

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**MÜZİĞİN BİR YAYGIN GELİŞİMSEL
BOZUKLUK TİPİ OLAN OTİZMDE ORTAYA
ÇIKAN PROBLEMLİ DAVRANIŞLAR
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:
RİTİM UYGULAMASI ÇERÇEVESİNDE 4
ÖRNEK OLAY**

**Hazırlayan
Orçun BERRAKÇAY**

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Yavuz YÜKSELSİN**

İZMİR-2008

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Müziğin Bir Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tipi Olan Otizmde Ortaya Çıkan Problemler Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Ritim Uygulaması Çerçevesinde Dört Örnek Olay Çalışması**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

01 / 07 /2008

ORÇUN BERRAKÇAY

İmza



TUTANAK

Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü' nün 03./07./2008 tarih ve 18...sayılı toplantısında oluşturulan jüri, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 30.maddesine göre Müzik Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi ORÇUN BERRAKÇAY'ın "Müziğin Bir Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tipi Olan Otizmde Ortaya Çıkan Problemler Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Ritim Uygulaması Çerçevesinde 4 Örnek Olay" konulu tezi/projesi incelenmiş ve aday 16./07./2008 tarihinde, saat 11. da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini/projesini savunmasından sonra 60... dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin/projenin BASARILI...olduğuna oy birlikte...ile karar verildi.

BAŞKAN

Yrd.Doc. Dr. Barış Yavuz YÜKSELİN

ÜYE

(ÜYE)

(ÜYE)

ÜYE

Prof.Dr. Ferit Kutluk

Yrd.Doc. Dr. Barış Yavuz

YÖK DÖKÜMANTASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU

Tez/Proje No:

Konu Kodu:

Üniv. Kodu:

• Not: Bu bölüm merkezimiz tarafından doldurulacaktır.

Tez/Proje Yazarının

Soyadı: BERRAKÇAY

Adı: ORÇUN

Tezin/Projenin Türkçe Adı: Müziğin Bir Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tipi Olan Otizmde Ortaya Çıkan Problemler Davranışlar Üzerindeki Etkisi: Ritim Uygulaması Çerçevesinde 4 Örnek Olay

Tezin/Projenin Yabancı Dildeki Adı: Effect of the Music on Problematic Behaviours Arising in Autism That is a Pervasive Developmental Disorder: 4 Type Case Study Within the Framework of Rhythm Application

Tezin/Projenin Yapıldığı

Üniversitesi: D.E.Ü.

Enstitü: G.S.E.

Yıl: 2008

Diğer Kuruluşlar :

Tezin/Projenin Türü:

Yüksek Lisans:

☒

Dili: Türkçe

Doktora:

☐

Sayfa Sayısı: 104

Tıpta Uzmanlık:

☐

Referans Sayısı: 42

Sanatta Yeterlilik:

☐

Tez/Proje Danışmanının

Ünvanı: Yrd. Doç. Dr.

Adı: Soyadı: İbrahim Yavuz YÜKSELSİN

Türkçe Anahtar Kelimeler:

- 1- Müzik
- 2- Otizm
- 3- Müzik Terapi
- 4- Sosyalleşme

İngilizce Anahtar Kelimeler:

- 1- Music
- 2- Autism
- 3- Music Therapy
- 4- Socialization

Tarih: 01 / 07 / 2008

İmza:

Tezimin Erişim Sayfasında Yayınlanmasını İstiyorum Evet Hayır

☒☐

ÖZET

Bu araştırmada müziğin, bütünüyle hastalık tedavi edici olmasa da belirli davranış bozuklukları sergileyen otistik çocukların sosyal davranışlarının düzenlenmesinde bir etkisi olup olamayacağı sorusundan yola çıkıldı. Otistik çocukların müzikle ilişkilenebilmesi kapsamında yapılan ritim çalışmalarının çocuklardaki problem olarak görülen davranışların kontrolünü ne yönde etkilediğini anlamak amacıyla, araştırma kapsamında M.E.B. İzmir Işık Özel Eğitim Merkezi Alsancak Şubesi'nde dört otistik çocukla haftada bir kez olmak üzere on oturumluk uygulama çalışması yapıldı.

Otistik çocuklarla gerçekleştirilen ritim çalışmasında, *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nde yer alan ritim kalıpları uygulandı. Çocuğun yapabilme düzeyine göre *Evet*, *Sözel Yardım*, *Fiziksel Yardım* ve *Hayır* seçenekleri işaretlenerek uygulamaların kontrolü sağlandı.

Çalışmanın uygulama kısmı dışında çocuğun sosyal davranış değişimlerinin gözlemlenmesi, araştırmacının koşullar nedeniyle sürekli çocuğun yanında bulunamaması, çocukla birlikte yaşayamaması nedeniyle aileden yardım alınması bir yöntem bir çözüm olarak görüldü, aile çalışmaya dahil edildi. Bunun için çocuğun problemleri davranışlarını izlemek için hazırlanan *Problemleri Davranış Haftalık İzleme Formu*'ndan yararlanıldı. Problemleri Davranış Haftalık İzleme Formu, çocuğun problem davranışlarının gidişatını iki oturum arasındaki süreçte saat, gün ve tarih sıklıklarını yansıtır.

Bu çalışma sonunda ritim tekrarı çalışmalarının çocukların yine tekrara dayalı olarak ortaya çıkan problem davranışları yerine geçebileceği sonucuna ulaşıldı. Bununla birlikte problem davranışları ortaya çıkaran çevresel faktörlerin gücünün kimi zaman müziğin gücünden baskın olduğu ve problem davranışların en azından sözkonusu faktörlerin devam etmesi süresince etkin olmadığı da çalışmanın bulguları arasındadır.

ABSTRACT

This study has been initiated in order to understand whether or not the music would be effective on arrangements of social behaviors of autistic children who exhibit specific behavior disorders although it is not therapeutic completely in this research. In order to understand controlling the behaviors seen as a problem at the children how the studies of rhythm realized in the scope that the autistic children are made related with music are, it was made a case study in Alsancak Branch of İzmir Işık Özel Eğitim Merkezi of Ministry of National Education with four autistic children one a week for ten sessions in the scope of the research.

In the rhythm study to realized autistic children rhythm patterns in *Rhythm Repeating Scale* was applied. In accordance with child's level to make them, *yes, oral help, physical help and no* options were marked and the application was controlled.

Because there is the fact that it was observed the transformations of social behaviors of the child out of the application section of the study, the researcher could not be with the child continuously because of the conditions and he could not live together with the child it was obtained assistance from the family as a solution method, and thus the family was included into the study. For the reason it was benefited from *Problematic Behavior Weekly Following Form* prepared for following the problematic behaviors of the child. Problematic Behavior Weekly Following Form reflects the problematic behaviors of the child at hour, day and date frequencies between two sessions.

At the end of this study, it was resulted that repeating rhythm studies may replaced arising problematic behaviors of the children based on repeating again. However the findings in the study can include that the power of the environmental factors arising the problematic behaviors are bigger than the power of music sometimes and the problematic behaviors are not effective at least during the said factors are continued.

ÖNSÖZ

Yüksek lisans ders aşamasında bir ders kapsamında yaptığım çalışma, otizm ve müzik üzerinde bende daha fazla ilgi ve merak oluşmasını sağladı. Bu konuyu seçmemde beni yönlendiren bir etki oldu. İki yıl boyunca yaptığım araştırmalar ve uygulamalar sonucunda müzikle ilişkilenen otistik çocukların sosyal hayatlarındaki düzelmeler, çalışmaya katkısı olan herkes için mutluluk vericiydi.

Tezime olan yardımları ve katkıları için otistik çocuklarla ilk tanıştığım kurum olan M.E.B. Sarıyazbek Özel Eğitim İlköğretim Okulu ve Rehabilitasyon Merkezi'ne, bu merkezde yaptığım çalışmaların bir ön araştırma kapsamında değerlendirilmesinde Doç. Dr. Ayhan EROL'a, tezimin ön çalışmaları kapsamında araştırma yaptığım Sabahat AKŞIRAY Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi'ne (OÇEM), bu okulda araştırma yapmam için bana her türlü kolaylığı sağlayan okul müdürü Sadettin AKÇİ'ye, idarecilere, öğretmenlere, otistik çocuklara ve velilerine, tezimde kullandığım formların hazırlanmasında beni yönlendiren ve uzman görüşü ile çalışmalarına bilimsel destek sağlayan Uzman Bülent SALDERAY'a, Antalya'da bulunduğum süre içinde her türlü desteği sağlayan M.E.B. Antalya Uzman Gelişim Özel Eğitim Okulu müdürü Uzman Mehmet Rojda ORUÇ'a, hem tezimin ön çalışmaları kapsamında hem de uygulama çalışmaları kapsamında bana her türlü desteği sağlayan Uzman Psikolog Selin ATASOY'a, Yrd. Doç. Dr. Alev GİRLİ'ye, M.E.B. Işık Özel Eğitim Merkezi'ne, uygulamalarındaki yardımlarından dolayı Hilmi EROĞUL'a, kurumdaki eğitimecilere ve psikologlara, Ahmet Can'a, Alp'e, Atalay'a, Beril'e, bilimsel veri sağlamada çalışmamda önemli bir yeri olan otistik çocuk ailelerine, yardımlarından dolayı Psikolog Songül SABIRSIZ'a ve ODER'e (Otistik Çocukları Koruma ve Yönlendirme Derneği), çevirilerdeki yardımlarından dolayı Çevirmen Ümmühan NAMAL'a ve çalışmam süresince bana her türlü desteği sağlayarak büyük bir moral kaynağı olan aileme, tezimin olgunlaşmasından sonuçlanmasına kadar üzerimde çok büyük bir emeği olan, aynı zamanda tezimle ilgili bilimsel yayınlar oluşturmamı sağlayan ve beni her zaman destekleyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. İbrahim Yavuz YÜKSELSİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

MÜZİĞİN BİR YAYGIN GELİŞİMSEL BOZUKLUK TİPİ OLAN OTİZMDE ORTAYA ÇIKAN PROBLEMLİ DAVRANIŞLAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: RİTİM UYGULAMASI ÇERÇEVESİNDE 4 ÖRNEK OLAY

	Sayfa
YEMİN METNİ	ii
TUTANAK	iii
YÖK DÖKÜMASYON MERKEZİ TEZ VERİ FORMU	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

1. BÖLÜM:

OTİZM VE SOSYALLEŞME

1.1. Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tipi Olarak Otizm.....	5
1.1.1. Otistik Çocukların Görme Özellikleri.....	8
1.1.2. Otistik Çocukların İşitsel Özellikleri.....	8
1.1.3. Zihinsel Gelişim Özellikleri.....	8
1.1.4. İletişim Becerileri ve Dil Gelişimi.....	9
1.1.5. Psikolojik Gelişim Özellikleri.....	10
1.1.6. Sosyal Gelişim Özellikleri.....	10
1.1.7. Motor Gelişim Özellikleri.....	11
1.2.Otistik Çocuklardaki Problemlili Davranışlar.....	12

1.3.Sosyalleşme.....	13
1.3.1.Sosyalleşme ve Kültürel Çevre.....	14
1.3.2.Sosyalleşme ve Kişiliğin Oluşumu.....	15
1.4.Müzik Aracılığı İle Sosyalleşme.....	16

2. BÖLÜM:

OTİSTİK ÇOCUKLARLA YAPILAN SOSYALLEŞME SÜREÇLERİYLE İLİŞKİLİ MÜZİKSEL ÇALIŞMALAR

2.1.Müzik Terapi.....	19
2.2.Otistik Çocuklarla Yapılan Müzik Terapi Çalışmalarının Değerlendirilmesi.....	20
2.3.Ritim ve Otizm.....	23

3. BÖLÜM:

UYGULAMA ÇALIŞMASI İÇİN BELİRLENEN DÖRT OTİSTİK ÇOCUKTAKİ DEĞİŞKENLERİN TANIMLANMASI

3.1.Ahmet Can Yüksel.....	25
3.2.Alp E.....	27
3.3.Atalay Tomakin.....	29
3.4.Beril Zorlu.....	31
3.5.Gözlemlemi Yapılacak Problemli Davranışlar.....	32

4. BÖLÜM:

UYGULAMA ÇALIŞMALARI

4.1.Ahmet Can Yüksel İle Gerçekleştirilen Uygulama Çalışmaları.....	35
4.2.Alp E. İle Gerçekleştirilen Uygulama Çalışmaları.....	42
4.3.Atalay Tomakin İle Gerçekleştirilen Uygulama Çalışmaları.....	48
4.4.Beril Zorlu İle Gerçekleştirilen Uygulama Çalışmaları.....	53

5. BÖLÜM:
BULGULAR VE TARTIŞMA

5.1.Bulgular.....	59
5.2.Tartışma	79
 SONUÇ.....	 82
EKLER.....	86
KAYNAKÇA.....	101
ÖZGEÇMİŞ	

KISALTMALAR

AR-GE: Araştırma Geliştirme

Bkz: Bakınız

E: Evet

FY: Fiziksel Yardım

H: Hayır

M.E.B.: Milli Eēitim Bakanlıēı

MSS: Merkezi Sinir Sistemi

OÇEM: Otistik Çocuklar Eēitim Merkezi

SY: Sözel Yardım

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ahmet Can Yüksel'in Ritim Çalışması Performans Tablosu.....	63
Tablo 2. Alp E.'nin Ritim Çalışması Performans Tablosu.....	66
Tablo 3. Atalay Tomakin'in Ritim Çalışması Performans Tablosu.....	69
Tablo 4. Beril Zorlu'nun Ritim Çalışması Performans Tablosu.....	72
Tablo 5. Problemlı Davranış Haftalık İzleme Tablosu.....	75
Tablo 6. Problemlı Davranış Haftalık İzleme Yüzdelik Tablosu.....	76
Tablo 7. Ahmet Can Yüksel'in Saatlik Problemlı Davranış İzleme Tablosu	77
Tablo 8. Alp E.'nin Saatlik Problemlı Davranış İzleme Tablosu.....	78
Tablo 9. Atalay Tomakin'in Saatlik Problemlı Davranış İzleme Tablosu.....	80
Tablo 10. Beril Zorlu'nun Saatlik Problemlı Davranış İzleme Tablosu.....	82

EKLER LİSTESİ

EK 1. Eğitimsel Performans Bilgi Edinme Formu

EK 2. Kişisel Bilgi Edinme Formu

EK 3. Ritim Tekrarı Ölçeği

EK 4. Problemlı Davranış Haftalık İzleme Formu

EK 5. İzin Belgeleri

EK 6. Video CD

GİRİŞ

Araştırmanın Problemi

Yaygın gelişimsel bozukluklar, (*pervasive developmental disorders*) erken çocukluk döneminde başlayarak insanın zihinsel, dilsel ve motor gelişimlerinin yanı sıra sosyalleşmesini de olumsuz yönde etkileyen bir grup nöropsikiyatrik hastalıklardır. İnsan gelişiminin birçok alanını etkileyerek yaşam boyu süren bu hastalıklar ‘rett bozukluğu’, ‘çocukluğun dezintegratif bozukluğu’, ‘başka türlü adlandırılmayan yaygın gelişimsel bozukluk’ (atipik otizm), ‘asperger bozukluğu’ (asperger sendromu) ve otizm olarak adlandırılırlar. Bu bozukluk tiplerinden biri olan otizm, sınırlı ilgi alanı, sözel ve sözel olmayan iletişimde problemler ve takıntılı davranışlarla küçük yaşta ortaya çıkar ve erkek çocuklarda kız çocuklara oranla dört-beş kat daha fazla görülür. Duyusal açıdan bir bütünlük kuramayan ve kendilerini ifade etmede zorlanan bireyler olarak otistikler büyüdükçe sosyal davranışları edinemez. Bu da problemleri davranışlar geliştirmelerine sebep olur. Öfke krizleri, kendine zarar verme, sürekli tekrarlayan takıntılı davranışlar ve özel korkular şeklinde kendini gösterir, belirli faktörlerin tetiklemesi sonucu ortaya çıkar. Bu problemler hem çocuğun hem de ailenin yaşamını zorlaştırarak sosyal bir ortam içine girmelerine engel olarak beraberinde günlük hayata uyum zorluğunu getirir.

Hastalığın zihinsel ve motor gelişimde görülen etkisi otistiklerin iletişim kurma becerilerinde ve sosyal davranışlarında ortaya çıkan problemleri beraberinde getirir. Bu nedenle otizm ile ortaya çıkan gelişim ve algı problemleri otistik bireylerin sosyalleşme sürecini de olumsuz yönde etkiler. Sosyalleşme yönünde bir çaba içine girmeyen otistiklerde bağırma, istemsiz baş sallama, odaklanma gibi farklı farklı davranış problemleri görülür.

Varsayımlar

Bu çalışma ritim alıştırmalarının davranış ve bilinç düzeyinde etkili olması düşüncesinden hareketle yaygın gelişimsel bozukluklara ulaşılabileceğini ve otistik çocuklarla erken yaşlarda başlatılacak müziksel çalışmaların öğrenmeyi ve sosyalleşmeyi kolaylaştırabileceğini varsayar.

Amaç

Bu çalışmada otistiklerin problem davranışlarının bütünüyle ortadan kaldırılamasalar da en azından azalmalarında müzikten yararlanılabilir mi? sorusundan hareket edildi. Müziksel bir unsur olan ritmin davranış düzenleyici etkisinin anlaşılması amaçlandı.

Araştırmanın Modeli ve Sınırları

Çalışmanın başlangıç aşamasında otistik çocuklardaki kişisel hastalık özelliklerinin ve problem davranışlarının belirlenmesi amacı ile 2007 Ağustos ayında M.E.B. Antalya Uzman Gelişim Özel Eğitim Okulu'nda resim öğretmeni Uzman Bülent Salderay'ın yönlendirmesiyle hazırlanan *Eğitimsel Performans Bilgi Edinme Formu* (Bkz. EK 1.) ve *Kişisel Bilgi Edinme Formu* (Bkz. EK 2.) kullanıldı. Bu çalışmanın uygulama aşaması için danışmanım Yrd. Doç. Dr. İbrahim Yavuz Yükselsin'in yönlendirmesi ile “*Ritim Tekrarı Ölçeği*” (Bkz. EK 3.) ve “*Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu*” (Bkz. EK 4.) geliştirildi. Daha sonra Antalya'da birkaç otistik çocukla *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin ön çalışmaları yapılarak, ölçeğin işlerliği sınandı ve yeniden düzenlendi. Bu çalışmanın verileri M.E.B. Işık Özel Eğitim Merkezi Alsancak Şubesi'nde yürütülen alan çalışması yoluyla toplandı.

Danışmanımla birlikte yaptığım görüşmelerde ön hazırlık çalışmalarımın değerlendirilmesi yapıldı ve farklı problem davranışları sergileyen dört otistik çocukla on oturumluk bir uygulama yapılması kararlaştırıldı. Eylül 2007'de Işık Özel Eğitim Merkezi müdürü Uzman Psikolog Selin Atasoy'un yönlendirmesiyle uygulama kapsamında katılımcı olarak, hem özel eğitime hem de devlet okuluna (kaynaştırma öğrencisi, özel alt sınıf öğrencisi, normal düzeyde örgün eğitim) devam eden yaşları 9 ile 14 arasında değişen dört otistik çocuk seçildi. Katılımcı çocuklar özel eğitimle birlikte devlet okuluna devam eden, gelişimsel yaşları ilköğretim düzeyinde olan, iletişime ve yapılan uygulamaya cevap verebilecek düzeyde olan, saldırganlık derecesinde problem davranışı olmayan, aileleriyle kolay iletişim kurulabilen ve herhangi bir sağlık kurumundan *otizm* tanısı almış kişilerden oluşturuldu. Her bir otistik çocuk ile gerçekleştirilen uygulama çalışmaları haftada bir oturum (20 dakika ile 60 dakika arasında değişen) olmak üzere on hafta devam etti.

Araştırma kapsamındaki otistik çocukların ailelerinin yazılı izinleri (Bkz. EK 5.) alındıktan sonra 25 Eylül 2007 tarihinde uygulamalara başlandı. Katılımcı otistik çocukların özel eğitime geldikleri günler belirlendikten sonra uygun bir gün seçildi ve psikologları ile yaptıkları ders bitiminde bu araştırmanın uygulaması yapıldı. Kurumdaki sınıf yapılarının ve sınıf düzenlerinin benzer olması, aynı zamanda belirli bir sınıfın sürekli olarak boş olmaması sebebiyle her katılımcı otistik çocuk için psikoloğuyla çalıştıkları derslikler uygulama alanı olarak belirlendi.

Yöntem

Uygulama öncesinde otistik çocukların aileleriyle kurumda birebir görüşüldü. Araştırmanın amacı anlatılarak bilgilendirme yapıldı. Karşılıklı güvenin sağlanması amacıyla yazılı izinleri alındı. Otistik çocuğu ve ailesini tanımak için hazırlanan *Kişisel Bilgi Formu*'ndaki sorular ailelere sözlü olarak sorularak video kaydına alındı. Görüşmeler sonunda ailelerin, çocuklarında problem olarak gördükleri davranış ya da davranışlar belirlendi. Daha sonra *Eğitimsel Performans Bilgi Edinme Formu*'ndaki maddeler otistik çocukların psikologlarına sorularak görüşmeler video kaydına alındı. Kontrol altına alınacak problem davranışlar psikologlarla yapılan görüşmeler sonunda belirlendi. Ailelerle yapılan diğer bir görüşmede hangi problem davranışın ya da davranışların kontrol altına alınacağı açıklandı. Ailelerin davranış kontrolünü gözlem altına almalarını kolaylaştırmak amacıyla hazırlanan *Problemli Davranış Haftalık İzleme Formu*'nun kullanımı anlatılarak haftalık olarak ailelere verildi. Davranış kontrolü ailenin çocukla birlikte bulunduğu ev ortamı ile sınırlandırıldı.

Araştırmada otistik çocuklarla yapılan her bir oturum; ritim çalışması, çalgı eşliğinde birlikte şarkı söyleme ve çalgı eğitimi olarak planlandı fakat çocuğun psikolojik durumu göz önüne alınarak oturum sürecinde bazı değişiklikler yapıldı. Örneğin bir otistik çocuk ritim çalışması yapmak istemediğinde önce gitar eşliğinde şarkı söylendi, sonra ritim çalışması yapıldı. Problem davranışın ortaya çıkacağı hissedildiği zaman çocuğun sevdiği bir aktivite yapıldı. Genel olarak oturumlarda esnek davranılarak çocukların müzikle ilişkilene sürecinde mutlu olmaları sağlandı.

Ritim Tekrarı Ölçeği otistik katılımcılara her oturumda uygulandı. Uygulamalarda iki tane küçük boy darbukadan birisi katılımcı tarafından diğeri de

benim tarafımdan kullanıldı. 44 ritimden oluşan ölçekte 4/4, 6/8, 5/8, 7/8 ve 9/8'lik ritimler kullanıldı. İlk uygulamada dört katılımcıya da 4/4'lük ritim kalıplarından oluşan ilk 24 ölçeğin uygulaması yapıldı, sözel yardıma ihtiyaç duymadan yapabilecek düzeye geldiklerinde 22-44 arasındaki ritimler de ilave edilerek uygulandı.

On hafta boyunca devam eden uygulamalarda, planlanmış ritim çalışmalarının yanısıra çocuğun ilgisine göre belirlenen şarkı söyleme, çalgı eğitimi ve dans çalışmaları da yapıldı. Bu süre içinde veri kaynağı olarak ailelerin de yardımı alınarak otistik çocuğun problemli davranış ya da davranışları haftalık olarak sayısal değerlerle takip edildi.

1. BÖLÜM:

OTİZM VE SOSYALLEŞME

Bu bölümde bir yaygın gelişimsel bozukluk tipi olan otizmin genel özellikleri tanımlanarak, otizm ile ortaya çıkan problemleri davranışlar tanımlanacaktır. Sosyalleşme kavramının kültürel çevre ve kişiliğin oluşumu üzerindeki etkileri açıklanarak, otistik kişilerin sosyalleşme sürecinde müziğin etkileri değerlendirilecektir.

1.1. Yaygın Gelişimsel Bozukluk Tipi Olarak Otizm

Yaygın gelişimsel bozukluklar; sosyal ilişkiler, iletişim becerileri, dil gelişimi ve bilişsel gelişimde görülen aksaklıklarla ortaya çıkan, gelişimin birçok alanında etkili olan, yaşamın ilk yıllarında başlayıp bir ömür boyu devam eden, tıbbi bir tedavisi olmayan nöropsikiyatrik bozukluklardır.

Yaygın gelişimsel bozukluklar Amerikan Psikiyatri Birliği'nin psikiyatri alanında standart olarak kabul edilmiş *DSM-IV-TR Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı*'nda (2001) beş bozukluktan oluşan bir grup altında ele alınır. Bunlar; otistik bozukluk, rett bozukluğu, çocukluğun dezintegratif bozukluğu, asperger bozukluğu (asperger sendromu) ve başka türlü adlandırılmayan yaygın gelişimsel bozukluktur (atipik otizm).

Otizm, yaygın gelişimsel bozukluklar içinde en iyi tanınan ve en çok araştırma yapılan bozukluk tipidir. Sosyal ilişkilerde uyum zorluğu, dil ve iletişim alanlarındaki eksiklikler, sürekli tekrarlayan davranışlar, sınırlı ilgi ve takıntılarla ortaya çıkar. Doğuştan olabildiği gibi küçük yaşta da ortaya çıkabilir, yaşam boyu devam eder. Otizmin yaşam boyu devam eden bir bozukluk olması, bireyin sosyal etkileşimi başta olmak üzere, dış dünyayı algılamasını, duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini engeller.

“Otizm, kişinin dış dünyanın gerçeklerinden uzaklaşıp kendine özgü iç dünyasında yaşıyor olması durumudur. Bu yüzden bazen çocukluk şizofrenisiyle karıştırılabilir. Otistik bozukluğun anne babanın kişilik özellikleriyle veya çocuk yetiştirme biçimleriyle ilişkisi yoktur. Ancak kalıtsal faktörler önemlidir. Otistik çocukların kardeşlerinde, 50-100 kat daha fazla otistik bozukluk görülür” (Çoban, 2005:120).

Otizmle ilgili ilk tanı ölçütlerini Leo Kanner belirledi. Kanner, otistik çocuklarda gördüğü özellikleri, hastalığın tanısında bir ölçüt olarak kullanılmasını önerdi. Bu ölçütlerin çoğu hala geçerliliklerini korur.

“Kanner'in tanı ölçütleri şöyle sıralanır:

1. Başkalarıyla etkileşimde bulunmazlar.
2. Konuşma geç gelişir ve konuşmada aksamalar vardır.
3. Konuşmayı iletişim amacıyla kullanmaz.
4. Ekolali (yankı) konuşma vardır.
5. Zamirleri yerinde kullanmaz ve karıştırır.
6. Değişiklikleri kabule yanaşmaz.
7. Tekrarlayıcı amaçsız davranışlar görülür.
8. Normal bir zeka ve iyi bir belleğe sahiptir.
9. Dış görünüşleri normaldir” (Özbey, 2005:26).

“Kanner, 11 çocukta gördüğü benzer özellikleri belirterek, bu hastalığa “Erken Çocukluk Otizmi” (*Early Infantile Autism*) adını verdi. Aynı tarihlerde (1944) Avusturyalı psikiyatrist Hans Asperger de bir grup çocukta gördüğü bazı davranışları tanımladı ve bu davranışları Otistik Psikopati olarak adlandırdı. Ancak Asperger, tanımlamayı savaş yıllarında ve Almanca yazdığı için uluslararası alanda fazla tanınmadı. Daha sonra yapılan araştırmalarda Kanner ile Asperger'in aynı hastalığı belirttikleri ortaya çıktı” (Özbey, 2005:24). Kanner'e göre otizmdeki cinsiyet dağılımlarına bakıldığında üç otistik çocuktan biri kız ikisi erkek, sekiz aspergerli çocuktan biri kız yedisi erkektir. Otistik kız çocuklarda, büyük oranda beyinde hasar ve *IQ* (zeka düzeyi) gibi ciddi yetersizlikler daha sık görülürken, erkeklerde daha çok dil ve zihinsel fonksiyonların yetersizliği ön plandadır.

“*Kanner*'in ölçütlerinin hastalık tanısında kullanılmasından sonra 1960-1980 yılları arasında biyolojik teori otizmin tanımlanmasında kabul gördü. Bu teoride otizmin bilinen tıbbi bir hastalık veya doğum travması sonucu ortaya çıktığı kabul edildi. Bu hastalarda mental gerilik ve epilepsinin yüksek sıklıkta görülmesi biyolojik temelli bir hastalık olduğuna kanıt sayıldı, otizmin MSS (Merkezi Sinir Sistemi) etkileyen bir veya daha fazla faktörün sebep olduğu bir davranış sendromu olduğu görüşü hakim oldu” (Yüksel, 2005:35).

Günümüzde, Amerikan Psikiyatri Birliği'nin *DSM-IV-TR Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabı*'nda otistik bozukluk şu şekilde tanılanır:

- A.** “En az ikisi (1)'inci maddeden ve birer tanesi (2) ve (3)'üncü maddelerden olmak üzere (1), (2) ve (3)'üncü maddelerden toplam altı (ya da daha fazla) maddenin bulunması:
- (1) Aşağıdakilerden en az ikisinin varlığı ile kendini gösteren toplumsal etkileşimde nitel bozulma:
- (a) Toplumsal etkileşim sağlamak için yapılan el-kol hareketleri, alınan vücut konumu, takınılan yüz ifadesi, göz göze gelme gibi sözel olmayan birçok davranışta belirgin bir bozulmanın olması
 - (b) Yaşıtlarıyla gelişimsel düzeyine uygun ilişkiler geliştirememesi
 - (c) Diğer insanlarla eğlenme, ilgilerini ya da başarılarını kendiliğinden paylaşma arayışı içinde olmama (örn. ilgilendiği nesneleri göstermeme, getirmeme ya da belirtmeme)
 - (d) Toplumsal ya da duygusal karşılıklar vermeme
- (2) Aşağıdakilerden en az birinin varlığı ile kendini gösteren iletişimde nitel bozulma:
- (a) Konuşulan dilin gelişiminde gecikme olması ya da hiç gelişmemiş olması (el, kol ya da yüz hareketleri gibi diğer iletişim yollarıyla bunun yerini tutma girişimi eşlik etmemektedir)
 - (b) Konuşması yeterli olan kişilerde, başkalarıyla söyleşiyi başlatma ya da sürdürmede belirgin bir bozukluğun olması
 - (c) Basmakalıp ya da yineleyici ya da özel bir dil kullanma
 - (d) Gelişim düzeyine uygun çeşitli, imgesel ya da toplumsal taklitlere dayalı oyunları kendiliğinden oynamama
- (3) Aşağıdakilerden en az birinin varlığı ile kendini gösteren davranış, ilgi ve etkinliklerde sınırlı, basmakalıp ve yineleyici örüntülerin olması:
- (a) İlgilenme düzeyi ya da üzerinde odaklanma açısından olağandışı, bir ya da birden fazla basmakalıp ve sınırlı ilgi örüntüsü çerçevesinde kapanıp kalma
 - (b) Özgül, işlevsel olmayan, alışlageldiği üzere yapılan gündelik işlere ya da törensel davranış biçimlerine hiç esneklik göstermeksizin sıkı sıkıya uyma
 - (c) Basmakalıp ve yineleyici motor mannerizmler (örn. parmak şıklatma, el çırpma ya da burma ya da karmaşık tüm vücut hareketleri)
 - (d) Eşyaların parçalarıyla sürekli uğraşıp durma
- B.** Aşağıdaki alanlardan en az birinde, 3 yaşından önce gecikmelerin ya da olağandışı bir işlevselliğin olması: (1) Toplumsal etkileşim, (2) toplumsal iletişimde kullanılan dil ya da (3) sembolik ya da imgesel oyun

C. Bu bozukluk Rett Bozukluğu ya da Çocukluk Dezintegratif Bozukluğuyla daha iyi açıklanamaz” (DSM- IV-TR’den Aktaran, Köroğlu, 2001:50).

1.1.1. Otistik Çocukların Görme Özellikleri

Grandin (1995), otistik çocukların görsel uyaranlara karşı da farklı tepkiler gösterdiğini, insanlarla göz teması kurmamaları ve çevrelerindeki birçok nesneye bakmamalarına karşın, hareket eden, dönen ya da parlak olan bazı nesnelere çok uzun bakabildikleri, bazılarının zaman zaman ışıktan rahatsız oldukları hatta karanlık bir odada daha rahat ettikleri vurgular. Görsel bilginin beyne aktarılmasında problem görüldüğü için; renk seçmede ve gölgeleri ayırt etmede zorluk yaşarlar. Otistik çocuklarda görülen görme ile ilgili problemler; göz kırpma, ışıktan rahatsız olma ve göz kontağının zayıf olması şeklindedir.

1.1.2. Otistik Çocukların İşitsel Özellikleri

Otistik çocuklar işitsel uyaranlara karşı farklı tepkiler gösterirler. Kimi çocuklar belirli seslere karşı takıntılı olup ilgisini sürekli o noktaya yoğunlaştırırken kimi çocuklar da bazı seslere karşı korku geliştirir, o sesi duyduklarında ya kulaklarını kapatırlar ya da problem davranış sergilerler. Mc Donnell (1993), bazı otistik çocukların bütün işitsel uyaranlara karşı tepkisiz kaldıklarını, bu durumun da işitme problemleri olduğu düşüncesini çağrıştırdığını vurgular. Tıp alanında yapılan işitme testlerinde otistik çocukların işitmelerinin normal olduğu, fakat konuşma seslerini algılamada problem yaşadıkları görülmüştür.

1.1.3. Zihinsel Gelişim Özellikleri

Her ne kadar otistik çocukların yüksel zihinsel potansiyele sahip oldukları şeklinde bir görüş olsa da büyük çoğunluğunun zeka seviyesi normalin altındadır. Otistik çocukların zekâ düzeylerini belirleyen testleri kullanmada güçlükler olması ve bu çocukların testlerde düşük performans göstermeleri zekâ bölümlerinin tespitini zorlaştırır.

Otistik çocukların yaşadıkları iletişim problemleri, normal bireylere uygulanan zeka testlerinin kullanılmasına engel olur. Sadece otistik çocukların zekalarını ölçecek bir test ya da bir araç sonuç vermez. Normal çocuklara

uygulan testlerin sonuçları bile tartışma konusu olurken, normal çocuklar için hazırlanmış testlerin otistik çocuklara uygulanması düşünülemez.

“Otistik çocuklar bazı alanlarda ortalamanın üstünde bir zihinsel güce sahip olmalarının yanı sıra beceri ve yetersizlikleri arasında gözlenebilir bir açıklığın olduğu kabul edilir. Bazı zihinsel etkinlikleri oldukça sınırlıyken, bazılarının güçlü olması ortaya dengesiz bir zihinsel profil çıkarır (Koçbeker, 2003:39).” Örneğin, okuduğu bir kitabı olduğu gibi belleklerine almalarına rağmen iletişim kurmak için bir cümle bile kuramazlar. Duyduğu her şarkıyı melodisiyle birlikte ezberleyip yüzlerce şarkıdan oluşan bir repertuvarı olmalarına rağmen, iletişim amaçlı basit bir cümle söyleyemezler. Çok karmaşık matematik problemleri çözmelerine rağmen, matematik dışında diğer yeteneklerini sergileyemezler. İki üç yaşında okumaya başlayıp okuduğunu anlayamazlar. Bazı üstün yetenekli çocuklar ise yeteneklerini takıntılı bir şekilde kullanarak zamanlarının büyük çoğunluğunu takıntılı olduğu konuyla ilgili araştırmalara yaparak geçirirler.

1.1.4. İletişim Becerileri ve Dil Gelişimi

Otistik çocuklar iletişimin sosyal amaçlı kullanımına önem vermedikleri için iletişime girmekten hoşlanmazlar. Jest ve mimikleri yeterince kullanamazlar, ses yüksekliklerini ayarlayamazlar; çok yüksek ya da çok alçak sesle konuşabilirler, ses tonlarına dikkat etmezler, cümle içindeki vurguları belli edemezler. Konuşmaları genelde monoton, robotik bir tarzdadır. Kendilerine sorulan sorulara çok kısa yanıtlar verirler. Soyut sözcükleri anlamada zorluk çekerler, dolayısıyla mecaz anlamlı sözcükleri algılayamazlar. Kişi zamirlerini karıştırabilirler; *ben* yerine *sen*, kendileri için de *o* zamirini kullanabilirler. Ekolali denilen yankı konuşması görülür; kendisine söylenenleri aynen tekrar ederler. Yazılı dilleri erken gelişirken sözel dil gelişiminde gecikmeler olabilir; okumayı erken yaşta öğrenmelerine rağmen sözel iletişim becerileri zayıftır.

Otistik çocukların sözel iletişimde yaşadıkları zorluklar, basit komutları bile yerine getirmelerini engeller. Yaşanılan iletişimsel problemler kendilerini ifade etmelerine ket vurarak yaşamlarını zorlaştırır.

Rutter (1983), zihinsel yetersizliğin birincil olarak dil ve iletişim problemlerine yol açtığını, ikincil olarak da davranışsal ve duygusal güçlüklerle neden olduğunu vurgular.

1.1.5. Psikolojik Gelişim Özellikleri

Otistik çocuklar sosyal iletişim yönünden zayıf oldukları için duygu, düşünce ve isteklerini aktarmada zorluk yaşarlar. Kendini ifade edememenin getirdiği bu durum psikolojik olarak onları olumsuz etkiler. Problemleri davranışların da çıkış noktası bu sebebe dayanmaktadır. Birçok alanda sınırlı beceriye sahip olmaları özgüven duygusunun gelişimi etkiler. Sosyal anlamda gelişemeyen çocuğun da psikolojik yapısı bozuk olur.

1.1.6. Sosyal Gelişim Özellikleri

Otizmin en önemli bulgularından bir tanesi sosyal gelişim problemidir. Otistik çocuklar, çevrelerine karşı ilgisizdir. Kucağa alınma, sarılma, dokunma gibi bir fiziksel temastan genellikle hoşlanmazlar. Sosyal etkileşimi kendileri başlatmazlar ve iletişimi devam ettiremezler. Göz teması olmaması, yaşlıları ile gelişimsel düzeylerine uygun ilişkiler geliştirememesine neden olur. Bu da sosyal etkileşim alanındaki en önemli belirtiler olarak görülür. İlgilerini çevrelerindeki kişiler ile kendiliklerinden paylaşmazlar ve duygusal karşılık veremezler. Zaman içinde özellikle yüksek fonksiyonlu otistiklerin ilişki kurmalarında artış olmasına karşın sosyal davranışları uygun olmayan bir şekilde devam eder.

Tinbergen ve Tinbergen (1972) oyun becerisinin normal bir çocukta yaşamın ilk iki yılında oluşup, nesnelere dokunmayla başlayan süreç zaman içinde amacına uygun bir şekilde kullanmayla devam ettiğini, fakat otistik çocuklarda duyu motor dönemine uygun olarak gelişmediğini, iletişim becerisi ve hayal gücünün gelişmemesinin bir oyun içinde sınırlı becerilerle kendini gösterdiğini vurgular. Hutt ve Hutt (1964), ise oyunlarda kullanılan nesnelerin ağız bölgesi çevresinde emme ve yalama davranışlarıyla sınırlı kaldığını söyler.

Pehlivantürk (2004:57) sosyal gelişime vurgu yaparak “bu bozuklukta sosyal gelişim alanındaki güçlükler belirgindir ve dil ya da zihinsel gelişim alanındaki

gecikme ya da sapmalardan bağımsızdır” der. Sosyalleşmeyi dil ve zihinsel gelişim sürecine bağlamak doğru olmaz, çünkü birşeyi yapmayı öğrenmekle gelişir. Bu süreç içerisinde çocuğa ayrı bir yol izlenilmesi gerekir; sanat, spor vb. etkinlikler içerisinde dahil edilen çocuk sosyalleşmeye başlar.

1.1.7. Motor Gelişim Özellikleri

“Otistik bozukluğu olan bireyler, kaba ve ince motor becerilerde önemli yetersizlikler sergilerler. Bu motor güçlükler; motor planlama problemi, kas zayıflığı veya duyuşal işleyişle ilişkili olabilir. Otistik çocuklarda, büyük ve küçük motor test skorları, sosyal etkileşimdeki yetersizlikle ilişkilidir” (Yanardağ, 2007:33). Otistik çocukların bedensel gelişimleri normal olmasına karşılık motor gelişimlerinde problemler görülür. Büyük kasları ve küçük kasları duyuşal problemler yaşamaları, dolayısıyla fiziksel hareketlerinin kısıtlı olması sebebiyle gerekli gelişmeyi göstermez. Grandin ve Scariano (1986), fiziksel olarak bir çok beceriyi normal gelişim dönemlerindeki sürelerde kazanmaya hazır olan bazı otistik bebeklerin çevrelerine karşı ilgisizlikleri nedeniyle bu becerileri kazanamadıklarını, daha geç yaşta oturduklarını ve yürüdüklerini belirtir.

Normal gelişen çocuklarda ağız çevresindeki kaslar konuşma ve çiğneme ile beraber gelişmeye başlar. Otistik çocukta konuşma görülmediği için ağız kasları yeterince gelişmez. Çiğneme zorlukları yaşamaları ise yemek yeme problemlerinin olmasına ve ağız kaslarının gelişmesine engel olur. Bu da ilerleyen yaşlarda az da olsa konuşmaya başladıkları zaman anlaşılır bir şekilde cümle kurmalarını engeller, konuşmalarını anlamak zor olur. Hatch-Rasmussen (2001), otistik çocukların ip atlama, dans, yüzme gibi büyük kas motor becerilerin kullanılmasını gerektiren bazı hareketleri taklit etme yetilerinin çok az ya da hiç olmamasına bağlı olarak daha geç öğrendikleri vurgular. Kağıt kesme, kutu içine küp atma ve ipe boncuk dizme gibi küçük kas motor becerilerinin de oldukça zayıf olduğu gözlenir. Otistik çocuklar puzzle tamamlama ve blok düzenleme oyunlarında başarılı iken kağıt katlama, resim çizme ve pedal çevirme gibi sıralama ve planlama gerektiren çalışmalarda zorluk yaşarlar.

1.2. Otistik Çocuklardaki Problemlı Davranışlar

Genel olarak bakıldığında otistik çocuklardaki problemlı davranışlar; öfke nöbetleri, çevrelerine ve kendilerine zarar veren davranışlar, takıntılı davranışlar ve özel korkular şeklinde görülür.

Öfke Nöbetleri

Öfke nöbetleri otistik çocuklarda gözlenen problemlı davranışların başında gelip genellikle 2,5 yaş döneminde ortaya çıkar. Bu yaşta konuşmanın çok az olması ya da hiç olmaması, çocuğun isteklerini sözel olarak ifade etmesini engeller, kendisini rahatsız eden bir durumun olması durumunda da öfke nöbetleri ortaya çıkar. Bunlar; başkalarını ısırma, tırmalama, ağlama, bağırma şeklinde görülür. Bu davranışlar kısa süreli olabildiği gibi uzun bir süre de devam edebilir. Ortaya çıkma sebeplerinin bilinmesi başa çıkma yöntemi olarak işe yarar.

Çevrelerine ve Kendilerine Zarar Veren Davranışlar

Otistik çocuklar iletişim becerilerinde problem yaşadıkları için saldırganlık seviyesinde kendilerine ve çevresine zarar verirler. Genellikle endişe içinde olduğunda, kızdığında ya da başarısız olduğunda ortaya çıkar. Bu davranışlar; saç yolma, eline aldığı nesneleri fırlatma, ellerini ısırma, çığlık atma şeklinde görülür.

Takıntılı (Stereotip) Davranışlar

Genel olarak otistik çocuklarda bebeklik döneminden sonra ortaya çıkan farklı takıntılı davranışlar görülür. Bu davranışların bazıları bir ömür boyu devam ederken bazıları da zamanla söner. Takıntılı davranışlar yapıcı etkinliklerle desteklendiği zaman problem boyutuna ulaşmadan ortadan kaldırılabilir. Bu davranışlar; vücudun ileri-geri ya da sağa-sola sallanması, baş sallama, çevresinde dönme, nesneleri çevirme şeklinde görülür.

Normal çocuklar çevrelerinin farkında olduklarından ilgileri doğrultusunda çevreleri ile ilişkiye girerek kendilerine uygun bir ortam bulabilir. Çevrelerinin farkında olmayan otistik çocuklar ise kendi dünyalarına dönerek tekrarlayıcı duyuşal uyarılara ihtiyaç duyarlar (Romanczyk (1982)'dan Aktaran, Koçbeker, 2003:57).

Kendilerini ifade edememenin bir sonucu olarak ortaya çıkan tekrarlayıcı davranışlar, dikkatlerini çekebilecek başka uyaranların devreye sokulması ile azaltılabilir.

“Takıntılı davranışlara kendi kendine uyarım (*self stimulation*) da denir. Kendini uyarımın nedeni dünyayı bizler gibi algılayamamalarıdır. Belli bazı duyumlara aşırı duyarlı olabilirken bazen de duyumun çok az bir miktarı bile onu uyarmaya yetebilir. Eğer duyumlara aşırı duyarlı bir çocuk ise bu duyumlar karşısında huzursuz olacak kaçınma davranışı gösterir. Aynı zamanda, otistik özellikleri olan bir çocuk bazı duyumlara daha az duyarlı olabilir ve bunu arar, çünkü uyarılması için çok fazlasına ihtiyacı vardır” (Atasoy, 2002:18).

Özel Korkular

Otistik çocuklar bazı nesnelere karşı korku tepkileri geliştirirler. Bu nesneler kimi çocuklarda çevresel faktörler olurken kimi çocuklarda bir nesne olabilir. Korkuların kaynağını bilmek zor olsa da oluşmasını tetikleyen faktörün ne olduğunu bilmek önlem alınması açısından faydalıdır.

“Korkunun azaltılması için en yararlı yaklaşım, psikolojide *duyarsızlaştırma* denen yaklaşımdır. Duyarsızlaştırmada çocuk korkutucu durumla çok yavaş bir biçimde karşı karşıya getirilir” (Wing, 2005:128). Bu yaklaşımda çocuğun hoşuna giden bir nesneden faydalanılırsa daha kolay sonuç alınabilir.

1.3. Sosyalleşme

“İnsanın biyolojik bir varlık olmaktan çıkıp, toplumun bir üyesi olması, toplumda kendisinden önce varolan kuralları öğrenmesi, değer ve inançları benimsemesi, onaylaması ve bu kurallara uygun olarak kendisine verilen rolleri oynaması ile mümkündür. Bireyin, içinde yer aldığı toplumun bir parçası, üyesi olabilmesi için geçirdiği süreç ise sosyalleşme (*socialization*) olarak adlandırılmaktadır” (Akay, 2006:3).

Sosyalleşme toplumsal kurallara uyma, kültürel ortamın beklentilerine uygun davranma sürecidir. Bireyler bu süreçte topluma uyumu sağlayacak tutum ve davranışları kazanır. Bireyin kişilik kazanarak belli bir toplumsal çevreye

hazırlanması, toplumla bütünleşmesi süreci olarak tanımlanır. Sosyalleşme süreci sayesinde topluma ait var olan kültürel özellikler alt kuşaklara geçerek sosyal bir kişiliğin oluşması sağlanır, böylece toplumsal gelişim de sağlanmış olur. Toplumsal değerlerin aktarımı ve yaygınlaştırılması sosyal hayatın sürekliliği için önem taşır.

“Sosyalleşme insanların yaşam için gerekli olan sosyal, ruhi ve fiziki yetenekleri kazanması için toplum kültürünü özümsemesini kapsayan bir uzun süreçtir. İnsanların yaşayan bir toplumun aktif üyesi haline gelmesi doğal olarak gerçekleşmez. Bir başka ifadeyle insanlar statü rolleri için doğal bir şekilde gelmezler, bu yönde onların sosyalleşmesi gerekir. Bu anlamıyla sosyalleşme, bireyi kültür içerisine kabul etme sürecidir ki bu süreç ortak sosyal hayatın gerçekleşmesini mümkün kılar” (Şahin, 2007:12).

Çocuğun ilk sosyalleşmesi aile içinde başlar, arkadaş grupları, okul, kitle iletişim araçları vb. aracılığı ile devam eder. Bu toplumsal kurumlar bireyin yaşam boyu süren sosyalleşme sürecinde rol oynar.

Bireylerin sosyalleşmesinde kitle iletişim araçları; tutum, inanç ve değerler üzerinde etkili olup sosyal kimliğin oluşmasında rol oynar. İzlenen programlar, dinlenen müzikler sosyal çevre içinde paylaşılır, bireyler içerisinde sosyal bir etkileşim oluşur. Toplum içinde oluşan bazı sosyal guruplar, kitle iletişim araçları yoluyla bir beğeni oluşturur. Aynı beğeniye sahip bireyler toplum içinde biraraya araya gelerek sosyalleşirler.

1.3.1. Sosyalleşme ve Kültürel Çevre

“Kültür, belirli bir toplumun üyelerini doğada bulabileceklerinden daha fazla doyum sağlayabilmeleri için, başardığı tüm maddi ve davranışsal düzenlemelerin örüntüsüdür. Toplumun üyesi olarak insanın geliştirdiği tüm bilgi, inanç, sanat, ahlak, adet, yetenek ve alışkanlıklarla toplumsal kuramları kapsar. Kültür; insanın sosyal kalıtım yoluyla elde ettiği maddi ve manevi her unsuru içine alır. Bir topluma özgü toplumsal kurumlarla, zihinsel, sanatsal faaliyetlerin toplamıdır, bir topluluğun yaşam biçimidir” (Söğüt, 2006:12). Sosyalleşme bir kültürel çevreye hazırlanmaktır. Kültür ise insanların çeşitli yollarla (gelenek, görenek, eğitim, öğretim vb.) birbirlerine aktardıkları bilgiler bütünüdür. Gelenekler, inançlar, değerler ve sanat bu yolla anlatılır. Kültür, insanların toplumsal ve tarihsel gelişim içinde yarattıkları

değerler toplamıdır. Eğitimin, bilimin, üretimin ve güzel sanatların belli bir toplumsal gelişme aşamasındaki düzeyini gösterir. Bu nitelikleriyle kültür, halk yığınlarının etkinliklerinin ürünüdür.

“Kültür, sosyalleşme aracılığı ile bireyi biçimlendirir. Böylece bir bakıma sosyalleşme, belirli sosyo-kültürel normlara ve beklentilere uyma davranışı meydana getirdiğinden, bir toplumun bütün bireyleri aynı uyma davranışı göstereceğinden, bu bireylerin ortaklaşa sahip oldukları bir ortak kişilik ya da ulusal karakter belirecektir. Bireyin toplumun normlarına uymasının, toplumsal düzenin idaresinin, davranış ve eylemlerinin değer sistemlerine uygun olmasını sosyalleşme sağlar” (Söğüt, 2006:12). Toplumsal açıdan kültürün kuşaklar arasında bir geçiş sağlaması ve düzenlenmiş bir yaşam içinde olması, bireylerin kültürce belirlenmiş biçim ve yollara uymasını sağlar. Kültürel süreçte birey toplumdan, toplum da bireyden ayrı düşünülemez.

1.3.2. Sosyalleşme ve Kişiliğin Oluşumu

“Kişilik bir insanı diğerlerinden ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin tümü olarak değerlendirilir. Yani insanı diğerlerinden ayıran, farklı kılan duygu, düşünce, tutum ve davranışların tümüdür. Kişilik bireyin kültürel ve sosyal çevredeki deneyimlerinin bir ürünüdür. Bir bireyin kişiliği onun davranış örüntüleri, nasıl düşündüğü, duyguları, eylemleri ve değer sistemleri gözlemlenerek anlaşılabilir. Bireysel kişilikler kişinin toplum ve kültürünün yapı ve işleyişini yansıtır. Bir anlamda bireysel davranışları ve ürünlerini inceleyerek kendi kültür kavramımıza ulaşırız. O halde kişilik kültürün öznel görünümüleri olarak değerlendirilebilir” (Söğüt, 2006:14).

Sosyalleşme, kişiliğin kazanılmasında temel bir süreç olup, kişilik ve toplumla bağlantılıdır. İnsanın kişiliği, davranışlarının ve bilincinin belirlenmesi açısından önemlidir. Kişiliğin oluşumunda önemli bir yeri olan benlik de sosyalleşme sürecinde ortaya çıkar. Benlik bir açıdan bireyin, hem başkalarıyla paylaştığı, hem de onu çevreden ve başkalarından farklılaştıran ayrıntıların bilincine varması demektir, bireyin diğer insanlarla etkileşimi yoluyla oluşur.

1.4. Müzik Aracılığı İle Sosyalleşme

Müzik, toplumsal etkileşimle var olan ve insanlar tarafından insanlar için yapılan öğrenilmiş bir davranıştır. Dolayısıyla kendi için kendinden oluşmadığı gibi her zaman onu üretecek, destekleyecek ve onun ne olup olmadığına karar verecek insanlara gereksinim duyar (Erol 2002'den Aktaran, Coşkun, 2007:46). Sosyokültürel dizgenin ifade kültürü içinde yer alan müzik, insanların bilişsel ve duyumsal ihtiyaçlarını giderir. Böylece kişinin kendini ifade etmesi, olumlu tepki alması, ve beğenilmesi gerçekleşir.

Kültürel bir ihtiyaç ve kişinin kendi duygularını yansıtacak bir ifade biçimi olan müzik, toplum içinde çeşitli sosyal grupların oluşmasını sağlar. Buna bağlı olarak belirli bir aidiyet duygusu da ortaya çıkar. Ortak bir amaç için bir araya gelen insanların çevresiyle kurduğu iletişim sosyalleşmelerini sağlar. Sosyalleşme süreci ile birlikte duygu ve düşüncelerin aktarımı, özgüven duygusunun oluşmasına da yardımcı olur.

Müzik, insanın psikososyal olarak kendini ifade etmesinden, gerilimin giderilmesine, çevre ve arkadaş grubu edinmekten prestij kazanmaya, katarsisten bireyselleşmeye kadar sosyalleşme sürecini destekleyen bir çok amaca hizmet eder. Bu olgu müziğin pragmatik anlamı ve kullanımı olarak açıklanır (Kaemmer (1993)'dan Aktaran, Coşkun, 2007:47).

“Müziğin çeşitli kullanımları ve işlevlerinin daha iyi anlaşılması, potansiyel olumlu işlevlerin bazılarının insanı, kendi toplumunda yaşama bir şeyler katıp katamayacağını dikkate almaya yöneltmelidir. Oyun olarak müziğin bir özelliği, çocuklarda bir işbirliği duygusunun gelişmesine yaramasıdır. Bu duygu, yetişkinlerde toplu müzik seslendirmeleri ile pekiştirilir. Aşırı bireyselleşme müziksel etkinliğin bu çok önemli ögesini geçersizleştirebilir. Müzik, onu her şeyden yalıtarak kendi itkilerine göre davranan bireylerin anti-toplumsal etkilerine karşı tavır koyabilen işbirliğini beslediği için bir topluma yardımcı olur. Müzik ayrıca, bir topluma yaşam deneyimlerinde zihinsel zorlama ve çeşitliliği arttırarak, can sıkıntısını azaltma aracı da olur” (Kaemmer, 1993:110).

Bireyin topluma entegrasyonu olan sosyalleşme, çocukluk döneminden başlayıp bir ömür boyu devam eder, fakat otizmden kaynaklanan zihinsel ve sosyal

gelişmelerdeki eksiklikler, otistik bireylerin iletişim becerileriyle beraber sosyal davranışlarındaki problemleri de beraberinde getirir. Sosyalleşme yönünde bir gelişme gösteremeyen otistiklerde birbirinden farklı problemler ortaya çıkar. Psikolojik gereksinimler ve kişisel bütünlük düşünüldüğünde müzik otistik çocuklarda sakinleştirici bir rol üstlenir. Bir katarsis olarak bastırılmış duygu ve davranışları içlerinden çıkarıp atmalarını kolaylaştırır, kendilerini ifade etmelerine olanak sağlar.

Otistik çocukların zihinsel gelişimindeki aksaklıklar ve iletişim becerilerindeki eksiklikler sosyalleşmelerini etkiler. Dolayısıyla bu hastalık bireyin sosyalleşme sürecinde istenmeyen davranışlar edinmesine yol açar. Bu da normal kabul edilen sosyal gelişim ve sosyal davranışlarla örtüşmez. Bu anlamda otizmle ilişkin geliştirilmiş olan tedaviye yönelik yollardan bir tanesi de sosyalleşme yönünde olan davranışların edinilmesi, istenilmeyen davranışların ortadan kaldırılmasıdır.

Bütünüyle tedavi edilemese de otizmde hedef, bireye sosyal olarak kendisini idare ettirebilme becerisi kazandırmaktır. Problemlerli davranışlar, çocuğun yapacak bir şeyi olmadığı zaman ortaya çıkar. Sanatsal bir beceri ile uğraşmak çerçevesinde müzik yapma meselesi bu tip hastalıklarda önemli bir katalizördür. Başarmak için sosyal davranışın sergilenmesi çocuğun psikolojik anlamda rahatlamasını sağlar.

Ayrıca otistik çocuk sosyalleşme sürecinde belli bir dizgesel sürecin içine girer. Sosyal alanda becerilerin kullanılması açısından müziksel bir yaratı görülmesi de yaşanan toplumun belirlediği sosyal kurallara uyabilme yetisi kazanılır.

Kültürel çevre insanın ilişkilendiği farklı kültürel davranışlar aracılığıyla sosyalleşmeyi sağlar. Dans kursuna gitmek, gitar çalmak vb. etkinlikler aynı beğeniye sahip insanları biraraya getirir. Bireysel zevklerini toplum içinde paylaşan otistik çocuğa ise sosyalleşme yönünde büyük bir gelişme sağlar.

Bu çalışmada müziğin sosyal davranış değişimi üzerindeki etkisinin yanısıra, yapılan ritim çalışmalarında müzikal algı düzeyinde bilişsel süreçler de söz konusudur. Bilişsel meselelerde sosyal bir psikolojik süreç vardır. Bu anlamda bakıldığında bu çalışmada müzik, psikososyal bir sorun olarak karşımıza çıkar. Çocuk, müzikle ilişkilendirildiği zaman sosyalleşme noktasında sosyal bir alanda

varlıklı olarak yer alır. Bu da çocuğun psikolojik yapısında olumlu bir etki sağlar. Sosyal yapı psikolojik yapıyı, psikolojik yapı da sosyal yapıyı belirler; sosyalleşemeyen çocuğun psikolojisi bozulur, psikolojisi bozulan çocuk da sosyalleşemez. Belirli çevrede dışlanan bir insanın psikolojisinde bir bozulma olabilir. Bu bozulma başka sosyal çevrelerini de etkileyebilir. Bu perspektiften bakıldığında otistik çocukların müziksel olarak ilişkilenebilirliği süreci iki yönlüdür; Birincisi, bulundukları sosyal çevre (ev ve eğitim kurumu) içerisindeki bu problem ve hastalıkla olan yüzleşmede müziğin bir anlamda çocuğun bunun dışına çıkmasına yardımcı olması, ikincisi ise birlikte müzik yapma bağlamında birisiyle müzik yapmak için bir araya gelme düşüncesinin çocuk için sosyal bir ortam sağlamasıdır.

2. BÖLÜM:

OTİSTİK ÇOCUKLARLA YAPILAN SOSYALLEŞME SÜREÇLERİYLE İLİŞKİLİ MÜZİKSEL ÇALIŞMALAR

Bu bölümde müzik terapi kavramı açıklandıktan sonra müzik terapi ile uygulanan diğer terapi modelleri üzerinde durulacaktır. Müzik, ritim ve otizm ilişkisi incelenerek otistik çocuklarla yapılan müzik terapi çalışmaları değerlendirilecek, müziğin otizmde problem çözmeye yönelik işlevi üzerinde durularak sosyalleşme sürecindeki etkileri tartışılacaktır.

2.1. Müzik Terapi

Müzik ile terapi sözcüğünden oluşan sözcükte terapi, hastaların bakımı ve tedavi

si için gerekli önlem ve çareleri bulmak anlamlarını ifade eder. Psikiyatride müzikle tedavi; iletişimle birlikte sosyal ilişkilerin geliştirilmesi, birşey yapma duygusunun oluşumuyla kendine güvenin yeniden kazandırılması, fiziksel egzersizler, motor kontrol ve konsantrasyonun artırılması için kullanılan bir tedavi programıdır.

“Müzik terapi, sanat terapi yöntemlerinden birisi olup, insandaki iletişim kanallarını açmak ve tedavi etkilerini sağlamak için uygulanır. Müzikle terapi yöntemi, hastaların aktif ve yaratıcı katılımını gerektirir. Terapist, hastaların durumlarını ve uygulanan tedavileri ayrıntılarıyla bilmeli ve hastaya ilginç gelmeyen bir müzik dilini kullanmamaya özen göstermelidir, aksi taktirde hastayla iletişim kurmakta zorlanabilir” (Özçevik, 2007:3). Bu aşamada terapistin yeteneği önemlidir. Müzik terapi çalışmalarında standart bir program takip edilmemesinin sebebi; bireylerin kişisel beğenilerinden kaynaklanan farklılıklar ve yetiştikleri sosyokültürel ortamın farklı olmasıdır. Dolayısıyla uygulamalarda bireyle iletişimin kurulması ve yapılacak çalışmanın daha sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için hastaların beğenileri doğrultusunda müzik seçimleri yapılmalıdır.

Brunk, (1999) müziğin dokuz terapotik (*therapeutic*) yönünü vurgular: a) Müzik dikkati çeker ve dikkati arttırır b) zamanı yapılandırır c) başarı odaklıdır d) sosyal becerilerin uygulanması için güvenli ve huzurlu bir ortam

sağlar e) tekrar ve hatırlama egzersizlerini daha zevkli hale getirir f) çocuğun, çevresinde başarı sağlamasına yardım eder g) Bir rutini yerleştirmek ve işi rutine bağlamak amacıyla kullanılabilir h) Aynı zamanda her bireye göre uyum sağlayabilir ı) Birçok ortamda uygulanabilir (Aktaran, Gadberry, 2005:4).

Müzik terapi üzerine yapılan uygulamalar incelendiğinde disiplinlerarası yapılan çalışmalara rastlanır. Bunlardan biri olan oyun terapi çalışmalarında sıklıkla müzik terapiden faydalanılır.

Müzik terapi ve oyun terapisi tedavide birleştirildiklerinde bazı ortak nitelikleri paylaşırlar. Müzik kendi içinde doğası gereği eğlenceli bir araçtır, aynı zamanda birçok çocuğun rutin ve çevresel oyunlarının bir parçasıdır. Müziğin bu yönü dikkate alındığında oyun terapi uygulamalarında kullanılması söz konusudur. “Müzik terapi ve oyun terapisinde terapi amacı düşünüldüğünde birçok ortak yönleri vardır. Birlikte çalıştıkları hastalar ve terapi bağlamında yaratıcılık ve oyunculuğun önemi açısından ortak yönleri vardır. Günümüzde terapi yaklaşımları kendi literatürlerinde ayrı kavramlar olarak karşılaştırılıp incelenir. Fakat literatürde, müzik terapistlerinin ve oyun terapistlerinin tedavilerinde işbirlikli çalışmalarına rastlanır. Wimpory ve Nash (1999) interaktif oyunlara dayalı terapotik yaklaşımı *müzikal etkileşim terapisi* olarak belgelendirir. Froehlich (1984) müzik terapi ve oyun terapisinin pediatrik hastaların sözlü ifadeleri üzerinde müzik terapi ve oyun terapisinin etkilerini karşılaştırmıştır. Deney grubu ve bir kontrol grubuyla bireysel oturumlar gerçekleştirmiştir. Sonuçlar, müzik terapinin pediatrik hastalarda oyun terapisinden daha etkili olduğunu göstermiştir. Müzik terapistleri müziksel ve diğer etkinlikleri oturumlarında sıkça uygular. Ford (1999) şiddetli gelişimsel bozuklukları olan yetişkin bayanlarla olan çalışmalarında su oyunlarını kullanmıştır. Diğer bir şekilde de oyun terapistleri müziği oturumlarında kullanabilirler. Müzik terapileri ve oyun terapileri aynı amaçla uygun terapi modelleri olarak kullanılır. Aslına bakılırsa otistik kişilerde faydalı eğitim yaklaşımları olduğu söylenir” (Gadberry, 2005:7).

2.2. Otistik Çocuklarla Yapılan Müzik Terapi Çalışmalarının Değerlendirilmesi

Otistik çocukların müziğe ve müzik terapisine özellikle duyarlı oldukları sıklıkla rapor edilmiştir (Benenzon, 1976; Alvin, 1978; Applebaum diğerleri, 1979;

DeMyer, 1979; Sloboda ve diğerkleri, 1985; Thaut, 1987, 1988; Wimpory&Nash 1999; Gadberry 2005). Müziğin kullanımı otistik çocukları motive etmek ve sosyal zamanlarındaki temel boşluğu doldurmak açısından uygundur. Bu açıdan bakıldığında müziğin işlevi sosyalleşmeyi sağlayarak bireyi topluma kazandırmaktır.

İşitsel bir uyaran olarak müzik otistik çocukla iletişim kurmak için iyi bir yoldur. Dış seslere karşı tepkisiz kalan bir çocuk, müziksel seslere karşı aşırı duyarlılık gösterebilir. Duyular arası bir bütünlük kurmak için müzik kullanılabilir.

Gadberry (2005)'nin belirttiğine göre Steven ve Clark müzik terapi tekniklerini 5 – 7 yaş arasında değişen beş çocukta denemiştir. Sekiz oturum sonucunda otizm ölçeğindeki sonuçlarda önemli bir gelişme olduğunu görülür. Aynı zamanda gelişimsel olgunlukta da önemli bir artış gözlemlenir. Genel olarak müzik terapi tekniklerinin otistik çocuklarda olumlu sosyal davranışlarının iyileştirilmesinde önemli bir etkisi vardır.

Thaut (1988), otistik çocuklarda müziksel tepki üzerinde çalışmıştır. Çalışmaları, otistik çocukların olağandışı müziksel yetenekleri ve müziksel tepkileri olduğunu gösterir. Bulduğu veriler otistik çocukların ürettiği tonal dizilerin araştırmacı tarafından oluşturulan ölçeklerde (orjinallik, ritim ve sınırlılık) yüksek olduğunu gösterir.

Brunk (1999), müziğin otistik çocukların iletişiminde ve eğitiminde eşsiz bir yol olduğunu, tedavi ve öğrenim aracı olarak etkililiğinin iki farklı terapi ve eğitim çerçevesi sağlayabilme yeteneğinden geldiğini söyler. Müzik tutarlı, kararlı ve tahmin edilebilir bir çevre oluşturur. Güncel bir şarkının melodisi, armonisi ve ritmi, stresli ya da yabancı bir ortamda çocuğun rahat etmesine yardımcı olur. Müzik aynı zamanda sınırsız bir esneklik de sağlayabilir. Zaman zaman çocukla birlikte değişir, çocuğun davranış ve duygularını yansıtabilir.

Trevarthen, Aitken, Papoudi ve Robarts (1998)'a göre müzik terapi otistik çocukların tedavisinde etkilidir, sosyal etkileşimde ve duygusal iletişimde onlara yardımcı olur. Otistik çocuklar üzerinde yürütölen birçok vaka incelemesi pozitif sonuçlar verir. Belgelendirilen gelişmeler olumlu sosyal davranışların, çevresel bilincin, seslendirmenin ve dikkat aralığının, vokal taklidin, iletişimin, diğerk insanlarla doğıaçlama oyunların ve göz kontağının arttığını gösterir. Buna ek olarak genel olarak müzik terapisinde kullanılan müzik, otistik çocuklara hem güven hem de özgürlük duygusu sağlar.

Wimpory ve Nash (1999)'a göre otistik çocuklarda müzikle etkileşim terapisi etkileşimsel oyunlar çerçevesinde düşünülür. Bu aynı zamanda normal çocukların dil gelişimleri ile de paralellik gösterir. Otistik çocukların aileleri onlarla iletişim kurmaya çalışsalar da sözlü diyalog kuramazlar. Müzikal etkileşim terapisi bilişsel ve motor becerilerin gelişmesinde etkilidir.

“Normal çocuklar oyunlarla gelişme gösterirler. Müzikal etkileşim terapisinin amacı, davranışları ve çocukların algısını geliştirmektir, müzikal diyaloglar yaratarak çocuğun aile ve çevre ile olan etkileşimini artırmaktır. Müzik genellikle otistik çocukların sosyal durumları anlamasına yardım eder. Müzisyenin amacı çocuğa iletişim tecrübesi vermektir ve çocuğun hareketlerini dengelemektir. Müzisyen, çocukla iletişim kurmak için bir yapı iskelesi oluşturur” (Wimpory and Nash, 1999:18).

Wimpory ve Nash (1999)'da belirtilir ki Hobson, Newson, Wimpory ve Fein'e göre müzikal etkileşim terapisinin araştırma ve pratiklerinin bulguları, etkileşim temelli teorik perspektifle uyumludur. Minimum düzeyde karşılıklılık gereklidir çünkü temelde paylaşılan anlamlar, iletişim ve sosyal tarafsızlık otistik çocuklarda önemlidir; gecikmelerin ve dildeki hataların düzelmesine, oyunları taklit etmesine katkıda bulunur.

Steven ve Clark (1969) müziğin otistik çocukların tedavi modelinde bir destek sağlamak amacıyla kullanılması gerektiğine işaret ederken Rimland, müziksel ilginin ve yeteneğin otistik çocuklarda evrensel olduğunu öne sürer (Aktaran, Gadberry, 2005:4). Müziksel ilgi; işitsel uyarıların otistik çocuklarda diğer uyarılara karşı baskınlığı, müziğin de bu noktada çocuğun ilgisini çekme anlamında önemli bir işlevi üstlenmesi açısından evrensel olarak düşünülebilir. Yetenek söz konusu olduğu zaman yüksek fonksiyona sahip bazı otistik çocuklarda müziksel anlamda üstün yetenekler görülse de, evrensel olarak nitelendirilemez.

Literatür kapsamında otistik çocuklarla müzik terapi üzerine yapılan araştırmaların iki grup altında toplandığı görülür:

- a) Müzikal duyarlılığın artıp artmadığını gözlemlemeye yönelik yapılan araştırmalar (Algılama üzerine odaklanan araştırmalar)
- b) Müziğin etkisiyle sosyal davranış değişimini üzerine yapılan araştırmalar

Müzikal duyarlılık üzerine yapılan araştırmalar psikolojik-nörolojik araştırmalar kapsamında değerlendirilir. Genel olarak bütün araştırmaların çıkış noktası otistik çocukların müziğe karşı olan aşırı ilgileridir. Bu aşırı ilgi, yüksek fonksiyonlu otistik çocuklarda yüksek müzikal algıyı da beraberinde getirir. Yapılan müzik çalışmaları ve çalgı eğitimi ile müzikal algı üzerine odaklanılır. Yapılan kimi çalışmalarda mutlak kulak özelliğine sahip olan otistik çocuklara rastlanır, bu çocuklar belirli bir frekansı olan her sesin nota karşılığını söyleyebilme yeteneğine sahiptirler. Sonuç olarak müzikal duyarlılık üzerine yapılan araştırmalar nörolojik araştırmalar kapsamında düşünülür.

Müziğin etkisiyle sosyal davranış değişimi ve müziğin tedavi edici etkisi üzerine yapılan araştırmalarda, herhangi bir şekilde müzikle ilişkilenen otistik çocuğun problem davranışlarının seyri takip edilir. Aynı zamanda otizmin belirtileri olan; sosyal iletişim zorluğu, göz teması kuramama vb. hastalığa özgü problemleri azaltmak için müzik terapiden faydalanılır. Bu çalışmaların ortak özelliği çocuğun sosyal iletişim sorunlarını ortadan kaldırmaya yönelik meseleleri ele almasıdır.

2.3. Ritim ve Otizm

“Müziksel bir olgu olan ‘ritim’, çoğunlukla hayatın ilk evrelerinde öğrenilir. Belirli bir düzeni yansıtan ritim bedensel devinimle de yakından ilişkilidir. Canlı olmanın en belirgin özelliği olan devinim/hareket temelde canlı organizma da sinir-kas işbirliğine bağlıdır (Erdal 2005:1).” devinimin bedenin bir bütün olarak ya da bir bölümünün zamanla ilintili biçimde en, boy ve derinlik gibi üç boyutlu mekan içinde yer değiştirdiğini vurgular. Bu nedenle ritim çalışmaları salt belli müziksel becerilerin öğretilmesi anlamına gelmez. Bireyin zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişimi üzerinde de etkilidir. Bu yönüyle, müzik yapmaya dayalı olmasa bile ritim alıştırmalarının (*rhythmic entrainments*) otistik çocukların sosyal davranışlarını düzenleyici etkisinden söz edilebilir. Goldman’a (1992) göre beyin dalgalarının oranlarını değiştirmede ritim alıştırmaları etkili bir araç olarak kullanılabilir ve bu oranlardaki değişim bilinçte de değişimi neden olur. Ostrander (1994) ritim alıştırmalarının temel amacının bireyin alfa dalgalarını (rahatlama dalgaları) artırmak olduğunu ve rahatlama uyarısının en iyi konumunda sonuçlandırmak olduğunu söyler (Aktaran Orr ve diğerleri 1998:164).

Orr (1998), ritmik alıştırma­ların, otistik kişilere ve diğer gelişimsel bozuklukların kontrolünde onların davranışlarına yardım eden bir müdahale olabileceğini, bu müdahalenin otistiklerde duyu­sal hareketi uyarmada ya da daha duyu­sal tedavi usullerine (görme, dokunma, tatma, işitme, vücutta uyarı­ları duyma ve koklama) yardım edebileceğini, ritmik alıştırma­ların etkisine inanılırsa yaygın gelişimsel bozukluklara ulaşılabil­eceğini, bunun da öğrenmeyi ve sosyal hedefleri kolaylaştırabileceğini vurgular.

Otistik bireylerin duyu­sal uyarılara karşı verdikleri tepkilere bakıldığında işitsel uyarı­ların daha baskın olduğu görülür. Ritim uygulamaları müzik eğitiminin temeli gibi görünse de otistiklerle yapılan uygulamalar terapi kapsamında değerlendirilir. Bu çalışmada işitsel uyarı­ olarak ritim kullanılarak otistik bireyle iletişim kurulması ve devamında problem davranışların kontrol altına alınması hedeflenir.

3. BÖLÜM:

UYGULAMA ÇALIŞMASI İÇİN BELİRLENEN DÖRT OTİSTİK ÇOCUKTAKİ DEĞİŞKENLERİN TANIMLANMASI

Bu bölümde uygulama kapsamında belirlenen dört otistik çocuğun kişisel özellikleri; zihinsel gelişim, iletişim becerileri ve dil gelişimi, psikolojik gelişim, sosyal gelişim ve motor gelişim alanlarında ele alınarak, her bir çocuğun bu çalışmada odaklanılan ve değişimi anlamak için ölçümü yapılan problemleri davranışları tanımlanacaktır.

3.1. Ahmet Can Yüksel

Ahmet Can Yüksel, 1997 yılı doğumlu, üç yaşında otizm tanısı aldıktan sonra özel eğitime başlayan, bu çalışmanın gerçekleştirildiği tarihte (2007) 10 yaşında olan, aynı zamanda devlet okulunda özel alt sınıfa devam eden otistik bir erkek çocuktur.

Zihinsel Düzeyi

Özel eğitime başladıktan üç ay sonra konuşmaya başlayıp, abisinin kitaplarına bakarak dört yaşında okumayı öğrenen Ahmet Can, okumayı çok iyi bilmesine karşılık okuduğu ile ilgili sorulan sorulara yanıt vermede çok zorlanır. Ezbere okuduğu için okuduğunu anlayamaz. Atasözleri ya da deyimlerin anlamlarını bilemez. Örneğin *kulağı kesik* nedir diye sorarsanız kulağını kesmeye çalışır. Pek çok otistik çocukta olduğu gibi soyut düşünme yeteneği yoktur. Kendi cümlelerini kurmakta çok zorlansa da görsel olarak desteklendiğinde (örneğin kendisine bir resim gösterildiğinde onunla ilgili bir şeyler yazabilir) hikaye yazabilir fakat üç tane kelime verilip bir şey yazması istendiğinde hiçbir şey yapamaz. Genel olarak birçok kavramı bilmesine karşılık matematikte çok büyük problem yaşar; eldeli toplama yapabilir, onluk bozarak çıkartma yapamaz. Bütün sayıları tanır ve okur ama para kavramı olmadığı için parayla alışveriş yapamaz, para üstü almanın ne demek olduğunu bilemez. Saati bilir fakat saatin amacını bilemez. Örneğin 20 dakika denildiğinde onun için yarım saat de olabilir, 3 saat de olabilir. 20 dakikanın ne kadar

süreceği üzerine bir soyut düşünce geliştiremez. Bütün hayvanları ve yiyecekleri tanır. En sevdiği şey *Pasapaprola* oynamak; harflerden yola çıkarak kelimeyi tahmin etmektir, fakat bunu yaparken *a* harfiyle ayvayı soruyorsanız *armut* diyerek kabul ettirir.

İletişim ve Dilsel Becerileri

Ahmet Can selamlaşma rutinini çok zor yapar. Örneğin sınıfa geldiğinde öğretmenine merhaba demeyip “*Ebru ben geldim*” der. Sosyal hayatta bizim yaptığımız tanışma rutinini gerçekleştiremez, her seferinde yönergeye ihtiyaç duyar. Kendisinden üçüncü şahıs gibi bahseder. Kendisine “*Ahmet Can*” der. Örneğin cips istediği zaman cips istiyorum demeyip “*ben sana cips alacağım*” der.

Psikolojik Durumu

Ahmet Can yaşitlarına göre hem duygusal açıdan hem de davranışsal anlamda çok geridir. Kendini ifade edemediği için arkadaş edinememe problemi vardır. Bu da psikolojik olarak onu etkiler fakat bunu kabul etmez. Örneğin “*Arkadaşın var mı?*” diye sorulduğu zaman birçok kişinin adını sayabilir fakat “*Arkadaşlarınla ne yapıyorsun?*” diye sorulduğunda hiçbir şey yapamadığını söyler. Okulda bazen arkadaşları kendisiyle alay ederler, alay edilmenin ne olduğunu bilmediği için psikolojik olarak nasıl başa çıkılacağını da bilemez. Yenilmeye ve engellenmeye tahammülü yoktur. Bunların olması durumunda bağırma başlar, davranış problemleri bu şekilde ortaya çıkar.

Sosyal Düzeyi

Ahmet Can’da engellenme, yapmak istemediğini zorla yaptırma ya da kendi savunamamaktan kaynaklı bağırma problemi çok yoğundur. Ceza ya da ödül verilse bile bağırma devam eder. En ufak bir dokunma bile onun için şiddet olabilir; bağırıldığında ağzı kapatılırsa “*ağzıma vurdun*” diyerek sinir anında yapılan her hareketi şiddet olarak algılar. Matematikte problem çözmesi gerektiğinde ve canı istemediğinde bağırma başlar. Son zamanlarda “*ben gidiyorum, seni sevmiyorum, siktir git*” gibi kelimeler kullandığı görülür. Bu ifadelerin kötü olduğunu bilmez, özel alt sınıftaki birisinden duyduğu kelimeleri tekrar eder. Kızıldığı an söyleneceğini

düşünür, söylememesi için sürekli uyarılır, çünkü kızdığı zaman her ortamda söyleyebilir. Özür dilemeyi de bilmediği için sosyal bir ortam içinde zorluk çeker. Örneğin okulda kendini koruyamadığı için arkadaşları elindeki gevreği alır, hakkını savunamadığı için gevreği geri isteyemez ve bağırmaya başlar. Arkadaşlarıyla hiçbir zaman iletişim kuramaz.

Motor Becerileri

Ahmet Can'ın kendi özbakım becerilerini gerçekleştirecek kadar psikomotor becerisi vardır. Kendi başına tuvalete gidip gelir, düğme ilikleyebilir. Akademik anlamda psikomotor becerileri zayıftır. Kesmesi ve boyaması iyidir fakat resim çizme yeteneği hiç yoktur. Yazıları çok çirkindir; iki satır arasına yazar ve harfleri yamuktur. El-göz koordinasyonu olarak özellikle yazmada elini ve gözünü belli bir satır aralığında kullanamaz. Kaba motor becerileri olarak hiçbir şeyde zorlanmaz; yürür, hoplar, zıplar, topu atabilir.

3.2. Alp E.

Alp E., (ailenin isteği üzerine kod adı kullanılacaktır) 1997 yılı doğumlu, bu çalışmanın gerçekleştirildiği tarihte (2007) 10 yaşında olan, üç buçuk yaşında otizm tanısı aldıktan sonra özel eğitime başlayan, aynı zamanda devlet okulunda dördüncü sınıfa devam eden otistik bir erkek çocuktur.

Zihinsel Düzeyi

İlköğretim 4. sınıfa devam eden Alp, 2. sınıf düzeyinde matematik, 3. sınıf düzeyinde okuma anlama becerisine sahiptir. Örneğin okuduğu bir hikaye uzadığı zaman neden sonuç ilişkisi kuramaz, sorulara cevap veremez. İlköğretim 4. sınıf düzeyindeki dil bilgisi ve matematikte soyut kavrama yeteneği olmadığı için problem düzeyinde zorlanır, iki sayıyı problem içinde hangi işlemle yapacağı konusunda karar veremez. Somutlaştırılıp “*bu bir toplama işlemidir*” denildiğinde yapabilir. 6 basamaklı sayıları okuyabilir, fakat 6 basamaklı bir sayıyı bölerken ve kalanlı bölme işlemlerinde zorlanır, örneğin 1 sayısı kaldığı zaman “*niye 1 kaldı?*” diye sorar.

İletişim ve Dilsel Becerileri

Alp çok çabuk ezberler fakat çabuk unuttur. Atasözleri ve deyimleri anlama anlatma işleminde zorlanır. Örneğin *etekleri zil çalmak* deyimini için insanlar çok mutlu olduğunda söylenir denildiği zaman, çok mutlu olduğunda bunu söylemeye çalışır, fakat bunu söylenmemesi gereken bir yerde de söylemeye çalışır. Yeni duyduğu ve öğrendiği bir şeyi sürekli kullanma ihtiyacı duyar. Alp bazen bir kelimeye takılıp kalabilir. Örneğin ders yapmak istemiyorsa “*ben senden nefret ediyorum*” der ve bunu sürekli tekrarlar. Ebru öğretmen duymamazlığa gelince bir süre sonra “*Ebru öğretmenim sana bir şey söyleyebilir miyim?*” deyip tekrar “*ben senden nefret ediyorum*” der. Bütün otistik çocuklarda olduğu gibi soyut kavrama yeteneği olmadığı için bilişsel anlamda zorlanır. Yaşıtlarına göre arkadaşlık kurma işlemini bilişsel olarak devam ettiremez çünkü sohbet sürdürmede zorlanır. Bir konu hakkında sohbet etmeye başlayıp hemen farklı bir sohbe geçebilir, bilişsel süreçleri bir anda kesilebilir.

Psikolojik Durumu

Alp, yenilmeye ve başkalarının haklı olabileceğine tahammül gösteremediğinden dolayı doğal olarak çok fazla psikolojik baskı altında kalır; hep arkadaşları suçlansın ister, kendisini haklı çıkarma davranışını devam ettirir. Savunma mekanizmasını yansıtmaya yaparak geliştirir. Davranış problemleri anlamında sürekli baş sallama davranışı görülür. “*Aaa sallanıyor musun?*” denildiğinde ya da onun karşısında sallanıldığında durur. Dikkat toplamada çok zorluk çektiği için birden dalıp ortamdan uzaklaşabilir. “*Alp hadi*” vb. onu uyarmak gerekebilir. Yapabileceği bir şey de olsa dikkat dağınıklığı yüzünden başarısız olabilir.

Sosyal Düzeyi

Alp arkadaşlarıyla iletişim kurma ve sürdürmede zorluk yaşar. Kendinde hiçbir zaman haksızlık görmez; herhangi bir olayda haksız da olsa bunu kabullenmez, kendi yaptığı her şeyi doğru olarak kabul eder. Özür dileme gerektiren sosyal aktivitelerde zorluk yaşar. Bu yüzden arkadaşları onunla ilgilenmek istemez.

Yenilmeye tahammülü olmadığı için yenildiği zaman ağlar ve üzülr. Derslerde bir şeyi yapamadığı zaman hemen ağlamaya başlayabilir. Yapmaya çaba sarfetmek ve öğrenmekle değil ağlamakla çözüm bulur. Buna ek olarak en ufak bir şeyi yaptığı zaman çok büyük tepkiler bekler. Örneğin bir toplama işlemini yardımsız yaptığı zaman “*ben yaptım değil mi öğretmenim?*” şeklinde tepki verir, *senden başka kimse bunu yapamaz* şeklinde tepki verilmesini bekler. Bu tepkiyi görmediği zaman da huzursuz olur ve sürekli aynı şeyi söyler.

Motor Becerileri

Alp ince motor becerilerinde problem yaşamaz; yazısı düzgündür, kalem tutmada, kalemtraşla kalem açmada bir problemi yoktur. Tek ayak üzerinde zıplayabilir. El-göz koordinasyonunda problem yaşamaz; yapbozların hepsini yapabilir. Algılamada problemi yoktur; iki resim arasındaki farkları bulabilir, karışık harflerden kelimeleri arayıp bulabilir, bilgisayar oyunlarında başarı gösterir. Süreklilik gerektiren devinimsel hareketlerde (ip atlama, sek sek oyunu vb.) zorluk yaşar. Örneğin ip atlarken ipe bir kez zıplar fakat tekrar atlaması için ipin durması gerektiği düşüncesinde olur.

3.3. Atalay Tomakin

Atalay Tomakin, 1994 yılı doğumlu, bu çalışmanın gerçekleştirildiği tarihte (2007) 14 yaşında olan, üç yaşında otizm tanısı aldıktan sonra özel eğitime başlayan, aynı zamanda devlet okulunda kaynaştırma öğrencisi olarak sekizinci sınıfa devam eden otistik bir erkek çocuktur.

Zihinsel Düzeyi

Atalay, sağ sol, iç dış, yakın uzak kavramlarını doğru bir şekilde kullanabilir. Okuduğunu anlama düzeyi 1. sınıf seviyesindedir. Bir hikayenin özetini çıkarırken olayları bir bütünlük içinde anlatamaz. *Neden* ve *nasıl* sorularına cevap veremez. Matematikte iki basamaklı olan işlemleri yapabilir. Tam ve yarım saatleri okuyabilir.

İletişim ve Dilsel Becerileri

Atalay gün içinde yaşadığı bir olayı ya da duyduğu bir sözü olmadık bir zamanda söyleyebilir. İyi ya da kötü yaptığı bir iş için onay bekler, babasının kendisine söylediği cümleleri tekrarlar. Kişi zamirlerini karıştırdığı için kendisinden “*Atalay*” diye bahseder, *ben* kavramı yoktur. Babasından bahsederken “*baban*” der. İfade edici dili gelişmediği için okuduğu bir hikayeyi anlatmada zorlanır. Kendisine sorulan sorulara kısa cevaplar verir, bir sohbeti başlatamaz.

Dil gelişimi açısından okuması genel olarak iyi olsa da uzun heceleri kelimelerde duraksar, tonlama yapamaz. Konuşurken kelimelerin vurgularını yapamaz, yüksek sesle konuşur. Gecikmeli ekolali görülür; genellikle babasının kendisine söylediklerini ders içinde tekrarlar.

Psikolojik Durumu

Atalay başarısız olduğu zaman üzülmeye tepkisi gösterir. “*Hata yaparsın sonra*” diyerek yüz ifadesini değiştirir. Sözel yönerge verildiğinde kısa süreli göz teması kurabilir. Hata yapmaktan tedirgin olduğu için genellikle karşısındaki kişiden yardım ister. İsteddiği bir şeye izin verilmeyeceğini bildiği zaman kısık sesle kendi kendine konuşarak isteğini söyler. Yapılan bir etkinlikten sonra onay bekler, pekiştirilme alışkanlığından kaynaklanan bir motivasyonu vardır.

Sosyal Düzeyi

Atalay’ın iletişim probleminin olması arkadaş bulmasını olumsuz etkiler. Okulda birkaç kişiyle görüşse de sosyal yaşantısına yansımaz. Okulda arkadaşları kendisiyle ilgilenir fakat yeterli iletişim sağlayamadığı için uzun süreli bir arkadaşı yoktur. Yaşıtlarının ergenlik döneminde olması olumsuz bir durum yaratır. Parayla alışveriş yapabilir ancak paranın üstünü almayı bilemez. Selamlaşma rutinlerinde karşısını dinlemez, ezberlediği sözleri söyler.

Motor Becerileri

Atalay, giyinme, soyunma ve tuvaletini yardımsız yapabilecek büyük motor berilerine sahiptir. Bisiklet sürer, top ile oynayabilir ve çok iyi seviyede yüzebilir.

İnce motor becerileri açısından bakıldığında, yazı yazarken harf karakterleri oldukça büyüktür, satır çizgisinin üzerine harfleri kaydırır. Hesap makinası kullanabilir.

3.4. Beril Zorlu

Beril Zorlu, 1998 yılı doğumlu, bu çalışmanın gerçekleştirildiği tarihte (2007) 9 yaşında olan iki yaşında otizm tanısı aldıktan sonra özel eğitime başlayan, aynı zamanda devlet okulunda kaynaştırma öğrencisi olarak üçüncü sınıfa devam eden otistik bir kız çocuğudur.

Zihinsel Düzey

Ailesinin her akşam 1,5 saat çalıştırmasıyla 1. sınıfta okumayı arkadaşlarıyla aynı zamanda öğrenen Beril, sınıf ortamında öğrenme süreci yavaş gitse de, bireysel özel derslerle anlatılanları kısa sürede kavrar. Sınıf ortamında okunan şiirleri ve şarkıları hemen ezberler. Okulda akademik anlamda derslere katılmaz fakat sınıfı rahatsız edecek bir davranış göstermez. Öğretmeni Beril'e derslerde daha basit ödev ve çalışmalar verir; örneğin Türkçe dersinde bir paragrafı yazmasını ister.

İletişim ve Dilsel Becerileri

Beril genellikle “*evet, bitti, iyiyim, teşekkürler vb.*” kısa kelimelerle konuşmasına rağmen, “*Beril düzgün konuş*” denildiğinde isteğini tam cümle kurarak söyler. Bir sohbeti başlatamaz, selamlaşma rutininde her zaman “*iyiyim teşekkürler sen nasılsın*” diye cevap verir.

Psikolojik Durumu

Beril, sevdiği bir etkinlik engellendiği zaman karşısındaki kişiyi karşı tepki gösterir. Örneğin bilgisayarı kapatıldığı zaman o da televizyonu kapatarak ailesinin izlemesini engeller. Sevdiği etkinlikleri genellikle kendi başına yapar, paylaşımcı değildir; bilgisayarda kendi kendine okuyup yazar, ailesinin isteklerine karşı çıkar. Kendisinden bir şey yapılmasını istendiğinde yapmaz, taklit yeteneği çok iyi olduğu için önce karşısındaki izler, beğendiye kendisi de yapar. Sebebi belli olmayan davranışları görülür; otobüste gelip giderken bazen durduk yere ağlar.

Sosyal Düzeyi

Kaynaştırma öğrencisi olarak 3. sınıfa devam eden Beril, okulda bütün derslere girer, sınıfta herhangi bir problem davranış göstermez, arkadaşlarıyla beraber sorun yaşamadan sınıfta kalabilir. 10 dakikalık teneffüsün sadece 2 dakikasını arkadaşlarıyla geçirir, geri kalan zamanda kendi başına bahçede gezer. Arkadaşları onu sürekli aralarına almaya çalışsa da çok kısa süre birlikte olur. Sabahleyin okul törenine katılmak için dedesinin elinden çantayı alıp sıraya girer, Andımız'ı söyleyip çantasını taşıyarak sınıfına yalnız başına gider. Okul kantininde sevdiği insanlara cevap verir.

Apartmanlarının bahçesi olmadığı için dışarı çıkamaz. Evlerine gelen misafirlerin çocuklarıyla da oynamayı tercih etmez, kendi başına ya bilgisayarıyla uğraşır ya da oyuncaklarıyla oynar. Bakkala gitmekten zevk alır, balkondan seslenerek sepetle alışveriş yapmayı sever. Geç yatmayı sever, “yat uyu yok” diyerek erken uyumak istemez, nazlanır.

Motor Becerileri

Beril'in motor gelişiminde herhangi bir aksaklık yoktur. Evde soyunup giyinmesini (pijama giyme, ayakkabı giyme vb.) ve tuvaletini kendisi yapar. Evde genellikle hoplayıp zıplar, kendince geliştirdiği aerobik hareketleri yapar.

3.5. Gözlemleni Yapılacak Problemli Davranışlar

Duyusal olarak sosyal çevreyle bütünlük kuramayan bir birey olarak otistik kişi, büyüme süreci içinde kendisinde beklenen sosyal davranışları edinemez. Bu durum otistiklerin takıntılı bir biçimde sergilenen ve sıklıkla ortaya çıkan problemli davranışlar geliştirmelerine sebep olur. Her otistikte değişken olarak ortaya çıkan öfke krizleri, kendine zarar verme, bağırma, korkma, baş sallama, cümle ya da sözcük yinleme vb. problem davranışlar belirli etkenlerin tetiklemesi sonucu ortaya çıkarlar. Bu problemler hem çocuğun hem de ailenin yaşamını zorlaştırarak sosyal bir ortam içine girmelerine engel olur ve beraberinde günlük hayata uyum zorluğunu ortaya çıkarır.

Katılımcı olarak belirlenen otistik çocukların bu çalışmada ölçülecek problemleri davranışları şunlardır:

Ahmet Can Yüksel – Korku Tepkisi (Bkz. Video 1.)

Ahmet Can'ın korku tepkisi davranışı yağmur yağdığı zaman ve televizyonda zaman zaman değişen bazı görsel simgeleri gördüğü zaman ortaya çıkar. Yağmur yağdığı zaman evden dışarı çıkamaz, perdeleri kapatıp televizyonun sesini sonuna kadar açar, sürekli ailesinin yanında olur. Televizyondaki bazı görsel simgelerden korktuğu zaman bağırır ve ortamdan uzaklaşır. Hava yağmurlu olduğu zamanlar ise ailesinin yanında kaldığı için elleri ile gözlerini kapatarak televizyonlu ortamda bulunur.

Alp E. – Baş Sallama (Bkz. Video 2.)

Alp'in en belirgin problem davranışı 'baş sallama', başını sağa sola sallaması şeklinde sürekli olarak görülmekle birlikte yemek saatlerinde ve yaptığı bir işte zorlandığı zamanlarda yoğunlaşır.

Atalay Tomakin – Yüksek Sesle Konuşma ve Göbek Kaşıma (Bkz. Video 3.)

Atalay'ın en belirgin problem davranışı 'yüksek sesle konuşma', sosyal bir ortamda ses seviyesini kontrol edememesidir. Babası ile yapılan ilk görüşmede, Atalay'ın yüksek sestten (otobüste, düğün salonunda vb.) rahatsız olduğu için tek eliyle bir kulağını kapattığı öğrenildi. Yüksek sestten rahatsız olmasına karşın kendi sesini kontrol edememesi toplumsal çevresinde yaşanan problem davranış olarak belirlendi.

Atalay'ın diğer bir problemleri olan 'göbek kaşıma' akşam ve gece saatlerinde ev ortamında görülür. Akşam saatlerinde boş olduğu zamanlarda, gece saatlerinde ise uyumadan önce yatağında göbeğini kaşır. Ailesi bu davranışını dışarıda yapmasını engellemek için ev ortamında yapmasına izin verir.

Beril Zorlu – Kuvvetli Alkış Vurma (Bkz Video 4.)

Beril'in problem davranışı 'kuvvetli alkış vurma' istemediği bir duruma tepki olarak ortaya çıkar. Özellikle Beril "bitti" dedikten sonra yapılan bir işe devam edilirse tepkisini kendisine zarar verecek şekilde kuvvetli alkış vurarak ve aynı zamanda ağlayarak gösterir.

4. BÖLÜM:

UYGULAMA ÇALIŞMALARI

Bu bölümde her bir katılımcı otistik çocukla yapılan 10 oturumdaki çalışmalar ayrı ayrı ele alınıp, her çocuğun önceden belirlenmiş problemleri davranışları *Problemleri Davranış Haftalık İzleme Formu* aracılığıyla izlenerek aile tarafından ölçülecektir. Müzikle ilişkilendirme kapsamında otistik çocuktaki problemleri davranışın ne yönde değiştiği ve değişimin sebepleri üzerinde durulacak, ritim çalışmalarındaki başarı ile koşutluğu değerlendirilecektir.

4.1. Ahmet Can Yüksel İle Gerçekleştirilen Uygulama Çalışmaları

10 yaşında otistik bir çocuk olan Ahmet Can ile 25 Eylül 2007 – 27 Kasım 2007 tarihleri arasında haftada bir kez olmak üzere 10 oturumluk bir çalışma yapıldı.

Birinci Oturum

Ahmet Can ile yapılan birinci oturumda *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin ilk 24 ritmi uygulandı, genel olarak iyi bir performans gösterdi; 3. ritimde  sözel yardım olarak sayılar kullanıldığında algılaması kolaylaştı (Bkz. Video 5.) ve diğer ritim kalıplarında kendisi uygulayabildi. 24. Ritmin son vuruşunda  sözel yardım olarak “Ahmet Can” kullanıldı. (Bkz. Video 6.)

Birinci oturumdan sonra problemleri davranış olarak belirlenen “*korku tepkisi*” davranışları bir hafta boyunca aile tarafından gözlemlendi. Ahmet Can hafta boyunca problemleri davranışını 35 kez yaptı. Annesi şu notları yazdı: “*Reklamlardan Denizbank kredi reklamında, Oyakbank kredi reklamında kulaklarını kapatıp televizyonun sesini kısıyor. Kendisi değişik sesler çıkartıyor. Star TV’de gözlerini kapatarak arasından bakmaya çalışıyor. Yağmurlu havada perdeleri kapatıp dışarıyla ilişkiyi kesip televizyonun sesini sonuna kadar açıp, yağmur ve gökgürültüsünün sesini duymak istemiyor. Odasında tek başına kalıyor.*”

İkinci Oturum

Ahmet Can ikinci oturuma başlamadan önce Psikolog Ebru Uylaş ile çalışırken “*Dersimizi güzel yaparsak Orçun Abi ile darbuka çalacağız.*” diyerek kendisini ödüllendi. Uylaş ile yaptığı derste hiçbir davranış problemi görülmedi. Yapılan çalışmada *Ritim Tekrarı Ölçeği*’nin ilk 36 ritmi uygulandı. Ritim kalıplarının uzun olması sözel yardım almasına neden oldu. Noktalı sekizlik ritim kalıplarını algılayamadı.

Ailesi *Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu*’nu “*korku tepkisi davranışını sürekli yapıyor, takip etmemiz zor oluyor*” gerekçesiyle teslim etmediği için davranış kontrolü yapılamadı.

Üçüncü Oturum

Ahmet Can ile yapılan üçüncü oturumda “*Ritim Tekrarı Ölçeği*”nin ilk 36 ritmi uygulandı. Noktalı sekizlik ritim kalıplarını sözel yardımla uygulamaya başladı.

Oturum sonrasında annesi Ahmet Can’ın bazı televizyon reklamlarının müziklerini sevmediğini ve Star TV’nin *Altın Yılı* müziğini duyunca odanın kapısından müziği dinlediğini, televizyona bakamadığını, eliyle gözünü kapatıp odaya girdiğini, aynı tepkiyi *Persil Gold* reklamına ve Kargo grubunun *Yıldızların Altında* şarkısına da gösterdiğini, yağmur yağdığı zaman olumsuz hareketler yapıp garip sesler çıkardığını söyledi.

Hafta boyunca korku tepkisi davranışını 59 kez yaptı. Havanın bulutlu ve yağmurlu olması Ahmet Can’ı olumsuz etkiledi.

Dördüncü Oturum

Dördüncü oturumun başlangıcında sınıfta gitar görmek Ahmet Can’ı çok sevindirdi. Oturumda ilk önce *Ritim Tekrarı Ölçeği*’nin 16–24 ve 37–44 arasındaki ritimler uygulandı, genel olarak 37–44 arasındaki aksak ritmik yapıyı algılayamadı. Sözel yardım olarak şarkı sözü kullanınca 9/8’lik ritim kalıbını daha kolay algıladı. Son olarak 22–35 arasındaki ritimler uygulandı. Bir önceki oturuma göre sözel yardımların azaldığı gözlemlendi.

Gitar çalışmasına geçildiğinde Ahmet Can'ın isteği doğrultusunda; *Korkma Kalbim, Romeo ve Sarı Laleler* şarkıları gitar eşliğinde söylendi. Şarkı söylerken darbuka ile düzensiz ritimler vurarak eşlik etti. Gitarı kucağını aldığı anda sağ eliyle 2/4'lük ve 4/4'lük ritimle düzenli vuruşlar yaptı ve şarkılarını söyledi, ben de sol elde akor basarak Ahmet Can'a eşlik ettim.

Hafta boyunca problemlili davranışı olan korku tepkisini 70 kez yaptı. Havaaların çok yağmurlu olması Ahmet Can'ı yine olumsuz etkiledi. Annesi, “*Yorgan altından çıkmayıp televizyonu son ses açtı ve kulağına da radyosunun kulaklığını taktı, gününü böyle geçirdi. Geceleri de korktuğu için babasıyla birlikte uyudu.*” dedi.

Beşinci Oturum

Ahmet Can ile yapılan beşinci oturumda havanın yağmurlu olmasına rağmen “*gitar çalacağım*” diyerek özel eğitim okuluna gelmesi çok olumlu bir gelişme oldu. Psikolog Ebru Uylaş “*Böyle bir durumla ilk defa karşılaştım, Ahmet Can'ın yağmurlu havada okula gelmesine çok şaşırdım.*” dedi. Oturum başladığında oldukça sakindi, Ritim çalışmasında 29. ritme  gelindiğinde sürekli camdan dışarı bakıp havayı kontrol etmeye başladı. Dikkati dağınık olduğu için 29. ritmi üçüncü sözel yardımdan sonra yaptı. (Bkz. Video 7.) Çalışma boyunca zaman zaman dışarı bakmaya devam etti. Yağmurun korkulacak bir şey olmadığı, gitarla yağmura şarkı çalabileceği söylediğinde rahatlamış gibi göründü ama üzerindeki tedirginlik devam etti.

Ritim çalışması bittikten sonra sınıftaki sandalyeler cama doğru çevrildi ve Ahmet Can yağmuru görerek gitar çalmaya başladı, la minör ve do majör uygulamaları ile sözleri doğaçlama yapılan şu iki şarkıyı söyledi:

Ahmet Can yağmuru seviyor, hem de çok seviyor

Orçun'la gitar çalıyor, yağmuru izliyor

Orçun'la gitar çalıyor şarkı söylüyor.

Yağmur senden korkmuyorum, seni çok seviyorum.

Ben yağmura bakarak gitar çalıyorum.

Yağmurlu havalarda şarkı söylüyorum. (Bkz. Video 8.)

Doğaçlama olarak söylenen şarkılardan sonra Ahmet Can “*Yağmur altında şarkı söyleyelim.*” diyerek şu sözleri gitarla düzenli vuruşlar yaparak söyledi:

Biz gitar çalıyoruz.

Yağmura karşı biz gitar çalıyoruz.

Böyle çalıyorum, sakın sakın

Yağmur yağmıyor

Ama sadece Bergama çevresinde yağacak. (Hava durumunda spiker İzmir’in yağmurlu olduğunu söylediğinde Ahmet Can korkmasın diye ailesi “*Bergama çevresinde yağacak.*” diyor.)

Ama sadece yağmur yağıyor, ben yağmurdan korkmuyorum.

Beni affet diye Necatibey’e gitmeyeceğim. (Ahmet Can yağmurlu havalarda evden çıkmadığı için okuluna gitmiyor.)

Ben çok gitmeyeceğim Necatibey’e ama dışarıda yağmur yağıyor.

(“Hani yağmuru seviyordun” dediğimde) Bana yağmuru seviyorum.

Yağmurdan korkmayacağız.

Yağmur yağdığı zaman Necatibey’e gitmeyeceğiz.

(“Buraya gelecek misin?” diye sorduğumda) Işık Özel Eğitim Merkezi’ne geleceğiz.

Daha sonra eline darbukayı alıp rock ritmi ile doğaçlama olarak şu sözleri söyledi:

“Biz yağmurdan korkmayacağız

Eve gidip radyoyu dinleyeceğiz.” (Bkz. Video 9.)

Oturum bittikten sonra bekleme odasında annesinin yanına gidildiğinde yağmurun devam etesi Ahmet Can’ın tedirginliğini arttırdı. Hem gitar çalıp hem de mp3 çalarının kulaklığını sol kulağına takarak radyo dinlemeye başladı, yağmur hafifleyene kadar çalmaya ve dinlemeye devam etti.

Ahmet Can’ın annesi “*Problemli Davranış Haftalık İzleme Formu*”nu “*Korku tepkisi davranışını hafta boyunca hava yağmurlu olduğu için sürekli yaptı.*” gerekçesiyle teslim etmediği için davranış kontrolü yapılamadı.

Altıncı Oturum

Ahmet Can ile yapılan altıncı oturum çok iyi bir şekilde başladı, bir önceki oturuma göre havanın açık olması oturuma olumlu yansıdı. *Ritim Tekrarı Ölçeği*’nin 36. ritmine kadar sözel yardıma çok az ihtiyaç duydu. 37–44 arasında ritimlerde

sözel yardım istedi fakat bir önceki oturuma göre azalma görüldü. 24. ritimden sonra

Ritim Tekrarı Ölçeği kağıdı Ahmet Can'a gösterildi, 15. ritmi , 16.

ritmi  ve 17. ritmi  yapması istendi, fakat bakarak yapamadı. 44. ritimden sonra ölçek kağıdı tekrar Ahmet Can'a gösterilerek ilk 13 ritmin öğretimi yapıldı. Ritim kalıplarını az da olsa bakarak uygulamaya başladı.

Ritim çalışmasından sonra gitarı kucağına aldı ve “*Geçen haftaki yağmur şarkısını söyleyelim.*” diyerek yağmura karşı olan mücadelesini müzik aracılığıyla gösterdi. Oturum bitiminde Ahmet Can'ın yoğun ısrarı üzerine kendisine gitar alındı, çok mutlu olduğu gözlemlendi.

Hafta boyunca korku tepkisi davranışını 51 kez yaptı. Annesi, havaların yağmurlu olması Ahmet Can'ı olumsuz etkilediğini, Star TV'nin *Altın Yılı* bitince izlediğini, fakat Kral TV'nin yeni amblemine tepki göstermeye başladığını söyledi.

Yedinci Oturum

Ahmet Can ile yapılan yedinci oturumda havanın açık olması, mutlu ve keyifli olması için bir etkendi. Kendi gitarını ilk defa oturuma getirdiği için heyecanlıydı. İlk olarak *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin 25-44 arasındaki ritimler çalışıldı. 40-44 arasındaki 5/8, 7/8 ve 9/8'lik ritimlerde sözel yardım istedi. Sonra ölçek kağıdı Ahmet Can'a gösterilerek ilk 13 ritmin öğretimi tekrar yapıldı. Bir önceki oturuma göre ritim kalıplarını daha iyi uyguladı.

Ritim çalışmasından sonra klasik gitar çalışmasına başlandı. Gitarı tutuş, oturuş, sağ ve sol el pozisyonları ayrı ayrı çalışıldı. Son olarak gitar eşliğinde Ahmet Can'ın sevdiği şarkılar söylendi.

Hafta boyunca korku tepkisi davranışını 52 kez yaptı. Annesi, “*Ahmet Can hafta boyunca yağmur sesinden ve gökgürültüsünden korkup battaniye altına girdi, radyo dinledi. Televizyonu son ses açıp dışarıdan gelen sesi engellemek istedi. 10 Kasım 2007 Cumartesi sabahı 9-10 arası hava bulutlu olmasına rağmen ilk defa birlikte dışarı çıktık, cips ile ödüllendirdim. Kral TV'nin yeni amblemine karşı gösterdiği tepki, Kral TV'yi açtığında televizyonun renk ayarını beyaz yapıp o şekilde müzik dinlemesiyle ortadan kalktı.*” dedi.

Ahmet Can'ın korku tepkisi davranışının, istemediği görsel uyaranlar devreye girdiğinde ortaya çıktığı, müziğin bu tepkiye sebep olmadığı, işitsel anlamda sadece gökgürültüsü sesinin korku tepkisine yol açtığı görülür.

Sekizinci Oturum

Ahmet Can ile yapılan sekizinci oturumda havanın kapalı olması çalışma için olumsuz bir durumdu. *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin önce 37-44, sonra 25-36 arasındaki ritimler çalışıldı. (Otistik çocukların ezber ve rutin davranışlarını kontrol etmek amacıyla bu yöntem uygulandı.) Çalışma sırasında sıklıkla havayı kontrol ettiği için dikkati dağınıktı, bu yüzden ritim çalışmasında sözel yardım uygulandı.

Önceki oturumlarda söylenen belirli şarkıların sürekli tekrar edilmesinin takıntı oluşturabileceği düşüncesiyle gitar eşliğinde *Güllerin İçinden* ve *Gülpembe* şarkıları söylendi, Ahmet Can dikkatli bir şekilde dinledi ve şarkıları sevdiğini söyledi. Bir önceki oturumda yapılan sağ ve sol el egzersizleri tekrar edildi, gitar metodundan birinci telde *mi* ve *fa* notalarının dizek ve gitar üzerindeki yerleri ve bir vuruşluk nota çalışıldı, düzgün bir şekilde uygulayabildi. Sekizinci oturumda gitar çalışmasına başladıktan sonra üç kez havayı kontrol etti.

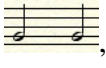
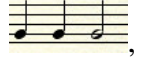
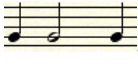
Ahmet Can hafta boyunca korku tepkisi davranışını 33 kez yaptı. Annesi, “14 Kasım 2007 Çarşamba günü hava az da olsa yağmurlu olmasına rağmen birlikte Üçyol’a bankaya gittik, ödül olarak cips aldım. 19 Kasım 2007 Pazartesi günü “okula gidersen cips alacağım.” dedim fakat hava yağmurlu olduğu için evden dışarı çıkmadı. Cumartesi, Pazar ve Pazartesi günlerinin yağmurlu olması Ahmet Can’ı olumsuz etkiledi.” dedi. Ahmet Can oturumlar başladığından bu yana yağmurlu havada ikinci kez annesiyle dışarı çıktı.

Dokuzuncu Oturum

Ahmet Can ile yapılan dokuzuncu oturumda havanın kapalı olması ve geçen haftasonunun çok yağmurlu olması tedirgin olmasına sebep oldu. Dikkatini çekmek için oturumun ilk beş dakikasında gitarla *Yağmur* ve *Neşeli Günler* şarkıları çalındı, sonra *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin 37. ritmi  ile ritim çalışmasına başlandı.

Elleri titremeye başladığı için 38. ritimden  sonra çalışma sonlandırıldı. Gitarla *Greensleeves*, *Allegro* ve *Allegretto* isimli klasik eserler seslendirilirken bir hikaye anlatması istendiğinde şu sözleri söyledi:

“Bugün hava çok bulutlu, yağmur yağmayacak. Biz gitar çalmaya devam edeceğiz. Bugün gitardan sonra darbuka çalacağız. Bugün hava akşama çok bulutlu geçecek. Eve gidip soba yakacağız. Bu sıcaklıkta geçecek, çok bulutlu. Biz eve gidip soba yakalım, sıcak sorunumuz kalmasın. Ev sıcaklığıyla azim yetiyor, bugün soba yakalım. Yarın Bosna-Hersek - Türkiye maçı var. Babam yarın nöbetçi. Biz yarın annemle beraber maç izleyeceğiz. Bizimle olmak böyle duygulu. Bugün yağmur yok, bugün yağmur yok. Bizimle olmak şartınız siz de. Biz kameraya çekilirken darbuka çalacağız. Şimdi gitar çalıyoruz. Bizimle olmak için çok hızlanırsın.” dedi. Hikayesini anlatırken gitarda çalan melodiye uygun olarak ses yüksekliğini ayarladı. (Bkz. Video 10.)

Hikaye anlatımından sonra tekrar ritim çalışmasına geçildi. *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin 25-44 arasındaki ritimler çalışıldı. Ahmet Can'ın tedirginliği ve dikkat dağınıklığı ritim çalışmasına olumsuz yansıdı. *Ritim Tekrarı Ölçeği* kağıdı Ahmet Can'a gösterilerek 1-24 arasındaki ritimleri uygulaması istendi; 1. ritmi , 2. ritmi , 3. ritmi , 4. ritmi , 5. ritmi , 6. ritmi , 8. ritmi , 9. ritmi , 13. ritmi , 15. ritmi  ve 16. ritmi  bir kerede kendisi yaptı. Geri kalan ritimleri sözel yardım ile uyguladı. Ritim çalışması boyunca üç kez havayı kontrol etti. Son olarak gitar çalışılarak oturum sonlandı.

Hafta boyunca korku tepkisi davranışını 44 kez yaptı. Annesi, *“Ahmet Can hasta olduğu için problem davranışını önceki haftalara göre daha az yaptı.”* dedi.

Onuncu Oturum

Ahmet Can ile yapılan onuncu oturumda hastalığı devam ediyordu, halsizdi ve öksürüyordu. Havanın da bulutlu olması onu olumsuz etkiledi. İlk olarak ritim

çalışması yapıldı. Havayı kontrol ettiği için bazı ritimlerde performansı düşüktü. Ritim çalışması bittikten sonra cam kenarına gitti ve “Yağmur havası yok, zaten kar yağacak” dedi. (Ahmet Can korkmasın diye annesi “kar yağacak” dediği için söyledi.)

Ahmet Can ritim çalışmasından sonra gitarını çıkardı ve birkaç şarkı söyledi. Klasik gitar eğitiminde birinci telde mi-fa-sol notaları dizerek ve gitar üzerinde çalışıldı. Yağmur için bir şarkı söylemesini istediğimde şu sözleri söyledi:

“Kara bulutlardan korkmuyorum, alışkanlık ediyorum, evimize yağmur gelmeyecek, buraya kar yağacak, annen söyledi.” diyerek gitar eşliğinde beste yaptı. Son olarak kendi başına gitarını kılıfına yerleştirdi ve oturum sonlandı. Müzikle ilişkilendiği süre içinde kara bulutlardan korkmadığını dile getirmesi, korku tepkisi ile mücadele içinde olduğunu gösterdi.

4.2. Alp E. İle Gerçekleştirilen Uygulama Çalışmaları

10 yaşında otistik bir çocuk olan Alp E. ile 25 Eylül 2007 – 27 Kasım 2007 tarihleri arasında haftada bir kez olmak üzere 10 oturumluk bir çalışma yapıldı.

Birinci Oturum

Alp ile yapılan birinci oturumda *Ritim Tekrarı Ölçeği*’nin ilk 24 ritmi 6 dakikada tamamlandı. Ritim çalışmasında çok iyi bir performans sergiledi. Oturum boyunca problem davranışı olan baş sallamasını 17 kez yaptı. Sözel yardım aldığı 24.

ritimde  baş sallama davranışı daha sık görüldü. (Bkz. Video 11.)

Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu aile tarafından “Başını sürekli sallıyor, takip etmemiz çok zor oluyor.” denilerek teslim edilmedi.

İkinci Oturum

Alp ile yapılan ikinci oturumda *Ritim Tekrarı Ölçeği*’nin ilk 36 ritmi uygulandı. Genel olarak çok iyi bir performans sergiledi. 34. ritimden  sonra ritim kalıplarını algılayamadı, bu sürede az da olsa baş sallama davranışı görüldü.

Ritim çalışmasından sonra *On Yaş Altı Çocuklar İçin Piyano Metodu* isimli piyano metodu çalışılmaya başlandı. Alp sol anahtarını biliyordu, notaları dizek üzerinden sayarak hesaplayabiliyordu. Metod ile birlikte fa anahtarında *la* notasını sol eliyle çalmayı öğrendi. Sol anahtarında da *mi* notasını sağ eliyle çalmayı öğrendi. Egzersizlerle birlikte iki elini birleştirmeye başladı. Dikkat dağınıklığı olduğu için ders dışında sohbetler başlatmak istedi fakat engel olundu.

Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu aile tarafından bir önceki hafta belirtilen aynı sebeple “Başını sürekli sallıyor, takip etmemiz çok zor oluyor.” denilerek teslim edilmedi.

Üçüncü Oturum

Üçüncü oturumdaki ritim çalışmasında Alp, darbukaya sert vuruşlar yapmaya başladı. Yavaş vurması gerektiğini söylendiğinde “ses çıkmıyor” diye yanıt verdi. Ritim çalışmasında genel olarak iyi bir performans sergiledi. 30. ritme



kadar sürekli başını salladı. 30. ritimden sonra *Ritim Tekrarı Ölçeği* kağıdını kendisine çevirdi ve benden sonra kağıda bakarak darbuka ile ritim vurmaya başladı. (Bkz. Video 12.) Baş sallaması çok az ve çok kısa oldu.

36. ritim  uygulandıktan sonra Alp'e karışık olarak kağıttan gösterilen ritim kalıplarını vurması istendiğinde 10. ritmi



, 16. ritmi  ve 13. ritmin  üçüncü ve

dördüncü vuruşunu doğru yapabildi. 19. ritmi  ve 20. ritmi  yanlış vurdu. (Bkz. Video 13.)

Hafta boyunca baş sallama davranışını 14 kez yaptı. *Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde baş sallama davranışını yemek saatlerinde yaptığı görüldü. Ailesi ile yapılan görüşmede, baş sallama davranışını yemeklerde JetX çizgi film kanalını izlerken ve okulda kitap okurken yaptığı öğrenildi. *Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu*'nun ilk defa teslim edilmesi, problemlili davranışın sayılabilecek şekilde azaldığının bir göstergesi olarak görüldü.

Dördüncü Oturum

Dördüncü oturumdaki ritim çalışmasında Alp, darbukadan az ses çıktığını söyleyerek kuvvetli vuruşlar yaptı. *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin 29. ritminde



“başım ağrıyor bu sesten” diyerek bu ritmi üçüncü sözel yardımdan sonra doğru yaptı. Zorlandığında baş sallama davranışı yerine sözel bir

ifade kullandığı gözlemlendi. 36. ritmi  uygularken *Ritim Tekrarı Ölçeği* kağıdını kendisine doğru çevirdi ve ritim kalıplarını kağıda bakarak uyguladı. Kağıda bakmadan önce zorladığı ritmi, bakınca doğru bir şekilde yaptı. Çalışma sırasında “*Babam Ogame oynuyor.*” diyerek dikkat dağınıklığı gösterdi. (Bkz. Video 14.)

Ritim çalışmasından sonra piyano eğitimine başlandı. İki elini kontrol etmekte zorlandığında “*Hilmi öğretmen gelince bana öğretir, o çok güzel öğretiyor, ben onu çok seviyorum.*” dedi. Zorlandığı zaman baş sallama davranışının yerini yine bir sözel ifade aldı. Doğru bir şekilde çaldığı şarkılardan sonra kendisini alkışladı. Başarma duygusunun kendisi için ne kadar önemli olduğu görüldü. Bir sonraki çalışma olarak sağ elde *re* sol elde *sol* notalarını öğrendi, tek el egzersizleri doğru bir şekilde uyguladı. İki elini birbirinden bağımsız olarak kullanmaya başladı.

Hafta boyunca baş sallama davranışını 8 kez yaptı. *Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde baş sallama davranışını yemek saatlerinde yaptığı görüldü, bir önceki haftaya göre azaldığı öğrenildi.

Beşinci Oturum

Alp ile yapılan beşinci oturumda ilk olarak piyano metodundan bir önceki hafta çalışılan egzersizler tekrar edildi. Fa anahtarında *sol* ve *la* notaları, sol anahtarında *re* ve *mi* notaları ile bir vuruşluk sus öğrenildi ve uygulandı. Alp çift el birleştirmede biraz zorlansa da başarılı oldu. Aynı anda iki elde farklı nota değerlerinin olduğu egzersizleri uygulayabildi. Bir vuruşluk susun olduğu egzersizleri uygulayabildi. Org çalarken takıldığı bir ölçüden sonra sürekli baştan çalma eğilimi olduğu ve ısrarla başa dönme isteği gözlemlendi. “*Öğrenmem lazım, baştan çalmalıyım.*” dedi.

Ritim çalışmasında *Ritim Tekrarı Ölçeği* kağıdı Alp'e gösterilerek ritim kalıplarının öğretimi yapıldı. Öğrenilen ritim kalıpları bir sonraki ritimde Alp'e sorulduğunda, 24. ritme  kadar kağıda bakarak doğru bir şekilde uyguladı. 24. ritmi uygulamada zorlandı, 28. ritim  29. ritim  ve 30. ritim  kağıttan gösterilerek tekrar anlatıldığında uygulayabildi. Sonrasında “başım ağrıyor” diyerek çalışmak istemedi. Sesin az geldiğini söyleyerek darbukaya kuvvetli vuruşlar yaptığı gözlemlendi.

Alp oturum boyunca problem olarak belirlenen baş sallama davranışını 5 kez yaptı. Baş sallamasını başlatan durumlar org çalarken çift elini kullanmakta zorlandığı zamanlar olarak gözlemlendi. Zorlandığı zamanlarda baş sallama davranışı görülmesine karşılık ağırlıklı olarak sözel ifadeler problem davranışın yerini almaya başladı.

Hafta boyunca baş sallama davranışını 6 kez yaptı. *Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde baş sallama davranışını kahvaltıda, öğle yemeğinde ve akşamüstü saatlerde yaptığı görüldü. Ailesi ile yapılan görüşmede, okuldan geldiği zaman arkadaşlarını heyecanlı bir şekilde anlatırken de başını salladığı öğrenildi.

Altıncı Oturum

Alp ile yapılan altıncı oturumda Alp *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin ilk 36 ritmini iyi bir şekilde uyguladı fakat 37. ritimden  sonra sözel yardıma ihtiyaç duydu. Ritim kalıplarının aksak olması sözel yardım ihtiyacını doğurdu. Bir önceki oturumda yapılan kağıttan bakarak ritim kalıbını uygulama işlemini bu oturumda noktalı sekizlik ritimler dışında başarıyla uyguladı. 36. ritimden  sonra *başım ağrıyor, başım döndü*” diyerek zorlandığı zamanlarda baş sallama davranışının yerine sözel ifade kullandı. (Bkz. Video 15.)

Ritim çalışmasından sonra piyano metodundan sağ elde *re, mi, fa* notaları, sol elde *fa, sol, la* notaları, üç ve dört vuruşluk notalar çalışıldı. Bir önceki oturumda çalışılan şarkıları tekrar ettiği için yeni çalışmalara uyumu kolay oldu. (Bkz. Video 16.) Metotta nota üzerinde gördüğü işaretlerin anlamlarını sordu (*crescendo, decrescendo*) fakat orgda tuş hassasiyeti bulunmadığı için nüansları uygulayamadı. Oturum boyunca org çalarken iki kez “*Kaldığımız yerden devam ediyoruz değil mi?*” diyerek kalınan yerden devam etti, başa dönme takıntısını yenmiş oldu. Çift el çalmada zorlandığı bir zaman “*neden ben org çalışacakmışım, org çalışmak istemiyorum ki*” dedi. Baş sallama davranışının yerini ağırlıklı olarak sözlü ifadeler aldı, oturum boyunca 2 kez baş sallama davranışı görüldü.

Hafta boyunca baş sallama davranışını 11 kez yaptı. *Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde baş sallama davranışını yemek saatlerinde yaptığı görüldü. Bir önceki haftaya göre baş sallama davranışında artış gözlemlendi. Ayrıca evde müzikle ilişkilene süresinde artış görüldü. Ailesi Alp’in her sabah uyanınca org çalıştığını; kahvaltı hazırlanıncaya kadar 10 dakika, öğlen arası yemekten sonra 10-15 dakika, akşamları okul derslerine çalıştığı için 10 dakika, haftasonu da 1 saat kadar org çalıştığını söyledi.

Yedinci Oturum

Alp ile yapılan yedinci oturumda ilk olarak ritim çalışması yapıldı. *Ritim Tekrarı Ölçeği*’nde 37. ritimden  sonra, bir önceki oturuma oranla başarısı daha iyiydi. Aksak ritimleri daha kolay algılamaya başladı.

Ritim çalışmasından sonra org çalışması yapıldı. Alp nota üzerinde yeni olarak gördüğü her şeyi sordu. Evde kitabı incelediğinde aklına takılan kelime ve işaretleri çalışma boyunca sordu. Bir hafta boyunca düzenli çalışması oturumda açıkça görüldü. Çalışma sırasında geçen ıslık çalma olayı Alp’in çok ilgisini çekti. Nasıl ıslık çalınacağını öğrenmek istese de uygulamasında başarılı olamadı. Oturum boyunca org çalışırken zorlandığı bir anda 1 kez baş sallama davranışı görüldü.

Hafta boyunca baş sallama davranışını 10 kez yaptı. *Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde baş sallama davranışını yemek saatlerinde yaptığı görüldü.

Sekizinci Oturum

Alp ile yapılan sekizinci oturumda *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin 25-44 arasındaki ritimler uygulandı. *Ritim Tekrarı Ölçeği* kağıdı Alp'e gösterilerek 1-24 arasındaki ritimleri kendi başına uygulaması istendi. 19. ritmi  ve 22. ritmi  sözel yardımla, geri kalan ritimleri bir kerede doğru bir şekilde uyguladı.

Ritim çalışmasından sonra orgdan *Long Ago* isimli şarkıyı açtı ve orgun LCD ekranı üzerinde şarkının notalarını dikkatli bir şekilde takip etti. Sonra piyano metodundan uzatma bağı, sol elde *mi* notası, sağ elde *sol* notası çalışıldı.

Hafta boyunca baş sallama davranışını 17 kez yaptı. *Problemli Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde baş sallama davranışını yemek saatlerinde yaptığı görüldü. Bir önceki haftaya göre problemli davranışı artmaya başladı.

Dokuzuncu Oturum

Alp ile yapılan dokuzuncu oturumda *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin 25-44 arasındaki ritimler uygulandı. Ritim çalışmasında sesin az geldiğini söyleyerek darbukaya kuvvetli vuruşlar yapmaya devam etti. Sesimi değiştirerek “*aferin*” dediğim zaman “*normal söyle*” diyerek beni uyardı. 42. ritmi  uyguladıktan sonra “*başım ağrıyor, başım dönüyor*” diyerek zorlandığı zaman baş sallama davranışını yerine yine sözel ifade kullandı.

Uygulamanın devamında *Ritim Tekrarı Ölçeği* kağıdını Alp'e gösterilerek, 14-24 arasındaki ritimleri uygulaması istendi. 19. ritmi  ve 21. ritmi  sözel yardım alarak, geri kalan ritimleri ise yardım almadan uyguladı.

Ritim çalışmasından sonra piyano metodundan sol elde *mi* notası ve sağ elde *sol* notası çalışıldı, çift el ile yapılan egzersizleri uygulayabildi.

Hafta boyunca baş sallama davranışını 17 kez yaptı. *Problemli Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde baş sallama davranışını yemek saatlerinde yaptığı görüldü.

Onuncu Oturum

Alp ile yapılan onuncu oturumda ilk olarak ritim çalışması yapıldı. *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin 25-44 arasındaki ritimler uygulandıktan sonra 14-24 arasındaki ritimler ikişerli olarak birleştirilerek soruldu. Birkaç ritmi uygulayabilse de genel olarak zorlandı. Ritim çalışması boyunca aksak ritimleri yardımsız yapabildiği gözlemlendi. (Bkz. Video 17.) Ritim çalışması darbuka dışında başka yerlere (masa, bacak vb.) vurarak da zenginleştirildi. Alp'in başarılı olduğu, dikkat düzeyinin yüksek olduğu gözlemlendi. Alp'e “*niye kuvvetli çalışıyorsun?*” diye sorulduğunda “*kuvvetli çalışmayı seviyorum, çünkü ben artık çalabiliyorum*” diye yanıt verdi.

Ritim çalışmasından sonra org açıldı. Alp orgun demo kayıtlarını açıp LCD ekrandan notaların yerlerini izledi. Ritim çalışmasına fazla zaman ayrılmasından dolayı org eğitimi yapılmadı. Oturum sonlandı.

Genel olarak değerlendirildiğinde oturumlarda Alp ile org çalışması müzikle ilişkilendiği ikinci bir ortam oldu. İlk çalışmadan itibaren el-göz koordinasyonunu sağlayarak org çalmaya başlaması ve aynı zamanda nota okuma becerisi kazanması otizmde müziksel yeteneğin bir belirtisi olarak görüldü.

4.3. Atalay Tomakin İle Gerçekleştirilen Uygulama Çalışmaları

14 yaşında otistik bir çocuk olan Atalay ile 02 Ekim 2007 – 04 Aralık 2007 tarihleri arasında haftada bir kez olmak üzere 10 oturumluk bir çalışma yapıldı.

Birinci Oturum

Birinci oturumun başında Atalay ile yapılan sohbette; kendisine sorulan sorulara verdiği kısa cevaplar ve bir sohbette uzun cümleler kuramaması genel olarak otistik çocuklarda görülen dil ve iletişim probleminin olduğunu gösterdi. Kendisine verilen komutları problem çıkarmadan uygulamaya çalışması ve sakin bir çocuk olması uygulama açısından olumlu bir durum oldu.

Birinci oturumda *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin ilk 24 ritminde kötü bir performans gösterdi; metronom bilinci yoktu ve darbukaya çok sert vuruşlar yaptı. Sözel yardım olarak verilen ritim kodlamalarında kullanılan sözcükleri söyleyebildi fakat darbuka ile birlikte uygularken ritmik problemler yaşadı. Örneğin “ge-li-bo-lu”

kodlamasında “geli-bolu” gibi düşünüp dört tane 16’lık notayı iki tane 8’lik nota olarak vurdu. (Bkz. Video 18.)

Problemli davranış olarak belirlenen göbek kaşıma davranışını 26 kez, yüksek sesle konuşma davranışını 11 kez yaptı. Atalay’ın ailesi tarafından doldurulan *Problem Davranış Haftalık İzleme Tablosu* incelendiğinde problemli davranışların akşam saatlerinde yoğunlaştığı görüldü.

İkinci Oturum

İkinci oturumdaki ritim çalışmasında Atalay darbukaya çok kuvvetli vurmaya devam etti. Sürekli uyarıda bulunularak *yavaş* kavramı görsel olarak anlatıldı. Aynı zamanda sürekli alçak sesle konuşularak model olundu. Metronom problemi yaşadığı için ritim çalışmasında iyi bir performans gösteremedi, ritim kalıplarını algılayamadı.

Hafta boyunca göbek kaşıma davranışını 23 kez, yüksek sesle konuşma davranışını 3 kez yaptı. Göbek kaşıma davranışı akşam saatlerinde yoğun olarak devam etse de yüksek sesle konuşma davranışı 11’den 3’e indi.

Üçüncü Oturum

Üçüncü oturumdaki ritim çalışmasında Atalay az da olsa sözel ve fiziksel yardımla ritim kalıplarını uyguladı. Darbukaya kuvvetli bir şekilde vurmaya devam etti. 16’lık notaları daha düzenli vurmaya başladı. Bazı ritim kalıpları ikiye bölündüğünde algılaması kolaylaştı ve yapmaya başladı. Atalay oturumda ilk kez gitar gördüğü için “*gitar çalacağız, baban gitar alsın*” gibi sözel ifadeler kullandı.

Ritim çalışmasından sonra gitar eşliğinde Atalay’ın isteği doğrultusunda *Aşk Yeniden* ve *Sarı Laleler* şarkıları söylendi, Atalay monoton bir ses tonuyla eşlik etti, istediği şarkıların söylenmesi onu sevindirdi. Oturumun sonunda gitarı kucağına aldığı anda düzensiz vuruşlar yapmaya başladı.

Hafta boyunca göbek kaşıma davranışını 21 kez, yüksek sesle konuşma davranışını 3 kez yaptı. Göbek kaşıma davranışı akşam saatlerinde yoğun olarak devam etti.

Dördüncü Oturum

Atalay ile yapılan dördüncü oturumda psikoloğu Zeynep Akın da oturumu izledi. Oturuma gitar eşliğinde şarkı söylenerek başlandı. Atalay gitarı kucağına aldı, sağ eliyle vuruşlar yapmaya başladı, kendisine sol elde akor ile eşlik edildi; *Aşk Yeniden, Çanakkale Türküsi ve Sarı Laleler* şarkıları söylendi. Sağ eliyle gitar çalarken şarkılara düzensiz ritimler ile eşlik etti. Şarkı bitiminden sonra “*babam gitar alacak*” dedi.

Ritim çalışmasına başlandığında Atalay’ın darbukaya kuvvetli vuruşları devam etti. 7. ritimde  darbukaya yavaş vurması gerektiği alçak sesle anlatılarak örneklerle gösterildi. *Ritim Tekrarı Ölçeği*’nin her ritminde alçak bir sesle “yavaş” denilerek davranışı pekiştirmesi sağlandı. Ritim kalıpları bölümlere ayrılarak çalışıldı. Atalay öğrendiği ritim kalıplarını bir sonraki ritimde uygulamaya başladı.

Hafta boyunca göbek kaşıma davranışını 9 kez, yüksek sesle konuşma davranışını 4 kez yaptı. Babası “*Akşamları birlikte ders çalışıyoruz, göbeğini kaşması için fazla boş zamanı olmuyor.*” dedi. *Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde göbek kaşıma davranışını yatmadan önceki son iki saatte yaptığı görüldü.

Beşinci Oturum

Beşinci oturumda Atalay sınıfa geldiğinde kendisine alınan gitarı görünce çok sevindi. Oturum boyunca *babam gitar alsın* cümlesini söylemediği gözlemlendi. Fazla zamanı olmadığı için beşinci oturumda sadece ritim çalışması yapıldı. 12. ritmi  uygulamadan önce “yavaş vur” diyerek kendisine komut verdi ve darbukaya yavaş vurdu. (Bkz. Video 19.) Noktalı sekizlik vuruş dışında diğer ritim kalıplarını bir önceki oturuma göre daha iyi bir şekilde uygulamaya başladı.

Hafta boyunca göbek kaşıma davranışını 3 kez, yüksek sesle konuşma davranışını 3 kez yaptı. Göbek kaşıma davranışının azalması üzerine babası; “*Akşam saatlerinde birlikte ders çalışıyoruz, parayı kullanma ile ilgili drama çalışmaları*

yapıyoruz, aralıklarla toplam yarım saat gitar çalıyor.” dedi. Akşamları gitar çalışmaya başlaması Atalay’ın boş zamanını değerlendirmesini sağladı, göbek kaşıma davranışının yerini gitar çalışması almaya başladı.

Altıncı Oturum

Altıncı oturumdaki ritim çalışmasında Atalay zorlandığı zaman darbukasını yaklaştırıp “yardım et” diyerek fiziksel yardım istedi. Sözel yardımla başarılı olamadığı zamanlarda fiziksel yardım uygulandı.

Hafta boyunca göbek kaşıma davranışını 2 kez, yüksek sesle konuşma davranışını 3 kez yaptı. Babası, Atalay’ın yüksek sesle konuşma davranışını otobüste, göbek kaşıma davranışını yatağında yatmaya hazırlanırken yaptığını söyledi.

Yedinci Oturum

Yedinci oturumdaki ritim çalışmasında Atalay ritmi yapamadığı zamanlarda “çalamadım” dedi. 16. ritimden sonra fiziksel yardım almak için darbukasını yaklaştırıp “yardım et” dedi. Sözel yardımda başarısız olması durumunda fiziksel yardım uygulandı. Çalışmada genel olarak sözel yardımdan yararlanıldığı gözlemlendi.

Gitar çalışmasında Atalay’ın isteği doğrultusunda *Bi Dudaktan, Tövbeliyim* ve *Vazgeçilmez Bedava* şarkıları gitar eşliğinde söylendi. Daha sonra klasik gitar eğitimine geçildi. Sağ elde yapılan parmak egzersizleri tekrar edildi. Sol el parmak numaraları ve basış teknikleri çalışıldı. Son olarak çift eli birleştiren egzersizler çalışıldı fakat Atalay uygulayamadı. “Akşamları i-m-a çalışıyorum. Baban gitar çalsın dedi, evde çalış dedi.” demesi evde gitar çalıştığının göstergesiydi.

Hafta boyunca göbek kaşıma davranışını 2 kez, yüksek sesle konuşma davranışını 3 kez yaptı.

Sekizinci Oturum

Atalay ile yapılan sekizinci oturuma psikologu Zeynep Akın da katıldı. Daha önceki oturumlarda da gözlenen, Atalay’ın darbukaya vurmadan önce darbukanın derisine küçük vuruşlar yaparak ayar yapıyor gibi bir izlenim vermesi Akın’ın da

dikkatini çekti. Darbukanın üzerinde küçük bir bölüm kalemle daire içine alınarak Atalay'ın vuracağı noktaya odaklanması sağlandı fakat başlangıçta bir sonuç alınamadı. Ritim çalışmasının yarısından sonra bu davranış oldukça az gözlemlendi. Çalışmada ağırlıklı olarak sözel yardımdan faydalandı.

Oturumda yapılan klasik gitar çalışmasında, ayrı ayrı sağ ve sol el egzersizleri uygulandı, çok kısa bir süre çift el birleştirilerek çalışıldı. (Bkz. Video 20.) Atalay gitar çalışması boyunca, “*Gitar demi, tüfek değil? (gitarı göstererek söyledi) Ateşli silah demi?*” dedi. Silahlara karşı büyük bir ilgisi olmasına rağmen gitarı tüfeğin yerine koyması olumlu bir durum olarak gözlemlendi. Ritim çalışmalarındaki başarısının artması, gitar eşliğinde şarkı söylerken sağ eliyle düzenli ritimler vurmasını sağladı. (Bkz. Video 21.)

Hafta boyunca göbek kaşıma davranışını 1 kez, yüksek sesle konuşma davranışını 2 kez yaptı.

Dokuzuncu Oturum

Dokuzuncu oturumda Atalay hasta olduğu için biraz durgundu ve bazen esniyordu. Ritim çalışmasında ağırlıklı olarak sözel yardıma başvurdu.

Gitar ile *Greensleeves* ve *Allegretto* isimli eserleri eşliğinde Atalay'dan hikaye anlatması istenildiğinde “*Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde kalbur zaman içinde, kalbur zaman içinde, kalbur zaman içinde bir varmış.*” diyerek hikayenin devamını getiremedi.

Müzik eşliğinde yapılan sohbetten sonra gitar çalışmasına geçildi. Sağ ve sol el egzersizleri önce ayrı ayrı sonra çift el birleştirilerek çalışıldı. Birleştirme aşamasında zorlanma yaşadı. *Aşk Yeniden* şarkısı gitar eşliğinde söylenilerek oturum sonlandı.

Hafta boyunca göbek kaşıma davranışını hiç yapmadı, yüksek sesle konuşma davranışını 2 kez yaptı. Babası, Atalay'ın havaların soğuk olması sebebiyle giysilerinin kalın olması ve göbeğini kaşırsan hasta olursun uyarılarının da problem davranışın azalmasında etkili olduğunu, ritim çalışmalarına başladığı günden bu yana yüksek sesle konuşma davranışının daha kontrollü hale geldiğini söyledi.

Onuncu Oturum

Onuncu oturumdaki ritim çalışmasında Atalay ağırlıklı olarak sözel yardımdan faydalandı. İlk haftaya oranla metronom bilincinin kazanılmasıyla birlikte performansında artış görülse de genel anlamda tutarsız bir gidişat gösterdi.

Ritim çalışmasından sonra Atalay ile yan yana oturularak *Baş Harfi Ben, Çakkıdı, Yağmur* ve *Bi Dudaktan* şarkıları gitar eşliğinde söylendi. Gitar eğitimine geçildiğinde; sağ ve sol el egzersizleri ayrı ayrı ve birleştirilerek çalışıldı.

Oturum sırasında “*parayla silah alma, hapse atarlar, parayla gitar al. tabanca kullanmayacaksın, hapse atarlar demi?*” diyerek gitarı silahın yerine koydu. Gitar, istenmeyen bir davranışla yer değiştirdi.

Oturum sonunda Atalay’ın babası, 10 haftalık uygulama süreci başlamadan önce Atalay’ın evde müzik sesi duyduğunda rahatsız olduğu için kulaklarını kapattığını fakat süreç içinde bu davranışının tamamen ortadan kalktığını, müzikleri dikkatli bir şekilde dinleyip şarkıları kimin söylediğini öğrenmek istediğini, silahlara karşı olan takıntısının gitar çalmaya başlamasıyla azaldığını söyledi.

4.4. Beril Zorlu İle Gerçekleştirilen Uygulama Çalışmaları

9 yaşında bir otistik kız çocuk olan Beril ile 02 Ekim 2007 – 04 Aralık 2007 tarihleri arasında haftada bir kez olmak üzere 10 oturumluk bir uygulama yapıldı. Oturumlarda özel eğitim okulunda Beril ile müzik çalışmaları yapan Hilmi Eroğul da uygulamalara eşlik etti.

Birinci Oturum

Beril ilk oturumda sınıfa geldiğinde orgun başına oturdu ve Eroğul’un yönergesiyle tek elle do majör gam çalışması yaptı. Ritim çalışmasına geçilmek istendiğinde tepki göstererek bileklerini birbirine vurdu. (Bkz. Video 22.)

Bir süre orgda serbest zaman geçirmesine izin verildikten sonra Beril ile birlikte minder üzerine oturularak ritim çalışmasına başlandı. Eroğul vurulan ritimleri *pam* hecesiyle kodlayınca Beril kolaylıkla yaptı. Ritim aralarında kendi

halinde vuruşlar yapıp şarkı söyledi. Vurulan ritimleri dört dakika sürecince sözel yardımla uyguladı. *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin 19. ritminden  sonra kendi halinde vuruşlar yapmaya başladı. Noktalı sekizlik vuruşların başladığı bu ritim kalıbı Beril'e farklı geldiği için dikkati dağıldı.

Hafta boyunca kuvvetli alkış vurma davranışını 32 kez yaptı. *Problemli Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde kuvvetli alkış vurma davranışını genellikle hafta içi gündüz saatlerinde yaptığı gözlemlendi.

İkinci Oturum

Beril ile yapılan ikinci oturumda, Beril sınıfa gelir gelmez sandalyesine oturdu ve darbukayı eline aldı. *Ritim Tekrarı Ölçeği*'ni altı dakika boyunca problemsiz bir şekilde uyguladı. 16. ritme  gelindiğinde doğaçlama vuruş yaptı ve elele tutuşmak istedi. Ritim çalışmasında ilk kez Beril'in başlattığı bir iletişim kuruldu. (Bkz. Video 23.) Uygulama boyunca genellikle sözel yardım kullanıldı.

Ritim çalışmasından sonra Beril orgun başına oturduğunda önce bas seslerden düzenli ve tonalite içinde bir bas ezgisi çaldı. *Do, mi, fa, sol, do* seslerini kullandı. Kendi halinde olduğu için iletişime kapalıydı. Bir süre sonra orgdan bir müzik açtı ve ayağa kalktı. Beril'in isteği üzerine birlikte dans edildi.

Hafta boyunca kuvvetli alkış vurma davranışını 15 kez yaptı. *Problemli Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde kuvvetli alkış vurma davranışını genellikle haftasonuna denk gelen bayram gezmesinde yaptığı gözlemlendi. İlk haftaya göre ortalama yarı yarıya bir azalma olduğu görüldü.

Üçüncü Oturum

Üçüncü oturumda Beril uygulama sınıfına geldiğinde sandalyeye oturdu ve darbukayı eline aldı. Ritim çalışmasında bazı ritimleri kendisi farklı bir şekilde kodlayarak yaptı. Beş dakika çalışıldıktan sonra darbukayı başına koyup elele tutuşmak istedi.

Ritim çalışmasından sonra gitar eşliğinde şarkı söylenmesine tepki gösterdi, kuvvetli bir şekilde ellerini yere vurarak bağırmaya başladı. (Bkz. Video 24.) Problem davranışın görülmesi üzerine org çalmasına izin verildi, kendisine darbuka ve gitar ile eşlik edilmesine de tepki gösterdi. Ders sonuna kadar orgdan şarkılar seçip genellikle kendi halinde dans etti. Şarkılarda yaptığı kuvvetli alkışlar ve duvara dönüp dans etmesi gergin olduğunun belirtisiydi.

Hafta boyunca kuvvetli alkış vurma davranışını 13 kez yaptı. *Problemli Davranış Haftalık İzleme Formu*'na alınan notlar incelendiğinde, istemediği bir şey yapıldığı zaman problemli davranışının ortaya çıktığı gözlemlendi.

Dördüncü Oturum

Dördüncü oturumdaki ritim çalışmasında *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin ilk 24 ritmi yedi dakika boyunca Beril'de davranış problemi olmadan uygulandı. 28. ritmi



uyguladıktan sonra “*bitti*” diyerek org çalmak istediğini söyledi. Daha önceki oturumda sürekli sözel yardım istemesine karşılık bu oturumda bazı ritim kalıplarını kendisi kodlama yaparak uyguladı.

Org çalışmasına geçildiğinde piyano metodundan çalışılmasına tepki gösterdi. Aynadaki görüntüsünü çok sevdiği için sınıfta bulunan parlak plastik yüzeyli oyuncak kutusundan kendisini görerek dans etti. Diğer oyuncak kutusu bu amaçla kullanılarak dikkati çekildi ve iletişim kuruldu. Orgdan açılan *Canon* isimli şarkı üzerine “*folklör oynayalım*” diyerek yere oturdu ve dans etmeye başladı. Yere yattığında “*yat yere*” diyerek dansına eşlik edilmesini istedi. Verilen komutla orgu kapattı ve oturum sonlandı.

Beril hafta boyunca kuvvetli alkış vurma davranışını 1 kez gezmeye gitmek istemediği için gerçekleşti. Bir önceki haftaya göre problem davranışında çok büyük bir azalma görüldü.

Beşinci Oturum

Beşinci oturumda Beril *Ritim Tekrarı Ölçeği*'ni sekiz dakika boyunca 32. ritme  kadar uyguladı. 32. ritimde zorlandığı için

“yapamayız” diyerek darbukaya kendi halinde vurmaya başladı, anlamsız sesler çıkararak masanın altına girdi.

Ritim çalışmasından sonra org açıldı. Sevdığı şarkılar eşliğinde dans ettikten sonra “*Beril bitti, şimdi piyano çalışalım.*” denildi. Eroğul Beril’in yanına oturdu, bir buçuk ay önce çalıştıkları tel elde gam çalışmasını uygulamak istedi fakat Beril bağırarak ve ellerini orgun tuşlarına vurarak tepki gösterdi, oturum sonuna kadar gergin hali devam etti.

Hafta boyunca kuvvetli alkış vurma davranışını 4 kez yaptı. Bir önceki haftaya göre problem davranışında az da olsa artış görüldü.

Altıncı Oturum

Altıncı oturumda Beril *Ritim Tekrarı Ölçeği*’ni 34. ritme  kadar yirmi dakika süresince uyguladı. Her ritimden sonra “söyle”  diyerek sözel yardım bekledi. Sadece 22. ritmi  kendisi ikinci tekrardan sonra yaptı.

Ritim çalışmasından sonra org açıldı ve Beril müzik eşliğinde bir süre dans ettikten sonra “*Beril bitti.*” denilerek org kapatıldı. Ritim çalışmasını tekrar uygulanmak istendiğinde Beril olumsuz davranış gösterdi. Orgdan *Canon* şarkısını açtı ve kendi figürleriyle dans etti. (bir önceki oturumdaki figürlerin tamamen aynısı olduğu, şarkı içinde zamansal bir figür değişiminin olmadığı gözlemlendi) Sınıfın camından kendisini izleyerek dansına devam etti.

Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu bakıcı ablası hasta olduğundan dolayı teslim edilmediği için problemlili davranış kontrolü yapılamadı.

Yedinci Oturum

Yedinci oturumda Beril’e ilk defa *Ritim Tekrarı Ölçeği*’nin 25-44 arasındaki ritimler uygulandı. Ritim çalışması boyunca on dakika içinde iki kez dikkati dağıldı. Anlamsız sesler çıkararak masaya vurdu. “*Beril 44. ritme kadar bitirirsen orgu açacağız*” diye sürekli olarak söylenmesi çalışmayı istenen ritimde bitirmesini sağladı.

Ritim çalışmasından sonra org açıldı. Beril ayağa kalkıp “*el ele tutuşalım*” diyerek ellerini uzattı. *Gel Bize Katıl Bize* isimli şarkı orgdan sevdiği şarkılar dans ederek söylendi. Org kapatılıp blok flüt çalınınca tepki gösterdi, zıplayarak kuvvetli alkış vurmaya başladı. Tekrar org çalmasına izin verildi ve oturum sonlandı.

Problemli Davranış Haftalık İzleme Formu bakıcı ablası hasta olduğundan dolayı teslim edilmediği için problemli davranış kontrolü yapılamadı.

Sekizinci Oturum

Sekizinci oturumda ritim çalışmasına *Ritim Tekrarı Ölçeği*’nin 14. ritminden



başlandı. Beril “*yapma yapma*” “*Van*” diyerek 1. ritimden  başlamak istediğini belirtti; *Ritim Tekrarı Ölçeği*’nde otistik takıntıların göstergesi olarak bir ezberleme gözlemlendi. Genel olarak ritimleri sözel yardım alarak uyguladı.

Ritim çalışmasından sonra org açıldı. Sevdiği şarkıları seçerek dans etmeye başladı. Yaptığı figürlerin aynısını yaparak dansına eşlik edildi. Dans sırasında elele tutuşuldu, yapılması gereken figürlerde komutlar verdi; dönüyoruz, kalk, otur vb.

Hafta boyunca kuvvetli alkış vurma davranışını 4 kez yaptı. *Problemli Davranış Haftalık İzleme Formu* incelendiğinde kuvvetli alkış vurma davranışını sabahları yataktan kalkmak istemediği için, televizyon izlerken sevindiği için ve sevdiği bir kişiyi gördüğü için yaptığı öğrenildi.

Dokuzuncu Oturum

Dokuzuncu oturumda ritim çalışmasında Beril’i sözel yardım alma takıntısından uzaklaştırmak için *Ritim Tekrarı Ölçeği* kağıdı kendisine gösterilerek ritim kalıplarının öğretimi yapıldı. Beril öğrendiği ritim kalıplarını bir sonraki ritimde sözel yardım almadan, kodlama yaparak uygulamaya başladı.

Ritim çalışmasından sonra org açıldı. Sevdiği şarkıları seçerek dansına eşlik etmemizi istedi. Dans boyunca “*kalk, otur, dönüyoruz*” vb. yönergeler verdi. *Yesterday* şarkısını açıp bas seslerde sol eliyle eşlik yaptı, şarkının söylenmesine tepki göstermedi. Oturumun sonunda ödül olarak kamera görüntüleri izlendi, kendisini görünce çok mutlu oldu.

Hafta boyunca kuvvetli alkış vurma davranışını 2 kez yaptı. Problemlili Davranış Haftalık İzleme Formu incelendiğinde kuvvetli alkış vurma davranışını bilgisayar açmasına izin verilmediği zaman yaptığı öğrenildi.

Onuncu Oturum

Beril ile yapılan onuncu oturumdaki ritim çalışmasında *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin ilk 24 ritmi on dakika süresince uygulandı. Uygulanan ritimlerde “*şarkısını söyle*” diyerek sözel yardım istedi. Sözel yardım geri planda tutulmaya çalışıldı, altı tane ritmi yardımsız uyguladı.

Ritim çalışmasından sonra org açıldı. Sevdiği şarkıları açarak yaptığı figürlere eşlik edilmesini istedi, yönerge vererek dansı yönetti. (Bkz. Video 25.)

Genel olarak değerlendirildiğinde Beril ile yapılan oturumlarda iletişim kurulmasında dansın önemli bir yeri oldu. Annesi ile yapılan ilk görüşmede Yeşim Zorlu'nun “*Beril genellikle hareketli şarkıları seviyor, dans ederek eşlik ediyor. Hepsi isimli gurubu büyük bir beğeni ile dinleyip dans ediyor.*” demesi çalışmalara yön vermesi açısından önemliydi. Oturumlarda Beril'in orgdan demo müzikleri açıp dans ederken yanına gidip kendisine eşlik edilmesi iletişimi başlattı. Sonraki oturumlarda Beril bizi dansa kaldırmaya başladı. Eroğul'u da dansın içine dahil ederek müziklerde oluşturduğu kareografileri bize öğretti ve dansı yönlendirdi. Üçlü bir iletişim kurulmuş oldu.

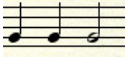
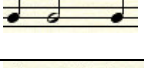
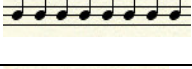
5. BÖLÜM:

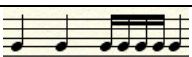
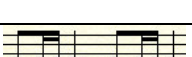
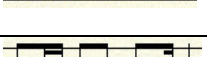
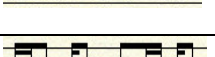
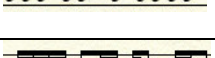
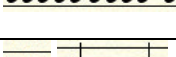
BULGULAR VE TARTIŞMA

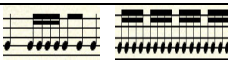
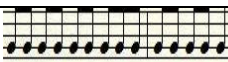
Bu bölümde ritim uygulamalarındaki performans tabloları ile problemlili davranışlar arasındaki ilişkiye bakılarak çocuklardaki problemlili davranışları ortaya çıkaran çeşitli faktörler üzerinde durulacaktır. Davranış değişim sıklıklarındaki verilere göre; müzikle ilişkilenmenin çocukta nasıl bir davranış değişimine neden olduğu, bu açıdan müziğin sosyal bir olgu olarak çocuğun sosyal davranışlarında nasıl bir etkisi olduğu değerlendirilecektir.

5.1. Bulgular

Bu araştırmaya katılan bütün otistik çocuklarla yapılan ritim çalışmalarında on hafta boyunca kullanılan ve 44 ritimden oluşan *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin sonuçları tek tek gösterilir. Başarı durumunu yansıtan bu tablolarda verilen ritmin yardım almadan yapılması “E=Evet”, ‘sözel yardım’ın ardından yapılması “SY”, ‘fiziksel yardım’ın ardından yapması “FY” ve hiçbir şekilde yapılamaması durumu “H=Hayır” seçeneği olarak işaretlenir.

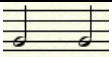
AHMET CAN YÜKSEL RİTİM ÇALIŞMASI PERFORMANS TABLOSU										
E: Evet H: Hayır SY: Sözel Yardım FY: Fiziksel Yardım										
Uygulanan Ritimler	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta	9. Hafta	10. Hafta
1. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	E
2. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	E
3. 	SY	E	E	-	-	-	-	-	-	E
4. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	E
5. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	E
6. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	E
7. 	SY	E	E	-	-	-	-	-	-	SY
8. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	SY

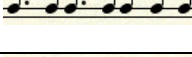
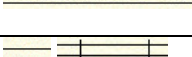
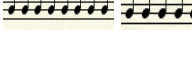
9.		E	E	E	-	-	-	-	-	-	E
10.		E	E	E	-	-	-	-	-	-	SY
11.		E	E	E	-	-	-	-	-	-	E
12.		E	E	E	-	-	-	-	-	-	SY
13.		E	E	E	-	-	-	-	-	-	E
14.		E	E	E	-	E	E	-	-	-	E
15.		E	E	E	-	E	E	-	-	-	E
16.		E	E	E	E	E	E	-	-	-	E
17.		E	E	E	E	E	E	-	-	-	SY
18.		E	E	E	E	E	E	-	-	-	E
19.		E	E	E	E	E	E	-	-	-	E
20.		E	E	E	E	E	E	-	-	-	E
21.		E	E	E	E	E	E	-	-	-	SY
22.		E	SY	SY	E	E	E	-	-	-	SY
23.		E	E	E	E	E	E	-	-	-	SY
24.		SY	E	SY	E	E	E	-	-	-	E
25.		-	E	E	E	E	E	E	E	E	E
26.		-	E	E	E	E	E	E	E	E	E
27.		-	H	H	E	E	SY	E	E	E	E
28.		-	E	E	E	E	E	E	E	E	E

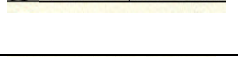
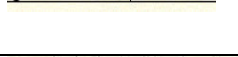
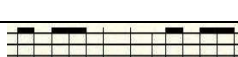
29.		-	SY	H	H	E	SY	E	FY	E	E
30.		-	SY	H	E	E	E	E	E	E	E
31.		-	SY	E	E	E	E	E	E	E	E
32.		-	FY	SY	SY	E	E	E	E	E	E
33.		-	SY	SY	SY	E	E	E	SY	SY	E
34.		-	H	SY	E	E	E	E	E	SY	E
35.		-	H	H	SY	FY	FY	SY	SY	SY	E
36.		-	H	FY	-	H	H	H	FY	FY	SY
37.		-	-	-	E	E	E	E	E	E	E
38.		-	-	-	-	E	E	E	E	E	E
39.		-	-	-	-	H	SY	E	E	E	SY
40.		-	-	-	H	E	E	E	SY	E	E
41.		-	-	-	H	SY	SY	SY	SY	E	E
42.		-	-	-	H	FY	SY	SY	E	SY	E
43.		-	-	-	SY	SY	SY	SY	SY	E	E
44.		-	-	-	-	-	E	SY	SY	E	E

Tablo 1. Ahmet Can Yüksel'in Ritim Çalışması Performans Tablosu

Ahmet Can ile yapılan ritim çalışmalarında Tablo 1’de ritim tekrarı çalışmalarında uygulama süreci içerisinde ilk çalışmadan itibaren iyi bir performans sergilediği görüldü. Dördüncü hafta uygulanmaya başlayan aksak ritim kalıplarında zorluk yaşarken, onuncu haftaya gelindiğinde büyük ölçüde yardımsız uygulayabildi. Beşinci, sekizinci ve dokuzuncu haftaki performansında bazı ritimlerde zorlanması havanın yağmurlu olması ile birlikte ortaya çıktı. Problemlili davranışı olan korku tepkisi ritim çalışmasında dikkat dağınıklı oluşmasına neden oldu. Onuncu haftada ilk 24 ritmi *Ritim Tekrarı Ölçeği* kağıdına bakarak kendisi yaptığı için bazı ritimlerde sözel yardım aldı. Genel olarak değerlendirildiğinde ritim çalışmasındaki performansı ile problemlili davranışı arasında olumlu bir ilişki görülmedi. Ritim performansı süreç içinde büyük oranda artarken korku tepkisinin çalışma içinde ortaya çıkması dikkat dağınıklığı oluşturarak başarıyı düşürdü.

ALP E. RİTİM ÇALIŞMASI PERFORMANS TABLOSU										
E: Evet H: Hayır SY: Sözel Yardım FY: Fiziksel Yardım										
Uygulanan Ritimler	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta	9. Hafta	10. Hafta
1. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	-
2. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	-
3. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	-
4. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	-
5. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	-
6. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	-
7. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	-
8. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	-
9. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	-
10. 	E	E	E	-	-	-	-	-	-	-

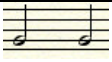
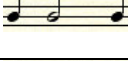
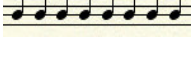
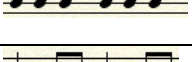
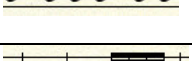
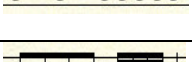
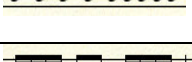
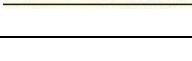
11.		E	E	E	-	-	-	-	-	-
12.		E	E	E	-	-	-	-	-	-
13.		E	E	E	-	-	-	-	-	-
14.		E	E	E	E	E	E	-	-	-
15.		E	E	E	E	E	E	-	-	-
16.		E	E	E	E	E	E	-	-	-
17.		E	E	E	E	E	E	-	-	-
18.		E	E	E	E	E	E	-	-	-
19.		E	E	E	E	E	E	-	-	-
20.		E	E	E	E	E	E	-	-	-
21.		E	E	E	E	E	E	-	-	-
22.		E	E	E	E	E	E	-	-	-
23.		E	E	E	E	E	E	-	-	-
24.		SY	E	E	E	E	E	-	-	-
25.		-	E	E	E	E	E	E	E	E
26.		-	E	E	E	E	E	E	E	E
27.		-	E	E	E	E	SY	E	E	E
28.		-	E	E	E	E	E	E	E	E
29.		-	E	SY	SY	E	E	E	E	E

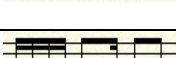
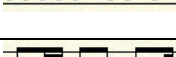
30.		-	E	E	E	E	E	E	E	E	E
31.		-	E	E	E	E	E	E	E	E	E
32.		-	E	E	E	E	E	E	E	E	E
33.		-	E	E	E	E	E	E	E	E	E
34.		-	H	E	E	E	E	E	E	E	E
35.		-	H	H	H	H	SY	SY	E	E	E
36.		-	H	E	E	E	E	E	SY	E	E
37.		-	-	-	-	-	E	H	E	E	E
38.		-	-	-	-	-	H	H	E	E	E
39.		-	-	-	-	-	E	E	E	E	E
40.		-	-	-	-	-	E	E	E	E	E
41.		-	-	-	-	-	SY	E	E	E	SY
42.		-	-	-	-	-	SY	E	E	E	E
43.		-	-	-	-	-	SY	SY	E	E	E
44.		-	-	-	-	-	E	E	E	E	E

Tablo 2. Alp E.'nin Ritim Çalışması Performans Tablosu

Alp'in *Ritim Çalışması Performans Tablosu* (Tablo 2.) incelendiğinde ilk çalışmadan itibaren yüksek bir performans sergilediği, uygulama boyunca sadece

aksak ritim kalıplarının bulunduğu ritimlerde zorluk yaşadığı fakat ilerleyen süreçte bu ritimleri de kavradığı görülür. Genel olarak değerlendirildiğinde ilk beş oturumda Alp'in sözel yardım aldığı ya da yapamadığı ritimler baş sallama davranışının ortaya çıkmasını sağladı. Beşinci oturumdan itibaren zorlandığı ritimlerde baş sallama davranışını “başım ağrıyor” diyerek sözel ifadeye dönüştürdü. Günlük hayatındaki baş sallama davranışı ile ritim çalışmaları arasında olumlu bir ilişki görülmedi.

ATALAY TOMAKİN RİTİM ÇALIŞMASI PERFORMANS TABLOSU										
E: Evet H: Hayır SY: Sözel Yardım FY: Fiziksel Yardım										
Uygulanan Ritimler	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta	9. Hafta	10. Hafta
1. 	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E
2. 	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E
3. 	E	E	E	E	E	E	E	E	E	E
4. 	E	E	E	SY	E	E	E	E	E	E
5. 	H	H	H	H	FY	SY	SY	SY	E	FY
6. 	H	H	H	FY	H	H	SY	SY	SY	SY
7. 	FY	FY	H	FY	SY	SY	SY	SY	SY	SY
8. 	E	H	H	SY	FY	E	SY	E	E	SY
9. 	E	H	H	FY	FY	H	FY	SY	E	SY
10. 	E	SY	H	FY	FY	FY	SY	SY	SY	E
11. 	H	H	H	FY	SY	E	SY	SY	SY	SY
12. 	H	H	H	FY	E	FY	E	SY	E	SY
13. 	FY	H	H	FY	SY	E	SY	SY	E	SY
14. 	H	H	H	FY	FY	E	E	E	SY	SY

15. 	H	H	H	SY	SY	E	SY	SY	SY	SY
16. 	SY	FY	SY	H	SY	SY	SY	SY	SY	SY
17. 	H	H	H	SY	SY	SY	SY	SY	SY	E
18. 	SY	H	FY	FY	SY	SY	SY	E	E	E
19. 	H	H	H	H	H	FY	SY	SY	SY	SY
20. 	H	H	H	H	H	FY	SY	SY	SY	SY
21. 	H	H	H	H	SY	FY	SY	E	SY	SY
22. 	H	H	H	H	H	SY	SY	SY	SY	SY
23. 	H	H	H	H	H	SY	SY	SY	SY	FY
24. 	H	H	H	H	H	H	SY	H	SY	E

Tablo 3. Atalay Tomakin'in Ritim Çalışması Performans Tablosu

Atalay ile yapılan ritim çalışmasında Atalay'da metronom bilincinin olmaması, dolayısıyla performansının düşük olması sebebiyle on hafta boyunca *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin ilk 24 ritminin uygulaması yapıldı. Değerlendirmeler Tablo 3'de de görüldüğü gibi bu ritimler üzerinden yapıldı. Başlangıçta metronom problemi ile birlikte sözel yardımla verilen kodlamaları algılamada zorluk çekmesine karşılık ilerleyen süreçte sözel yardımla birlikte ritim kalıplarını doğru bir şekilde uygulamaya başladı. Noktalı sekizlik vuruşların bulunduğu ritim kalıplarını sözel yardımla algılamada zorluk çekse de ilerleyen süreçte sözel yardımla uygulamaya başladı. Atalay'ın *Ritim Çalışması Performans Tablosu*'na genel olarak bakıldığında uygulamada zaman zaman tutarsız bir gidişat olsa da sözel yardım düzeyinde büyük bir ilerleme görüldü.

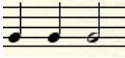
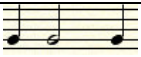
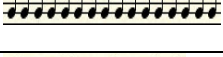
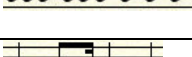
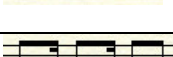
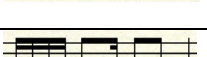
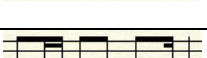
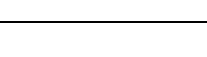
Başlangıçtan itibaren basit vuruşları içeren ilk dört ritim kalıbında (ritim 1, 2, 3, 4) başarılı oldu. Bunun yanı sıra ilk üç hafta boyunca sözel yardımla verilen kodlamaları algılamada zorluk çekmesine karşılık ilerleyen süreçte hem sözel hem de fiziksel yardım sayesinde ritim kalıplarını doğru bir şekilde uygulamaya başladı.

Noktalı sekizlik vuruşların bulunduğu ritim kalıplarını (ritim 19, 20, 21, 22, 23, 24) sözel yardımla algılamada zorluk çekse de altıncı oturumdan itibaren sözel yardımla uygulamaya başladı.

Atalay'ın *Ritim Çalışması Performans Tablosu*'na genel olarak bakıldığında uygulamada sözel yardım düzeyinde bir ilerleme olsa da kimi tutarsız sonuçlar da görülebilir. İlk haftaki sonuçlar göz önüne alındığında ikinci hafta altı farklı ritimde (ritim 8, 9, 10, 13, 16, 18) gerileme görüldü. Üçüncü haftaki performansında büyük bir farklılık görülmezken yüksek sesle konuşma davranışında büyük bir azalma olması dikkat çekicidir. Dördüncü hafta on bir ayrı ritimde (ritim 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17) ilerleme göstererek büyük bir gelişme sağlandı. Beşinci hafta yedi ayrı ritimde (ritim 5, 7, 11, 12, 13, 16, 18) gösterdiği ilerlemeyle birlikte göbek kaşıma davranışında da büyük bir azalma görüldü. Altıncı hafta on ayrı ritimde (ritim 5, 8, 11, 13, 14, 15, 19, 20, 22, 23) ilerleme olurken üç ayrı ritimde (ritim 9, 12, 21) gerileme oldu, aynı hafta Atalay'a gitar alınmasıyla birlikte göbek kaşıma davranışı 3'e inerek büyük oranda azaldı.

Yedinci hafta sekiz ayrı ritimde (ritim 6, 9, 10, 12, 19, 20, 21, 24) ilerleme görülürken dört ayrı ritimde (8, 11, 13, 15) gerileme oldu. Aynı hafta problemlili davranışlarında herhangi bir artış görülmedi. Sekizinci hafta dört ayrı ritimde (ritim 8, 9, 18, 21) ilerleme görülürken iki ayrı ritimde (ritim 12, 24) gerileme oldu. Dokuzuncu hafta beş ayrı ritimde (ritim 5, 9, 12, 13, 24) ilerleme olurken iki ayrı ritimde (14, 21) gerileme oldu. Onuncu hafta altı ayrı ritimde (5, 8, 9, 12, 13, 23) bir gerileme göstererek tutarsız bir gidişat izledi fakat problemlili davranışlarında artış görülmedi, göbek kaşıma davranışı tamamen ortadan kalktı. Genel olarak bakıldığında ritim çalışmasındaki performansı ile problemlili davranışlarının azalması arasında bir bağlantı görülür.

BERİL ZORLU RİTİM ÇALIŞMASI PERFORMANS TABLOSU										
E: Evet H: Hayır SY: Sözel Yardım FY: Fiziksel Yardım										
Uygulanan Ritimler	1. Hafta	2. Hafta	3. Hafta	4. Hafta	5. Hafta	6. Hafta	7. Hafta	8. Hafta	9. Hafta	10. Hafta
1. 	-	E	SY	E	SY	SY	-	E	E	E
2. 	-	E	SY	E	SY	SY	-	SY	SY	E

3.		SY	SY	E	SY	SY	SY	-	SY	SY	SY
4.		SY	SY	E	SY	SY	SY	-	SY	E	SY
5.		SY	H	E	SY	SY	SY	-	SY	E	SY
6.		SY	H	E	SY	SY	SY	-	SY	SY	SY
7.		SY	SY	SY	E	SY	SY	-	SY	SY	SY
8.		SY	SY	SY	E	SY	SY	-	SY	E	E
9.		SY	SY	E	SY	SY	SY	-	SY	SY	E
10.		SY	SY	E	E	SY	SY	-	SY	SY	SY
11.		SY	SY	SY	E	SY	SY	-	SY	SY	SY
12.		SY	SY	SY	SY	SY	SY	-	SY	SY	SY
13.		SY	SY	E	SY	SY	SY	-	SY	E	SY
14.		SY	SY	SY	SY	SY	SY	-	SY	E	SY
15.		H	SY	SY	SY	SY	SY	-	SY	E	SY
16.		SY	SY	SY	E	SY	SY	-	SY	E	E
17.		SY	SY	E	SY	SY	SY	-	SY	SY	SY
18.		H	SY	SY	SY	SY	SY	-	SY	SY	SY
19.		-	SY	SY	SY	SY	SY	-	SY	SY	SY
20.		-	SY	SY	SY	SY	SY	-	SY	E	SY
21.		-	SY	SY	SY	SY	SY	-	SY	E	SY
22.		-	H	SY	SY	SY	E	-	SY	SY	SY

23.		-	SY	SY	E	SY	SY	-	SY	E	SY
24.		-	H	H	SY	SY	SY	-	E	E	E
25.		-	-	-	SY	SY	H	E	H	-	-
26.		-	-	-	SY	SY	SY	SY	-	-	-
27.		-	-	-	H	SY	SY	H	-	-	-
28.		-	-	-	SY	SY	SY	H	-	-	-
29.		-	-	-	-	SY	SY	SY	-	-	-
30.		-	-	-	-	FY	SY	SY	-	-	-
31.		-	-	-	-	-	SY	SY	-	-	-
32.		-	-	-	-	-	SY	SY	-	-	-
33.		-	-	-	-	-	SY	SY	-	-	-
34.		-	-	-	-	-	SY	SY	-	-	-
35.		-	-	-	-	-	-	SY	-	-	-
36.		-	-	-	-	-	-	SY	-	-	-
37.		-	-	-	-	-	-	SY	SY	-	-
38.		-	-	-	-	-	-	H	H	-	-
39.		-	-	-	-	-	-	SY	H	-	-

40.		-	-	-	-	-	-	SY	-	-
41.		-	-	-	-	-	-	SY	SY	-
42.		-	-	-	-	-	-	SY	SY	-
43.		-	-	-	-	-	-	SY	SY	-
44.		-	-	-	-	-	-	SY	SY	-

Tablo 4. Beril Zorlu' nun Ritim Çalışması Performans Tablosu

Beril ile yapılan ritim çalışmalarında ağırlıklı olarak sözel yardım aldığı görüldü. Çok iyi bir ritim yeteneğine sahip olmasına rağmen çalışma sırasında otizmin bir belirtisi olarak sözel yardımı bir takıntı haline getirmiş olması uygulamalara olumsuz yansıdı. Bu takıntıya rağmen ikinci hafta iki kez, üçüncü hafta sekiz kez, dördüncü hafta sekiz kez, altıncı hafta bir kez, yedinci hafta bir kez, sekizinci hafta iki kez, dokuzuncu hafta on iki kez ve onuncu hafta altı kez sözel yardım almadan ritimleri uyguladı. Üçüncü hafta sekiz kez sözel yardım almayıp artan performansı ile problemleri davranışları yarı yarıya azaldı. Beşinci hafta yine sürekli sözel yardım almaya başladı fakat problemleri davranışları 1'e inerek büyük oranda azaldı. Yedinci ve sekizinci hafta ağırlıklı olarak sözel yardım alırken dokuzuncu ve onuncu haftalarda sözle yardımda azalmalar görüldü. Sözel yardım almadan uyguladığı ritim sayısında tutarlı bir azalma görülmedi. Ritim çalışmaları her oturumda problemleri davranış olarak belirlenen kuvvetli alkış vurma davranışının ortaya çıkmasını önlemek amacıyla Beril “*bitti*” dedikten sonra sona erdi. Buna rağmen ilk oturumda *Ritim Tekrarı Ölçeği*'nin 18. ritmine kadar, altıncı oturumda 34. ritme kadar gelinebildi. Ayrıca otizmin belirtisi olarak sıra takıntısı da görüldü; ezberleme yapıp yapmadığını kontrol etmek amacıyla ritim çalışmasına farklı bir ritimden başladığında “*Van*” diyerek 1. ritmin kodlamasını yaparak en baştan başlamak istediğini söyledi. Genel olarak değerlendirildiğinde Beril'in ritim çalışmasındaki tutarsız performansı ile problemleri davranışının azalması arasında bir ilişki görülmedi.

Otistik çocuğun algılama ve yapabilme düzeyine göre her çocukta ölçeğin uygulamasında farklılıklar oldu. Uygulanan ritimlerdeki farklılıklar her çocuk için hazırlanan *Ritim Çalışması Performans Tablosu*'na bakıldığında görülür.

OTİSTİK ÇOCUĞUN ADI-SOYADI	Ahmet Can YÜKSEL	Alp E.	Atalay TOMAKİN		Beril ZORLU
PROBLEMLİ DAVRANIŞIN ADI	Korku Tepkisi	Baş Sallama	Yüksek Sesle Konuşma	Göbek Kaşıma	Kuvvetli Alkış Vurma
1. Hafta	35	Verilmedi	11	26	32
2. Hafta	Verilmedi	Verilmedi	3	23	15
3. Hafta	59	14	3	21	13
4. Hafta	70	8	4	9	1
5. Hafta	Verilmedi	6	3	3	4
6. Hafta	51	11	3	2	Verilmedi
7. Hafta	52	10	3	2	Verilmedi
8. Hafta	33	17	2	1	4
9. Hafta	44	17	1	0	2

Tablo 5. Problemlili Davranış Haftalık İzleme Tablosu

OTİSTİK ÇOCUĞUN ADI-SOYADI	Ahmet Can YÜKSEL	Alp E.	Atalay TOMAKİN		Beril ZORLU
PROBLEMLİ DAVRANIŞIN ADI	Korku Tepkisi	Baş Sallama	Yüksek Sesle Konuşma	Göbek Kaşıma	Kuvvetli Alkış Vurma
1. Hafta	%50	%100	%100	%100	%100
2. Hafta	%100	%100	%27	%88	%46
3. Hafta	%84	%82	%27	%80	%40
4. Hafta	%100	%47	%36	%34	%3
5. Hafta	%100	%35	%27	%11	%12
6. Hafta	%72	%64	%27	%7	-
7. Hafta	%74	%58	%27	%7	-
8. Hafta	%47	%100	%18	%3	%12
9. Hafta	%62	%100	%9	%0	%6

Tablo 6. Problemlili Davranış Haftalık İzleme Yüzdelik Tablosu

Ailelerden alınan geridönüşlerle oluşturulan *Problemlili Davranış Haftalık İzleme Tablosu* (Bkz. Tablo 5.) her çocuğun haftalık problemlili davranışı ya da davranışlarının dokuz haftalık sayısal değerlerini gösterir. Aileler birinci oturumdan sonra davranış kontrolü yapmaya başladıkları için on oturum süresince dokuz haftalık bir sayısal değer oluşturuldu. *Problemlili Davranış Haftalık İzleme Yüzdelik Tablosu*’nda (Bkz. Tablo 6.) ise aile geridönüşlerinden alınan sayısal veriler değerlendirilerek her çocuğun maksimum davranışı ve ailenin “*problemlili davranışını çok sık yapıyor, bu yüzden formu teslim etmedik*” deyip sayısal veri sunmadığı haftalar %100 olarak kabul edildi. Diğer haftalar da buna göre yüzde olarak değerlendirildi. Altıncı ve yedinci haftalarda Beril’in bakıcı ablası hasta olduğu için geridönüş yapılmadığı için yüzde değeri verilmedi.

Her çocuk için hazırlanan Saatlik Problemlili Davranış İzleme Tablosu’nda dokuz hafta boyunca problemlili davranışların her ortaya çıktığı saat dilimi “+” işareti ile gösterilir, fakat Atalay’da kontrol edilen problemlili davranış birden fazla olduğu için göbek kaşıma davranışı “G” harfiyle, yüksek sesle konuşma davranışı “Y” ile

belirtilir. Ayrıca aile geridönüşleri sadece çocuğun evde ya da aile ile birlikte olduğu zamanlarda yapılmış olup okulda öğretmenler tarafından herhangi bir davranış gözlemi yapılmadı.

Aşağıdaki tablo Ahmet Can Yüksel'in problem davranışının gün ve saat sıklıklarını yansıtır.

	1.Hafta	2.Hafta	3.Hafta	4.Hafta	5.Hafta	6.Hafta	7.Hafta	8.Hafta	9.Hafta
07:00 - 08:00									
08:00 – 09:00									
09:00 – 10:00							++	+++	
10:00 – 11:00	++		++	++++ +++		++++ ++	++++	+++	
11:00 – 12:00	++		++	++++ +++		++++	++	+++	++
12:00 – 13:00	++		++	++++ +++		++++	++	+++	++
13:00 – 14:00	++		++	++++ +++		++++	++++	+++	++
14:00 – 15:00	++		++++ +++	++++ +++		++++	++++ +	+++	+++
15:00 – 16:00	++		++++ +++	++++ +++		++	+++	+++	++++
16:00 – 17:00			++++ +++	++++ +++		+		+++	++++
17:00 – 18:00			++++ +++	++++ +++		+++	++++	+++	++++ ++
18:00 – 19:00	++		++	++++ +++		++++	++++ ++	+++	++++ +++
19:00 – 20:00	++++ +++		++++ +++	++++ +++		++++ +	++++	+++	++++ +++

20:00 – 21:00	++++ +++		++++ +++			++++ +++	++++ +++		++++ +++
21:00 – 22:00	++++ +++		++++ +++			++++ +++	++++ +++		
22:00 – 23:00									
23:00 – 00:00									

Tablo 7. Ahmet Can Yüksel’in Saatlik Problemli Davranış İzleme Tablosu

Ahmet Can’ın korku tepkisi davranışı değerlendirildiğinde sayısal değerler arasında orantılı bir azalma olmadı, (Bkz. Tablo 5.) çünkü bu tepki havanın yağmurlu olduğu zamanlarda ortaya çıktı. Korku tepkisi davranışı oturumlarda müzikle ilişkilendiği süreç içinde azaldı. Havanın yağmurlu olduğu zamanlarda bile uygulamalara “*Orçun’la gitar çalacağım*” diyerek gelmesi, uygulamalara başladıktan sonra yağmurlu havada iki kez annesiyle dışarı çıkması problemli davranışın kontrol altına alınması açısından önemliydi. Problemli davranışın ortaya çıktığı saatlere bakıldığında, bu davranış yağmur yağdığı zaman ortaya çıktığı için herhangi bir tutarlılık görülmedi. (Bkz. Tablo 7.)

Aşağıdaki tablo Alp E.’nin problem davranışının gün ve saat sıklıklarını yansıtır.

	1.Hafta	2.Hafta	3.Hafta	4.Hafta	5.Hafta	6.Hafta	7.Hafta	8.Hafta	9.Hafta
07:00 - 08:00									
08:00 – 09:00			+++		++	++	++	++++	++++ +
09:00 – 10:00						++		++	
10:00 – 11:00									
11:00 – 12:00				+			+		

12:00 – 13:00			+++		+	+	++	++++	+++
13:00 – 14:00				+					
14:00 – 15:00							+		
15:00 – 16:00					+			+	
16:00 – 17:00			+	+				+	+++
17:00 – 18:00					+	++			
18:00 – 19:00			++		+	++	++	++++ +	++
19:00 – 20:00			+++	++++ +			+		++++
20:00 – 21:00									
21:00 – 22:00			+			++	+		
22:00 – 23:00			+						
23:00 – 00:00									

Tablo 8. Alp E.’nin Saatlik Problemlı Davranış İzleme Tablosu

Üçüncü oturumdan itibaren alınan sayısal değerler arasındaki ilişkiye bakıldığında Alp’in baş sallama davranışının haftalara göre gidişatında azalma olmadığı görülse de ilk iki hafta ailenin “Alp sürekli başını sallıyor, takip etmemiz çok zor” diyerek *Problemlı Davranış Haftalık İzleme Formu*’nu teslim etmemesi ilerleyen süreçlerde problemlı davranışın kontrol altına alındığını gösterdi. (Bkz. Tablo 5.) Sekizinci oturumdan sonra baş sallama davranışında artış olması, ritim çalışmasının baş sallama çalışması üzerinde bir etkisi olmadığını gösterdi. Problemlı davranışın ortaya çıktığı zamanlara bakıldığında ağırlıklı olarak yemek saatlerinde yoğunlaştığı görüldü. Aileden kaynaklanan bir faktör olmaksızın baş sallama davranış artarak devam etti. (Bkz. Tablo 8.)

Aşağıdaki tablo Atalay Tomakin'in problem davranışlarının gün ve saat sıklıklarını yansıtır. 'Yüksek sesle konuşma' davranışı "Y" ile, 'göbek kaşıma' davranışı "G" ile gösterilir.

	1.Hafta	2.Hafta	3.Hafta	4.Hafta	5.Hafta	6.Hafta	7.Hafta	8.Hafta	9.Hafta
07:00 - 08:00									
08:00 - 09:00									
09:00 - 10:00									
10:00 - 11:00									
11:00 - 12:00	GG	G							
12:00 - 13:00	G	G Y							
13:00 - 14:00	G							Y	Y
14:00 - 15:00	G Y	G Y	Y	G Y	YY	YY	Y		
15:00 - 16:00		G		G Y		Y	YY	Y	
16:00 - 17:00	G Y		Y	Y	Y				
17:00 - 18:00	G	G Y	Y	Y					

18:00 – 19:00	GY	GG							
19:00 – 20:00	GGG G YY	GGG G	GGG GGG G	G					
20:00 – 21:00	GGG Y	GG	GGG GGG G						
21:00 – 22:00	GGG GGG YYY	GGG G	GGG GGG G	GG	G		G	G	
22:00 – 23:00	GGG GG YY	GGG GG		GGG GG	GG	GG	G		
23:00 – 00:00		G							

Tablo 9. Atalay Tomakin'in Saatlik Problemlı Davranış İzleme Tablosu (G: Göbek Kaşıma – Y: Yüksek Sesle Konuşma)

İlk çalışmadan itibaren alınan sayısal değerler arasındaki ilişkiye bakıldığında Atalay'ın yüksek sesle konuşma davranışının ve göbek kaşıma davranışının büyük ölçüde azaldığı görüldü. (Bkz. Tablo 5.) Yüksek sesle konuşma davranışı, darbukaya yavaş vurmayı öğrenmesiyle birlikte doğru orantılı olarak azaldı. Göbek kaşıma davranışı ise gitar alınması ve akşamları evinde gitar çalmaya başlaması ile ailenin herhangi bir yaptırımını olmaksızın tamamen ortadan kalktı. Gitarla ilişkileneceği Atalay'a bir meşguliyet sağlayarak problemlı davranışının ortadan kalkmasını sağladı. Problemlı davranışların ortaya çıktığı saatlere bakıldığında yüksek sesle konuşma davranışının genellikle öğlen saatlerinde otobüs yolculuğu sırasında, göbek kaşıma davranışının ise akşam saatlerinde yatmadan önce ortaya çıktığı görüldü. Haftaiçi sabah saatlerinde okulda olduğu için davranış kontrolü yapılmadı. Göbek kaşıma davranışı sadece evde yapmasına izin verildiği için akşam saatlerinde

görüldü. Yüksek sesle konuşma davranışı doğrudan ortaya çıktığı için gündüz saatlerinde de görüldü. (Bkz. Tablo 9.)

Aşağıdaki tablo Beril Zorlu'nun problem davranışının gün ve saat sıklıklarını yansıtır.

	1.Hafta	2.Hafta	3.Hafta	4.Hafta	5.Hafta	6.Hafta	7.Hafta	8.Hafta	9.Hafta
07:00 - 08:00					+			+	
08:00 - 09:00	++	++	++++		+			+	
09:00 - 10:00	++								
10:00 - 11:00	+		++					+	
11:00 - 12:00	+++							+	+
12:00 - 13:00	+	+		+	+				
13:00 - 14:00	++++	+							
14:00 - 15:00	++++ ++	++							
15:00 - 16:00	+++	++	++						
16:00 - 17:00	++++	++	+		+				+
17:00 - 18:00	+++		+++						
18:00 - 19:00		++++ +							
19:00 - 20:00									
20:00 - 21:00									
21:00 - 22:00	+++								

22:00 – 23:00									
23:00 – 00:00									

Tablo 10. Beril Zorlu’nun Saatlik Problemlı Davranış İzleme Tablosu

İlk çalışmadan itibaren alınan sayısal değerler arasındaki ilişkiye bakıldığında iki hafta boyunca *Problemlı Davranış Haftalık İzleme Formu*’nun bakıcı ablasının hasta olması sebebiyle verilmemiş olmasına rağmen Beril’in kuvvetli alkış vurma davranışının büyük ölçüde azaldığı görüldü. (Bkz. Tablo 5.) Uygulamalarda problemlı davranış, yapılan çalışmalarda Beril’in “*bitti*” demesine karşılık bizim ısrarımız üzerine ortaya çıktı. Problemlı davranışın ortaya çıktığı saatlere bakıldığında ağırlıklı olarak gündüz saatlerinde istemediği şeyler yapıldığı zaman ortaya çıktığı görüldü. Bakıcı ablasının ders çalışması konusunda baskı yapması kuvvetli alkış vurma davranışını gündüz saatlerinde ortaya çıkaran bir faktör olarak görüldü. Akşam saatlerinde kendi başına odasında özgürce hareket ettiği için (bilgisayar oynamak, dans etmek vb.) problemlı davranışı da görülmedi. (Bkz. Tablo 10.)

5.2. Tartışma

Otistik çocuklarda görülen problemlı davranışların temel nedeni iletişim eksikliği ve yetersizliğidir. Bu problemlerin azalması çevre ile olan iletişimin artması ve konuşmanın gelişmesiyle mümkün olur. Bu sebeple otistik çocuklara verilen eğitim ve terapilerin ortak noktası iletişimi sağlamaktır.

Ahmet Can özelinde bakıldığında problemlı davranışı ortaya çıkaran bir faktör olan yağmur korkusu, müzik faktöründen çok daha güçlüdür. Müzik, yağmur korkusunu ortadan kaldırmaz fakat korkusuyla mücadele etmesi için kullanılan önemli bir etken konumuna geçer. Yağmur sesini duymamak için başka bir ses olan müziksel sesle mp3 çalarının kulaklığını takarak müzik dinlemesi, yağmurlu havalarda okula gelmek istememesine karşılık “*gitar çalacağım*” diyerek okula gelmesi bu mücadelenin bir göstergesidir.

Alp özelinde bakıldığında problemli davranışı olan baş sallaması takıntılı bir davranış olarak ortaya çıkar. Müzikle ilişkilene sırasında problemli davranışında azalma görülür. Bu da müziğin Alp üzerinde baskın geldiğinin ve bir meşguliyet sağladığının göstergesidir, fakat günlük hayatında baş sallama davranışında bir azalma görülmez. Dolayısıyla müziğin Alp'in sosyal hayatında problemli davranışını azaltma yönünde bir etkisi yoktur.

Atalay özelinde bakıldığında problemli davranışı olan yüksek sesle konuşması, kendini duyurma çabası olarak bir tepki olarak ortaya çıkarken, göbek kaşıma davranışı takıntılı bir davranış olarak ortaya çıkar. Genel olarak ortaya çıkış sebeplerine bakıldığında iki davranış birbirinden çok farklılık gösterir. Göbek kaşması rutin bir davranıştır. Aslında normal bir insanın da yapabileceği bir davranıştır, ama sürekli olması bunu takıntı haline dönüştürür. Aile bunu görmezden gelebilir, ama sosyal çevrede için rahatsız edici bir durumdur, problem davranış olarak nitelendirilir. Yüksek sesle konuşma davranışı ise doğrudan bir tepki olarak karşımıza çıkar. Tepki gösterdiğinde anlamsız bir şekilde bağırma davranışı görülmeyip sadece ses yüksekliğini ayarlayamadığı görülür. Yapılan uygulamalarda Atalay'ın müzikle ilişkilene sürecinde problemli davranışlarında büyük ölçüde azalma görülür. Bu da müziğin Atalay üzerinde baskın geldiğinin bir göstergesidir.

Beril özelinde bakıldığında problemli davranışı olan kuvvetli alkış vurma davranışı, bir dış faktör olarak istemediği bir şey yapıldığında ortaya çıkar. Müzikle ilişkilene sürecinde bile ortaya çıkabilir. Müzik faktörü tek başına Beril'in problemli davranışının azalmasında etkili değildir fakat müzikle ilişkilendiği ortam Beril'in istediği şekilde düzenlenip uygulamalar Beril'in yönergesiyle yapılırsa problemli davranış ortaya çıkmaz.

Ritim çalışmalarını uygulama düzeyinde yüksek bir performans sergileyen Ahmet Can ve Alp'in problemli davranışlarında bir azalma olmamasına karşılık, ritim çalışmalarında uygulama düzeyinde düşük bir performans sergileyen Atalay ve Beril'in problemli davranışlarında büyük oranda azalma görüldü. Bu da ritim çalışmalarının otistik çocuklar üzerinde görece bir başarı sağladığının bir göstergesidir. Bu çalışmada önemli olan, ritim çalışmasının dışında çocuğun müzikle ilişkili bir şey yapması önem taşır. Otistik çocuğun müzikle ilişkilene başlaması

andan itibaren sosyal olma yönünde bir çaba harcadığı görülür. Bu çaba çocuğun normal gelişiminde problemlili davranışlarının önüne geçerek sosyal gelişiminde atılan önemli bir adım konumuna gelir. Ritim çalışmalarında gösterilen başarı müzikle ilişkilendirme sürecinde önem taşır. Bu anlamda bir şeyi başarmış olma duygusu çocukta bir rahatlık oluşturur. Bir şey ürettiği hissini kazanan çocuk psikolojik açıdan mutlu olur.

SONUÇ

Ritim uygulaması çerçevesinde dört otistik çocuk üzerinde uygulanan bu çalışma iki boyutlu düşünülebilir; birincisi sistemli bir şekilde yapılan ritim çalışmasıyla ritmin problem davranışlar üzerindeki etkisinin sınanması, ikincisi ritim çalışması sonrasında yapılan şarkı söylemeden çalgı eğitimine kadar uzanan etkinliklerde müzikle ilişkilimenin problem davranışlar üzerindeki etkisinin anlaşılmasıdır.

Ritim uygulamasında kullanılan Ritim Tekrarı Ölçeği'nde *Hayır* olarak işaretlenen ritim kalıplarının *Evet*'e dönüşmesi, çocuğun beğeni oluşturmaya yönünde bir tutumdur. Ayrıca ritim çalışmalarıyla birlikte otizmde görülen tekrar etmeye dayalı davranışlar, yine tekrar etmeye dayalı bir çalışma olan ritimle yer değiştirir. Böylece otistik çocuğun müzikle ilişkilmesi sağlanır. Uygulamalarda her bir çocuğun performansının farklı olması; bütün otistik çocukların yetenekli olmadığını, yeteneğin biyolojik olarak bireyde var olan bir özellik olduğunu, ritmik belleğin de yeteneğe katkısı olan bir unsur olabileceğini gösterdi.

Oturumlarda yapılan müziksel çalışmalar ise çocuğun ilgisini etkinlik yapmaya yönlendirir, sistemli bir çalışma olmasa da dizgesel düzendedir. Otistik çocukların herhangi bir çalgıyla ilişkilmesi müziğe ilgilerinin artmasında önemli bir etkidir. İlginin artması sosyal zamanın değerlendirilmesi açısından da önem taşır. Otistik çocuklarla yapılan bu çalışmalar bir müzik eğitimi olarak değil, çocuğun müzikle ilişkilmesi olarak algılanmalıdır.

Otistik çocuklarla yapılan müzik çalışmaları, müzikle ilişkilme sürecinde problemli davranışların azalmasını sağlayan alternatif bir terapi modelidir. Bu çalışma otistik çocuklara aynı zamanda duyuşal anlamda bir uyarın konumundadır. Bu uyarın otistik çocukta görme, duyma, işitme ve dokunma duyularının bütünlüğünü sağlayarak hastalığın seyrinde olumlu bir gelişme sağlar. Ayrıca otistik çocuktaki taklit becerilerinin kazanılmasına yardımcı olur.

Bu çalışma sonunda otistik çocuklarda görülen değişimler sadece müzikle ilişkilendirilemez; çocuğun aldığı diğer eğitimler de mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

“Otistik bozukluğu olan bireyin evde veya okulda yaşamını daha etkili sürdürmesini engelleyen, saldırganlık, kendine zarar verici davranışlar, aşırı öfke nöbetleri gibi davranış problemlerini tedavi etmek için ilaç kullanılır” (Strock, 2004:15). Fakat müzikle ilişkilenecek, otistik çocukların problemli davranışlarını kontrol altına alıp davranışın azalmasına yardımcı olur. Çocuğun sosyalleşmesini sağlayacak bir terapi yolu olarak görülür.

Otistik çocuklarda problemli davranışların azaltılması üzerine yapılan uygulama ve tedavilerde, çocukla sürekli ve yoğun bir ilişki içinde olan ailelerin yapılan uygulamaları desteklemeleri ve araştırmaya doğru veriler kazandırmaları çocuğun akademik başarısı, sosyal gelişimi, iletişimi ve hastalık seyrinin olumlu yönde değişmesi açısından önem taşır.

“Anne baba çocukla gün boyunca çok farklı ortamlarda özellikle doğal ortamı olan evde sürekli ve sık ilişki kurar. Çocuğun öğrendiği becerileri farklı ortamlarda kullanabilmesi, diğer bir deyişle becerinin genelleştirilmesi ancak yoğun ve sürekli ilişki ile mümkün olabilir. Özellikle çocuk için hazırlanmış davranış değiştirme programlarının başarısının, anne babanın eğitime katılımına bağlı olarak arttığı gözlemlenir” (Sucuoğlu, 1991:12). Bu araştırmanın aile ile işbirliği yapılarak yürütülmesi çocuğun takibi açısından ve takip süresince alınan geri dönüşler çalışmalara yön verilmesi açısından önemlidir.

Türkiye’de müziğin tedavi amaçlı kullanımına kısmen rastlansa da otistik çocukların aileleri ve eğitimcileri müzik terapi konusunda sıkıntı içindedirler. Müzik terapi çalışmalarının nasıl yapılacağı ve nasıl uygulanacağı henüz tam anlamıyla bilinmemesi, ayrıca bu alan üzerinde uzmanlaşamamış olunması sorun olarak görülür.

Diğer bir sorun ise müziğin otistik çocuklarda nasıl kullanıldığıdır. Otistik çocuklarla çalışan eğitimciler, psikologlar ve terapistler (dil ve konuşma terapisti, oyun terapisti, sanat terapisti vb.) çalışmalarında müziği bir katalizör olarak devreye sokarlar. Bazı kurumlarda otistik çocukların müzikle psikolojik olarak rahatlamalarını sağlamak ana amaç gibi görülse de seçilen müzikler eğitimcilerin müzikal beğenilerini yansıtır. Müziğin kullanımının otistik çocukların problemli davranışlarının azalması ve iletişimin artması açısından faydalı olduklarını

düşünmelerine karşılık seçilen müziklerde kendi müzikal beğenileri ön planda tutarlar. Ortak görüşleri; otistik çocuklarla çalışmanın çok zor olduğu, dolayısıyla kendilerinin de müzikle rahatlamaya ihtiyaçları olduğu, bu sebeple müziklerin seçiminde öncelikli olarak kendi müzikal beğenilerinin öne çıktığı şeklindedir. Otistik çocukların seslere karşı olumlu ya da olumsuz tepkiler verdiği düşünüldüğünde; seçilen müziklerin türü ve ses volümü önem taşır. Otistik çocukların bulunduğu ortamlarda kimi çocukların normal bir insanı bile rahatsız edebilecek yüksek sesli müziklere verdiği tepkiler görülmesine karşılık bir önlem alınmaması, tepki ile birlikte ortaya çıkan problemleri davranışların sesle bastırılmasıdır. Bu durum otistik çocuklara eğitim veren kurumların ve eğitimcilerin dikkat etmesi gereken önemli bir konu olarak değerlendirilmelidir. Müzik otistik çocuklarda sistematik olarak kullanılırsa terapotik açıdan bir fayda sağlar.

Otistik çocuklarla yapılan müzik çalışmalarının temel hedefi müziği kullanmak olmalıdır. Müzikal algısı yüksek bir otistik çocuğun bu algıyı sosyal bir ortam içinde yapıcı etkinlikler içinde kullanması çocuğun sosyalleşmesini sağlar. Bu sosyalleşme, çocuğun toplum içinde saygınlığını arttırır. *Hiçbir işe yaramaz* düşüncesiyle eve kapatılan çocuğun sosyal hayat içinde yer almasını sağlar. Yapıcı müziksel etkinlikler çocuğun psikolojisini de olumlu etkiler. Böylece otizmden kaynaklanan problemleri davranışlar da müzikle yer değiştirmeye başlar.

Otistik çocuklarla müzik çalışması yapan eğitimciler ve terapistler çalışmalarını yapılandırırken otizmin heterojen yapısını göz önüne almalıdırlar. Hastalık seyrinde ortak özellikler olsa da her bir çocuk farklı özellikler gösterir. Bu yüzden çalışmaya başlamadan önce çocukla çalışan diğer eğitimcilerle, psikologlarla ve ailelerle yapılan görüşmeler büyük önem taşır. Her bir eğitimci ya da terapistin farklı bir yöntem kullanması çocukta belirsizliklere yol açar ve yapılan çalışmanın başarısız olmasını sağlar. Bu sebeple işbirliği içinde bir çalışma yapmak, çocuğun davranışlarını anlamlandırmayı kolaylaştırarak yapılan çalışmanın daha kısa sürede başarıya ulaşmasını sağlar.

Müzik çalışmalarında eğitimcinin ya da terapistin ilk amacı otistik çocukla iletişim sağlamak olmalıdır. Çocuğun içinde bulunduğu sosyo-kültürel yapı düşünülüp kullanılacak müzik materyalinin seçiminde bu faktör düşünülürse iletişim kurmak kolaylaşır. Çalışma planları her çocuk için ayrı ayrı düşünülüp

hazırlanmalıdır. Çocuğun ilgisinin ön planda tutulması müzikle ilişkilenmesini kolaylaştırır. Bu ilgi belirlenerek ritim çalışması, şarkı söyleme, dans etme, çalgı eğitimi vb. etkinlikler düzenlenebilir. Böylece müziğin bir terapi olarak işlevi yerine getirilmiş olunur.

EKLER

EK 1.

EĞİTİMSEL PERFORMANS BİLGİ EDİNME FORMU

OTİSTİK ÇOCUĞUN;

Adı :

Soyadı :

Doğum tarihi :

BİLİŞSEL GELİŞİM:

.....
.....

DEVİNSEL (PSİKOMOTOR) GELİŞİM:

.....
.....

SOSYAL GELİŞİM:

.....
.....

PSİKOLOJİK GELİŞİM:

.....
.....

PSİKOLOĞUN;

Adı :

Soyadı :

Ünvanı :

Özel eğitimde çalışma süresi :

Mezun olduğu fakülte / bölüm :

Öğrenci ile çalışma süresi :

EK 2.**KİŞİSEL BİLGİ EDİNME FORMU**

OTİSTİK ÇOCUĞUN;

Adı	
Soyadı	
Doğum tarihi	
Doğum yeri	
Özel durumu	
Özel eğitime başlama tarihi	
Işık Özel Eğitim Merkezi'ne başlama tarihi	
Özel eğitim dışında herhangi bir eğitim alıp almadığı	
Kullandığı ilaçlar, kullanma sıklığı ve alma zamanı	
Dinlediği müzik türleri	
Sevdiği şarkıcılar (hangi şarkıcının hangi şarkısı)	
Sevdiği şarkılar (hareketli mi yavaş mı olduğu)	
Kendine ait müzik dinleme aracı olup olmadığı	
Müziği ne zaman dinliyor ya da izliyor? (görsellik mi işitsellik mi ön planda)	
Müzik dinlerken başka bir şeyle ilgilenip ilgilenmemesi	
İzlediği TV kanalları ve programlar	
Aile çocuğa müzikle ilgili bir yönlendirme	

yapıyor mu?	
Dışarı çıkıp arkadaşlarıyla oynuyor mu? Dışarıda ne yapıyor, nerede oynuyor?	
Evde kendine ait bir odanın olup olmadığı	

ANNENİN;

Adı	
Soyadı	
Doğum tarihi	
Eğitim durumu	
Mesleği	
Dinlediği müzik türleri	
Sevdiği şarkıcılar ve şarkıları	
Sevdiği Şarkılar (hareketli mi yavaş mı olduğu)	
Müziği dinlediği araçlar	
Herhangi bir çalgı çalıp çalmadığı ya da müzikle ilişkilenmesi	
İzlediği TV kanalları ve programlar	

BABANIN;

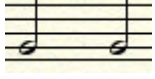
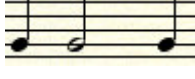
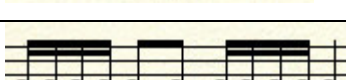
Adı	
Soyadı	
Doğum tarihi	
Eğitim durumu	
Mesleği	
Dinlediği müzik türleri	

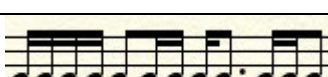
Sevdiği şarkıcılar ve şarkıları	
Sevdiği Şarkılar (hareketli mi yavaş mı olduğu)	
Müziği dinlediği araçlar	
Herhangi bir çalgı çalıp çalmadığı ya da müzikle ilişkilenmesi	
İzlediği TV kanalları ve programlar	

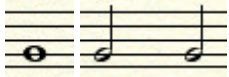
KARDEŞİN;

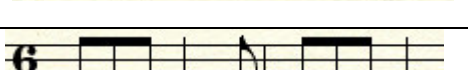
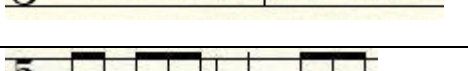
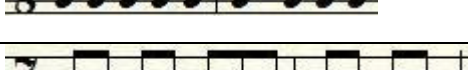
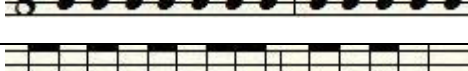
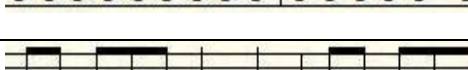
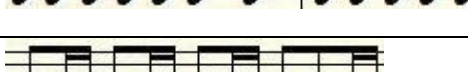
Adı	
Soyadı	
Doğum tarihi	
Eğitim durumu	
Dinlediği müzik türleri	
Sevdiği şarkıcılar ve şarkıları	
Sevdiği Şarkılar (hareketli mi yavaş mı olduğu)	
Müziği dinlediği araçlar	
Herhangi bir çalgı çalıp çalmadığı ya da müzikle ilişkilenmesi	
İzlediği TV kanalları ve programlar	

EK 3.**RİTİM TEKRARI ÖLÇEĞİ**

RİTİM TEKRARI ÖLÇEĞİ	E	H	SY	FY	YORUM
1. 					
2. 					
3. 					
4. 					
5. 					
6. 					
7. 					
8. 					
9. 					
10. 					
11. 					
12. 					
13. 					
14. 					

15.						
16.						
17.						
18.						
19.						
20.						
21.						
22.						
23.						
24.						

25.						
26.						

27.						
28.						
29.						
30.						
31.						
32.						
33.						
34.						
35.						
36.						
37.						
38.						
39.						
40.						
41.						
42.						
43.						
44.						

E: Evet - H: Hayır - SY: Sözel Yardım - FY: Fiziksel Yardım

EK 4.**PROBLEMLİ DAVRANIŞ HAFTALIK İZLEME FORMU**

Otistik Çocuğun Adı – Soyadı:

Velinin Adı – Soyadı:

Problemli Davranışın Adı:

Problemli Davranışı İzleme Tarihi:

	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma	Cumartesi	Pazar
07:00 -							
08:00 -							
08:00 -							
09:00 -							
09:00 -							
10:00 -							
10:00 -							
11:00 -							
11:00 -							
12:00 -							
12:00 -							
13:00 -							
13:00 -							
14:00 -							
14:00 -							
15:00							

15:00 – 16:00							
16:00 – 17:00							
17:00 – 18:00							
18:00 – 19:00							
19:00 – 20:00							
20:00 – 21:00							
21:00 – 22:00							
22:00 – 23:00							
23:00 – 00:00							

AİLE NOTLARI

EK 5.

İZİN BELGELERİ

İZİN BELGESİ

Değerli veli;

Öncelikle görüşme için bana zaman ayırdığınız için teşekkür ederim. Bu araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans tezini için yapılacaktır. Araştırmanın amacı, otistik özellikler gösteren çocuklarda ritm tekrarı çalışmasının müzikle ilişkilendirme düzeyine katkısını anlamaktır. M.E.B. Özel Çağdaş Işık Özel Eğitim Merkezi'nde haftada bir ders saati olmak üzere iki ay boyunca dört katılımcı çocukla yürütülecektir.

Bu çalışma sırasında sizinle yaptığım görüşmelerde sorduğum sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Ayrıca çalışmada video kaydı yapılacak, analiz sonucunda bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Vereceğiniz cevaplar ve video kayıtları tezin yönlendirilmesinden sorumlu bireyler dışında kimseye gösterilmeyecektir. Eğer isterseniz araştırma sonuçları benim tarafımdan size iletilecektir.

Verdiğiniz bilgilerden dolayı size hiçbir şekilde rahatsızlık vermeyeceğime söz veriyorum.

Araştırmacının;

Adı: Orçun

Soyadı: Berrakçay

Tarih ve İmza: 25.09.2007 

Araştırmanın yürütülmesinden sorumlu olan Orçun BERRAKÇAY'ın yukarıdaki bilgiler doğrultusunda oğlum/kızım ile çalışması uygundur.

Velinin;

Adı:

Saadet
Yüksel

Soyadı:

Tarih ve İmza: 25.09.2007



İZİN BELGESİ

Değerli veli;

Öncelikle görüşme için bana zaman ayırdığınız için teşekkür ederim. Bu araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans tezim için yapılacaktır. Araştırmanın amacı, otistik özellikler gösteren çocuklarda ritm tekrarı çalışmasının müzikle ilişkilene düzeyine katkısını anlamaktır. M.E.B. Özel Çağdaş Işık Özel Eğitim Merkezi'nde haftada bir ders saati olmak üzere iki ay boyunca dört katılımcı çocukla yürütülecektir.

Bu çalışma sırasında sizinle yaptığım görüşmelerde sorduğum sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Ayrıca çalışmada video kaydı yapılacak, analiz sonucunda bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Vereceğiniz cevaplar ve video kayıtları tezin yönlendirilmesinden sorumlu bireyler dışında kimseye gösterilmeyecektir. Eğer isterseniz araştırma sonuçları benim tarafımdan size iletilecektir.

Verdiğiniz bilgilerden dolayı size hiçbir şekilde rahatsızlık vermeyeceğime söz veriyorum.

Araştırmacının;

Adı: Orçun

Soyadı: Berrakçay

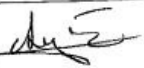
Tarih ve İmza: 25.09.2007 

Araştırmanın yürütülmesinden sorumlu olan Orçun BERRAKÇAY'ın yukarıdaki bilgiler doğrultusunda oğlum/kızım Alp E. ile çalışması uygundur.

Velinin;

Adı: A.

Soyadı: E.

Tarih ve İmza: 

25-9-2007

İZİN BELGESİ

Değerli veli;

Öncelikle görüşme için bana zaman ayırdığınız için teşekkür ederim. Bu araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans tezim için yapılacaktır. Araştırmanın amacı, otistik özellikler gösteren çocuklarda ritm tekrarı çalışmasının müzikle ilişkilendirme düzeyine katkısını anlamaktır. M.E.B. Özel Çağdaş Işık Özel Eğitim Merkezi'nde haftada bir ders saati olmak üzere iki ay boyunca dört katılımcı çocukla yürütülecektir.

Bu çalışma sırasında sizinle yaptığım görüşmelerde sorduğum sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Ayrıca çalışmada video kaydı yapılacak, analiz sonucunda bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Vereceğiniz cevaplar ve video kayıtları tezin yönlendirilmesinden sorumlu bireyler dışında kimseye gösterilmeyecektir. Eğer isterseniz araştırma sonuçları benim tarafımdan size iletilecektir.

Verdiğiniz bilgilerden dolayı size hiçbir şekilde rahatsızlık vermeyeceğime söz veriyorum.

Araştırmacının;

Adı: Orçun

Soyadı: Berrakçay

Tarih ve İmza: 02/10/2007 

Araştırmanın yürütülmesinden sorumlu olan Orçun BERRAKÇAY'ın yukarıdaki bilgiler doğrultusunda oğlum/kızım ..A. Talay.....TOMAKIN..... ile çalışması uygundur.

Velinin;

Adı: Cümhur

Soyadı: TOMAKIN

Tarih ve İmza: 02/10/2007



İZİN BELGESİ

Değerli veli;

Öncelikle görüşme için bana zaman ayırdığınız için teşekkür ederim. Bu araştırma Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans tezim için yapılacaktır. Araştırmanın amacı, otistik özellikler gösteren çocuklarda ritm tekrarı çalışmasının müzikle ilişkilene düzeyine katkısını anlamaktır. M.E.B. Özel Çağdaş Işık Özel Eğitim Merkezi'nde haftada bir ders saati olmak üzere iki ay boyunca dört katılımcı çocukla yürütülecektir.

Bu çalışma sırasında sizinle yaptığım görüşmelerde sorduğum sorulara vereceğiniz cevaplar tamamen bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Ayrıca çalışmada video kaydı yapılacak, analiz sonucunda bilimsel veri olarak kullanılacaktır. Vereceğiniz cevaplar ve video kayıtları tezin yönlendirilmesinden sorumlu bireyler dışında kimseye gösterilmeyecektir. Eğer isterseniz araştırma sonuçları benim tarafımdan size iletilecektir.

Verdiğiniz bilgilerden dolayı size hiçbir şekilde rahatsızlık vermeyeceğime söz veriyorum.

Araştırmacının;

Adı: Orçun

Soyadı: Berrakçay

Tarih ve İmza: 02-10-2007

Araştırmanın yürütülmesinden sorumlu olan Orçun BERRAKÇAY'ın yukarıdaki bilgiler doğrultusunda oğlum/kızım ...Beşir 20220 ile çalışması uygundur.

Velinin;

Adı: Yeşim 20220

Soyadı:

Tarih ve İmza: 02.10.2007

Yeşim

EK 6.

VIDEO CD

- Video 1.** Ahmet Can Yüksel'in Korku Tepkisi Davranışı
- Video 2.** Alp E.'nin Baş Sallama Davranışı
- Video 3.** Atalay Tomakin'in Yüksek Sesle Konuşma Davranışı
- Video 4.** Beril Zorlu'nun Kuvvetli Alkış Vurma Davranışı
- Video 5.** Ahmet Can Yüksel İle Ritim Çalışması (Birinci Oturum)
- Video 6.** Ahmet Can Yüksel İle Ritim Çalışması (Birinci Oturum)
- Video 7.** Ahmet Can Yüksel'in Korku Tepkisi Davranışı (Beşinci Oturum)
- Video 8.** Ahmet Can Yüksel İle Yağmura Söylenen Şarkılar (Beşinci Oturum)
- Video 9.** Ahmet Can Yüksel İle Yağmura Söylenen Şarkı (Beşinci Oturum)
- Video 10.** Ahmet Can Yüksel'in Müzikle Söylediği Hikaye (Dokuzuncu Oturum)
- Video 11.** Alp E.'nin Baş Sallama Davranışı (Birinci Oturum)
- Video 12.** Alp E. İle Ritim Çalışması (Üçüncü Oturum)
- Video 13.** Alp E. İle Ritim Çalışması (Üçüncü Oturum)
- Video 14.** Alp E. İle Ritim Çalışması (Dördüncü Oturum)
- Video 15.** Alp E.'nin Baş Sallama Yerine “*Başım Ağrıyor*” Demesi (Altıncı Oturum)
- Video 16.** Alp E. İle Org Çalışması
- Video 17.** Alp E. İle Ritim Çalışması (Onuncu Oturum)
- Video 18.** Atalay Tomakin İle Ritim Çalışması (Birinci Oturum)
- Video 19.** Atalay Tomakin'in “*Yavaş Vur*” Kavramını Öğrenmesi (Beşinci Oturum)
- Video 20.** Atalay Tomakin İle Gitar Çalışması (Sekizinci Oturum)
- Video 21.** Atalay Tomakin'in Düzenli Ritimler İle Eşlik Etmesi (Sekizinci Oturum)
- Video 22.** Beril Zorlu'nun Kuvvetli Alkış Vurma Davranışı (Birinci Oturum)
- Video 23.** Beril Zorlu'nun Ritim Çalışmasında Başlattığı İletişim (İkinci Oturum)
- Video 24.** Beril Zorlu'nun Kuvvetli Alkış Vurma Davranışı (Üçüncü Oturum)
- Video 25.** Beril Zorlu İle Yapılan Dans Çalışması (Onuncu Oturum)

KAYNAKÇA

- AKAY, İsmail. (2006). *Sosyalleşme Sürecinde Kitle İletişim Araçları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKÇAKIN, Melda. (2002). “Otizmde Cinsiyet Farklılıkları”, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, Sayı:9(1), s: 3-15.
- ALVIN, J. (1978). *Music Therapy for The Autistic Child*. Oxford: Oxford University Press.
- APPLEBAUM, E., Egel, A.L., Koegel, R.L. and Imhoff, B. (1979). “Measuring Musical Abilities of Autistic Children”. *Journal of Autism and Developmental Disorders* 9, s: 279–285.
- ATASOY, Selin. (2002). *Engelli (Otistik) Kardeşe sahip Olan Bireylerin Kardeş İlişkilerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BENENZON, R.O. (1976). “Music Therapy in Infantile Autism”. *British Journal of Music Therapy* 7, s: 10–17.
- BRUNK, B. K. (1999). *Music Therapy: Another Path to Learning and Communication for Children in The Autism Spectrum*. Arlington TX: Future Horizons.
- COŞKUN, Fatih Salih. (2007). *Sosyalleşme Bağlamında İzmir’deki Türk Sanat Müziği Amatör Koroları ve Toplu Müzik Pratikleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü.
- ÇOBAN, Adnan. (2005). *Müzikterapi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- DEMYER, M.K. (1979). *Parents and Children in Autism*. New York: John Wiley.
- DSM-IV-TR Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı*, Amerikan Psikiyatri Birliği. (2001)., Çev: Ertuğrul Köroğlu, Dördüncü Baskı, Ankara.
- ERDAL, Gülşen. (2005). “Müzik Öğretim Yöntemlerinden Dalcroze Metodu ve Kullanımı”. Erciyes Üniversitesi GSF Müzik Sempozyumu, 14-16 Nisan.
- EROL, Ayhan. (2002). “Bir Dönemin Popüler İkonu Olarak Zeki Müren”, *Biyografya* 3; Zeki Müren, ed: Ayşegül Yaraman, İstanbul: Bağlam Yayıncılık. s: 43-98.

- FORD, S. E. (1999). "The Effect of Music on The Self-Injurious Behavior of an Adult Female With Severe Developmental Disabilities". *Journal of Music Therapy*. 36(4), s: 293-313.
- FROEHLICH, M. A. (1984). "A Comparison of The Effect of Music Therapy and Medical Play Therapy on The Verbalization Behavior of Pediatric Patients. *Journal of Music Therapy*. 21(1), s: 2-15.
- GADBERRY, Anita. (2005). *A Phenomenological Study Of The Co-Treatment Of Music Therapy and Play Therapy With a Boy Diagnosed With Autism*, Texas: College of Arts and Sciences.
- GOLDMAN, J. (1992). *Healing Sound: The Power of Harmonics*. Rockport MA: Element.
- GRANDIN, T. & Scariano M. (1986). *Emergence: Labelled Autistic*. Novato, CA: Arena Press.
- HATCH-RASMUSSEN, C. (2001). *Sensory Integration*. Available at: <http://www.autism.org/si.html>.
- HUTT, C. & Hutt, S. J. (1964). Arousal and Childhood Autism. *Nature*, 204, s: 908-909.
- KAEMMER, John E. (1993). *Music In Human Life: Anthropological Perspectives On Music*, Yayınlanmamış çeviri. Çev: Yetkin Özer, University Of Texas Press.
- KOÇBEKER, Beyhan Nazlı. (2003). *Otistik Bir Çocuğun Yabancı Dil Öğrenimine İlişkin Örnek Olay İncelemesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- McDONNELL, J. M. (1993). *News From The Border*. New York, NY: Ticknor & Fields.
- MOTTRON, L., I Peretz and E. Menard. (2000). "Local and Global Processing of Music in High-Functioning Persons with Autism: Beyond Central Coherence?", *J. Child Psychol. Psychiat.* Vol.41, No.8, Cambridge University Press, s: 1057-1065.
- ORR, Tracy Jo & Myles, Brenda Smith & Carlson, Judith K. (1998). "The Impact of Rhythmic Entrainment on a Person With Autism". *Focus on Autism and Developmental Disabilities*. Volume 13, Number 3, Fall 1998, s: 163-166.
- OSTRANDER, S., Schroeder L., & Ostrander, N. (1994). *Super Learning 2000*. New York: Dell.

- ÖZBEY, Çetin. (2005). *Otizm ve Otistik Çocukların Eğitimi - Yalnızlık Ülkesine Yolculuk*. İstanbul: İnkilap Kitabevi.
- ÖZÇEVİK, Arzu. (2007). *Müzikle Tedavi ve Öğrenciler Üzerindeki Terapik Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- PEHLİVANTÜRK, Berna. (2004). “Otistik Bozukluğu Olan Çocuklarda Bağlanma”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, sayı:15(1), s: 56-63.
- ROMANCZYK, R. G., Kistner J. A., & Plenis, A. (1982). *Self-Stimulatory and Self-Injurious Behavior: Etiology and Treatment. Autism and Severe Psychopathology*. Lexington MA: LexingtonBooks.
- SLOBODA, J., Hermelin, J. and O'Connor, N. (1985). “An Exceptional Musical Memory”, *Music Perception* 3, s: 155–169.
- SÖĞÜT, Mustafa. (2006). *Sporun Bedensel Engellilerin Sosyalleşmeleri Üzerine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- STEVEN, E. & Clark, F. (1969). “Music Therapy in The Treatment of Autistic Children. *Journal of Music Therapy*. 6(4), s: 98-104.
- STROCK, Margaret. (2004). “Otistik Spektrum Bozuklukları (Yaygın Gelişimsel Bozukluklar)”, Çev: Fatma Zengin Dağıdır, *Sapiens Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Dergisi*, yıl: 3, sayı: 9.
- ŞAHİN, Serdar. (2007). *Bir Sosyalleşme Mekanizması Olarak Askerlik Kurumu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- THAUT, M. H. (1988). “Measuring Musical Responsiveness in Autistic Children: A Comparative Analysis of Improvised Musical Tone Sequences of Autistic, Normal and Mentally Retarded Individuals”. *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 18(4), s: 561-571.
- TINBERGEN, E. A. & Tinbergen, N. (1972). *Early Childhood Autism: An Ethological Approach*. Berlin, Germany: Paul Barrey.

- TREVARTHEN, C. Aitken, K. Papoudi, D., & Robarts, J. (1998). *Music Therapy For Children With Autism. In Children With Autism: Diagnosis and Interventions to Meet Their Needs* (2nd ed.). London: Jessica Kingsley. s: 172-202.
- WIMPORY, Dawn C. and Nash, Susan. (1999). *Musical Interaction Therapy – Therapeutic Play for Children With Autism*, Bangor: University of Wales.
- WING, Lorna. (2005). *Otizm El Rehberi*, Çev: Semra Kunt. İstanbul: Doğan Kitap.
- YANARDAĞ, Mehmet. (2007). *Otistik Çocuklarda Farklı Egzersiz Uygulamalarının Motor Performans ve Stereotip Davranışlar Üzerine Etkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- YÜKSEL, Adnan. (2005). “Otizm Genetiği”, *Cerrahpaşa Tıp Dergisi*, 36(1), s: 35-41.

ÖZGEÇMİŞ

Ad, Soyad: Orçun BERRAKÇAY

Doğum Yeri ve Yılı: Konya – 17/07/1982

Yabancı Dil: İngilizce

Eğitim: Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Lisans: 2004, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

Lise: 2000, Antalya Aldemir Atilla Konuk Yabancı Dil Ağırlıklı Lise

İş Tecrübesi: 2007, “Matematik Eğitiminde Müziğe Dayalı Materyal Geliştirme” Tübitak Projesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Mesleki Birlik/Dernek/Kuruluş Üyelikleri: 2007, Müzik Eğitimcileri Derneği

Alınan Burs ve Ödüller: “Matematik Eğitiminde Müziğe Dayalı Materyal Geliştirme” Tübitak Projesi Bursiyeri

Kongre ve Sempozyum Bildirileri:

1. “Müzik ve Otizm: Ritim Tekrarına Dayalı Uygulama Çalışmalarının Problem Davranış Kontrolüne Etkisi ” ICES08, Uluslararası Eğitim Bilimleri Konferansı, Doğu Akdeniz Üniversitesi, 23-25 Haziran 2008, Mağusa/KIBRIS
2. “Otistik Çocuklarda Ritim Çalışmalarının Problem Davranış Kontrolüne Etkisi” İstanbul Teknik Üniversitesi Müzik Bilimi Kulübü 1. Uluslararası Öğrenci Sempozyumu, 2-4 Nisan 2008, İstanbul